

בכ"ז בו נשרף רבי חנינא בן תרדיון וספר תורה עמו; באחד באב מת אהרן הכהן; בכ"ח בו כבה נר מערבי בימי אחז. **בי"ז באלול מתו מוציאי דבת הארץ**; בה' בתשרי מתו עשרים איש מישראל ונחבש רבי עקיבא; בז' בו נגזרה גזרה על אבותינו שימותו בחרב וברעב ובדבר, מפני מעשה העגל; בז' במרחשון עוורו עיני צדקיהו ושחטו בניו לעיניו; בכ"ח בכסליו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו; בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה חשך בעולם שלשה ימים; ובט' בו לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו; בה' בשבט מתו הזקנים שהיו בימי יהושע; בכ"ג בו נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין על ענין פלגש בגבעה; בז' באדר מת משה רבינו ע"ה; בט' בו נחלקו בית שמאי ובית הלל:

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל ב"ר חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים זיע"א, דברי יואל עה"ת, חלק ז', פרשת שלח, עמ' שנו-שנט

ולפיכך צריך לעמוד על המשמר שלא ללכת חשכים אחרי עצת היצה"ר אשר בא להכשיל את האדם באד מבי הדברים הנ"ל, **בזמן שרצון השי"ת שיעלו ישראל לארץ וישבו בה ויירשוה הריהו בא להטעות הבריות למרוד בה' ולהתירשל במצוה זו בתואנה כי לא יעלה בידם לכבושה. ויש אשר יבחר היצה"ר בדרך השני לנטוע בלבבות בני ישראל חבה יתירה לארץ בזמן שאסרה תורה לעלות ולכבוש את הארץ, ומכניס בלבם תשוקה עזה למרוד במצותו ית', ולחטוא בעון נורא של עליה בחומה.**

והחילוק שבין ב' הדרכים הללו שבהם היצה"ר מתגבר בענין עליה לארץ הוא, דבזמן שהיצה"ר מונע את ישראל מלעלות לארץ. כשהחובה עליהם לעלות, אולי יש תקוה לשוב בתשובה ולהסתר מאף ה', כאשר כן הי' באנשי דור המדבר שנשמעו בתחלה להסתת המרגלים וימאסו בארץ חמדה ולא שמעו לקול ה', ואעפ"כ כאשר בקש משה עליהם רחמים והם התחרטו על עוונם וחזרו בתשובה, כמאה"כ (דברים א') ותשובו ותבכו וגו' כי הכירו בטעותם ורצו לתקן עוונם, וחפצו לעלות במסירות נפש ולכבוש את הארץ, כאמרם הננו ועלינו וגו' כי חטאנו וגו', קיבל הקב"ה תשובתם ואמר למשה סלחתי כדברך. אמנם לא כן הוא בזמן שחוטאין בדרך השני והוא כאשר היצה"ר מתגבר להסית ולהדיח את ישראל לכבוש את הארץ בזרוע בשר בטרם הגיע העת והעונה אשר יעלה רצון לפניו ית', **שזה גרוע הרבה יותר שהוא עון פלילי ר"ל, שכל באיה לא ישובו,** כי ענין ההעברה על השבועות שהשביע הקב"ה את ישראל יש בה עון כפירה כמ"ש המהר"ל זלה"ה (כאשר נתבאר בארוכה בספרי ויואל משה מאמר שלש שבועות סי' ע"ו) והעונש המר והאמור הקצוב לעוברים על השבועה לא מצינו כיו"ב בכל התורה, **וכמו שדרשו ז"ל (כתובות ק"א ע"א) אני מתיר אתי בשרכם כצבאות או כאילות השדה ר"ל.** וזאת בישראל שאף על המחשבה בלבד לעלות ולרשת את הארץ שלא כתורה, דהיינו אם לא יעלו על מנת לכפר כל הע"ז הנמצאות בארץ מגיע עונש אמור ונורא וכדאיתא בסוטה (דף ל"ד פ"א הובא ברש"י פ' מסעי) עה"פ כי אתם עוברים את הירדן וכו' כך אמר להם משה כשאתם עוברים את הירדן ביבשה על מנת כן תעברו ואם לאו המים באים ושוטפים אתכם אבל בעוה"ר בדורותינו אלה שההסתר פנים גדול לא נעשה דין ברשעים, **ונתקיים בעוה"ר הכתוב בפרוה רשעים כמו עשב, ולכן נתלבש היצה"ר בלבוש חבת הארץ ועלתה בידו להכשיל את בני ישראל בעון הנורא הזה.**

ובזה יתבאר לנו מה שרמז האה"ח הקדוש בדבריו שעל כן לא מנע הקב"ה שילוח המרגלים, **לפי שראה שאם הי' מונע אותם מללכת היו פוקרים יותר,** ועושים בהלה יותר ממה שעשו בהליכת מרגלים. ולדרכנו כוונתו דהנה מבואר במדרש לעיל כשאמרו ישראל נשלחה אנשים לפנינו נשבע הקב"ה שלא יכניסם לארץ ומעתה גם לולא הליכת המרגלים בהכרח היו נשארים במדבר מחמת שבועת הקב"ה שקדמה להליכתו, **אמנם אז היה החשש גדול שיפקרו ישראל ויפרצו לעלות לארץ נגד רצונו יתברך מגודל השתוקקותם לעלות לארץ,** ואז היה השטן מתגבר עליהם מאד לפרוץ ולעלות לא"י מיד,

וואילו חטאו בכך ח"ו לא הי' משתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט ח"ו, שע"ז רובץ העונש הנורא מתיר את בשרכם ח"ו. **לפיכך בחר ה' את הרע במעוטו, והסכים לשלוח המרגלים כדי להצילם ולמנוע מהם הסתת היצה"ר בדרך הב', והוא חיבוב הארץ שלא במקום מצוה שהוא גרוע מיניה פי אלף.**

ואולי אפ"ל עוד שעשה ה' ככה להסכים על שילוח המרגלים, כדי להודיע לישראל ולהשריש בלבבותם חומר האיסור של עליה בחומה ודחיקת הקץ, עד כי התיר להם שליחת המרגלים, ובלבד שלא יבואו לרע החמור יותר, כמבואר לעיל מ"ש המהר"ל ז"ל והשלה"ק. **ולבד זה יהי' לזכרון לדורות עולם לבני ישראל לבלתי יכשלו בעון החמור של עליה בחומה ולא יזידו לעלות נגד רצון ה'.**

ועפ"י מה דאמרן כי שילוח המרגלים הי' להצילם מעון חמור יותר של חבת הארץ, אשר סכנה גדולה טמונה בחובה, ועונש העוברים עליה חמור עד מאד, ניחא שפיר לשון רש"י ז"ל **"חיהם" אני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה.** כלומר שטעות זה שנתן להם הקב"ה מקום להלכד בעצת מרגלים הוא להם הצלה גדולה ממות לחיים, דאי לאו זה היו ח"ו נכשלים ונופלים בעון עליה בחומה ואין מידו מציל. **וכדחזינן דאף שחטא המרגלים הי' גדול עכ"ז התפלל משה על ישראל וביקש רחמים מלפני הקב"ה, אבל על המעפילים לא התפלל ונענשו מרה,** וצ"ל דמסתמא ראה ברוח קדשו שלא יועיל בתפלתו עליהם, משום שנכשלו בעון המר של עליה לארץ נגד רצון ה'. וז"ש **"חיהם"** שאני נותן להם מקום לטעות, כי חיים נתתי להם ע"י שילוח המרגלים, להצילם בזה מבחלה גדולה יותר שהיו עושים עפ"י עצת יצה"ר, **שהי' מפתה אותם בארסו ארס נחש של חבת הארץ לעלות בחומה בזמן שהי' ציוה שלא לעלות.**

ועיין לעיל דברי קדשו של רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א, צדקת הצדיק, פיס' מו ומה שביארנו שם, וד"ל.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, דברי יואל עה"ת, ח"ז, פרי שלח, עמ' שעא ובטרם נבוא לביאור ענין המרגלים נקדים לפרש מאה"כ בפי' המעפילים (קושיא ח' וט'), **דהנה מצינו בהרבה מקומות בדבריהם ז"ל דמעשה שטן הצליח ונעשו להם נסים גדולים בדרכי המינות וע"ז,** והבריות נכשלים בהם וטועים אחריהם. וכדאיתא בגמרא ע"ז (דף נ"ד מ"ב) שנראתה להם הע"ז בחלום וציוותה לשחוט להם גברא וירדו גשמים בשעה שהי' עצירת גשמים וכן כמה עובדות שם שנעשו עפ"י ע"ז דברים שנראים כניסים נוראים, יעיי"ש. וכבר הזהיר הרמב"ם ז"ל שלא לסמוך בכל האומרים דברי נבואה מחמת שהראו אותות ומופתים. וז"ל הרמב"ם בהלי' יסודי התורה (פ"י ה"ז) ולא כל העושה אות ומופת מאמינים לו שהוא נביא, אלא אדם שהיינו יודעים בו מתחלתו שהוא ראוי לנבואה וכו'. עוד כתב הוא ז"ל (שם פ"ח) משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שהמאמין עפ"י האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלאט ובכשוף, אלא כולם צורך שמה היו לא להביא רא"י על הנבואה וכו', ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעיינינו ראו ולא זר וכו', יע"ש. **מבואר מזה דממה, שרואים שהנביא מראה אותות ומופתים גדולים ונוראים אין לסמוך ולהביא רא"י על אמיתות הנבואה, דיתכן שהוא בכוחו של השטן בלאט ובכשוף. וצא ולמד ממה שמצינו בימי בן כוזיבא שהיתה לישראל הצלחה נפלאה כמבואר בדבריהם ז"ל, ונמשכה הצלחתם ג' דורות, וכמ"ש בסדר הדורות דמ"ש בגמרא דנמשכה ב' שנים ומחצה היינו מלכות בן כוזיבא האחרון, ואחר כל ההצלחה הנפלאה שטעו בה גם גדולי ישראל נמשך מכך אסון נורא והרג רב שלא היה כמוהו מימות עולם, ואז נגדעה קרן ישראל ולא תחזור עד שיבוא בן דוד.**

דברי יואל עה"ת חלק ח'

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, דברי יואל עה"ת, חלק ח', פרשת דברים, עמ' ט

ומ"ש רז"ל **שלא ימצאו דבר ד' זו הקץ**, אין כוונתם על התגלות זמן הקץ, שדבר זה לא ידעו מעולם, אולם מעולם בכל דורות ישראל ידעו חומר האיסור של דחיקת הקץ, ועד היכן הדברים מגיעים, **להיות נשמר מקץ של שקר ככל אופן ואופן**, גם ידעו הסימנים הברורים, כמ"ש הרמב"ם בהלכותיו, שא"א לגאולה בלתי אם יקדים אליה התשובה, גם א"א להיות הגאולה מבלי שיקדים אליה הנביא לבוא ולבשר, ועוד סימנים ברורים המבוארים בדברי רז"ל, וזה ודאי שא"א בלא תורה, **וכל פעולה שהוא ע"י מסיתים ומדיחים ובעקירת התורה ר"ל, ודאי שזה מרחיק את הקץ**, ולזה מתאונן הנביא ואמר הנה ימים באים וגו' ישוטטו לבקש דבר ד' ולא ימצאו, ודרשו רז"ל דבר ד' זו הקץ, שגם בזה יהיו נבוכים, ע"י שיהי' סמיות העינים גדול כ"כ, שימצאו יהודים המאמינים בבורא עולם ובתורה"ק, ויטעו ג"כ בענין הקץ, אוי לדור שכך עלתה בימינו.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, דברי יואל עה"ת, חלק ח', פרשת קרח, עמ' כה

עוד נראה לפרש מ"ש פסוק זה, סורו נא מעל האהלי האנשים הרשעים האלה על הנשבעים, דאיתא בגמרא שם (שבועות דף ל"ט מ"א) בענין חומר שבועת שוא ושקר, דברים שאין אש ומים מכלים אותן, שבועת שקר מכלין אותן, והנה כבר נתבאר לעיל בשם האר"י הק', שטעותו של קרח נצמח ממה שראה שהלויים עתידין להיות כהנים לע"ל, ורצה לקרב הקץ קודם זמנו, שהוא הי' גדול מאד ונביא ובעל רוח"ק, וחשב שבכחו לקרב ולדחוק את הקץ, **אמנם ע"ז יש שבועה חמורה מהקב"ה שלא לדחוק את הקץ, כמבואר בתרגום יונתן שיר השירים, מה"פ השבעתי אתכם בנות ירושלים, ששבועה הראשונה היתה לדור המדבר שלא ידחקו את הקץ עיי"ש, וקרח עבר על שבועה זאת, ורצה לדחוק את קץ הגאולה וע"כ הי' העונש חמור כ"כ.**

והנה רש"י ז"ל פי' במס' כתובות (ק"א ע"ב) על שבועה שלא ידחקו את הקץ, שלא ירבו בתחנונים יותר מדאי, והקשו המפרשים מה הוא השיעור של יותר מדאי, ועד היכן מותר להתפלל, ובכל התפלות אנו מתפללין על הגאולה וביאת המשיח, ופי' ק"ז הישמח משה זללה"ה, וכעין זה פי' גם החת"ס זללה"ה שהכוונה על השבעות ע"י שמות הקדושים, **וזה הוא בכלל השבועה שלא ידחקו את הקץ, וזה כוונת רש"י ז"ל שלא ירבו בתחנונים יותר מדאי, ובזה יובן כוונת המדרש שהביא הילקוט ראובני, בפסוק אנשי שם שידעו את שם המפורש, דהנה מבואר במדרש ילקוט (פ' וארא) שהקב"ה גילה את שם המפורש למרע"ה, שהי' לו צורך אל הגאולה (הובא לשונו לעיל) וכונת קרח הי' לדחוק את הקץ, ע"כ לקח לעצמו אנשים שידעו את שם המפורש, שבעזרתם יוכל לדחוק את הקץ קודם זמנו, ולזה התקינו רז"ל לומר פסוק זה, סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה על הנשבעים, להראות חומר העונש של שבועת שוא, והעוברין על השבועה, דגם עונש החמור שהי' לקרח, הי' בשביל שעבר על שבועתו של הקב"ה, שלא ידחקו את הקץ, ועי"ז מטילין פחד על הנשבע שלא יעבור על שבועתו ולא ישבע לשקר ויפחד מעונש הנורא שיש בזה.**

תוכן הענין דדבר שבא ע"י רשעים עוברי עבירה, אסור שיהיה לאיש ישראלי חלק בה, וצריך להבדל מהם ולהתרחק במטחוי קשת, ואין לנו רק לילך בעקבי הראשונים, כמ"ש צאי לך בעקבי הצאן וכפירש"י שם, השי"ת יעזור שנזכה לילך בדרך האמת בתורה"ק, יאר ה' פניו אלינו, להשפיע בלבבות בני ישראל

השפעה אמיתית בתוה"ק, ובמהרה נזכה לראות בישועת כל ישראל ושמחתן, בהתרוממות קרן התורה וישראל, ובהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל ב"ר יו"ט ליפא טייטלבוים זיע"א, דברי יואל עה"ת, חלק ח', פ"ר דברים, עמוד לב-לג

והנה הגירושין הוא גזירה מהשי"ת, שיהיו ישראל נפוצים בארבע כנפות הארץ, והוא מכלל השליחות לתקן הניצה"ק במקומות פזוריהם, ולפרסם ככל העולם אמונתו ותורתו ית', עד אשר ירחם ד' ויקבצנו ברוב רחמיו וחסדיו, והשי"ת בעצמו יקבצנו כמבואר בכתובים ובדרז"ל, שא"א שיהי' קבוץ גלויות כ"א ע"י הבוי"ת בעצמו, והמדמים בעצמם שאפשר לעשות קיבוץ גלויות ע"י פעולה אנושית, הוא כפירה בד' ובתורתו, כי הבוי"ת הבטית, שהוא בעצמו יקבצנו מגלותנו כמבואר בפסוקים, ובעוה"ר בזמננו הכופרים מדמים בנפשם, לעשות קבוץ גלויות בעצמם, תיפח רוחם, ועוד ישנם גם יהודים שומרי תומ"צ שמחזיקים אחריהם בכפירה הזאת, וזו קשה מכולם.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, דברי יואל עה"ת, חלק ח, פ"ר ואתחנן, עמ' נח

ויבואר לדרכנו דברי המדרש הנ"ל ואתחנן אל ד' בעת ההוא לאמר, לאמר לדורות שיהיו מתפללין בעת צרה, ונראה שדרשת חז"ל מלמדנו עוד בחינה בענין הגאולה, ונרמז כאן במלת לאמר, **דבאמת הי' אפשר למשה רבינו לבטל הגזירה ע"י השתמשות בשמות הקדושים והפצרת תפלה יותר מדאי**, כמ"ש חז"ל שאלולי התפלל עוד תפלה א' מיד הי' נענה, אבל משרע"ה לימד אותנו דעת, **שאסור לעשות פעולות בדבר הגאולה כ"א להתפלל בתחנונים**, וזה מאמר המדרש ואתחנן אל ד' בעת ההוא לאמר, לאמר לדורות שיהיו מתפללין בעת צרה, **ולא יעשו פעולות לדחוק את הקץ**, רק יתפללו בתחנונים, וזהו דרשו מיתור לשון לאמר שהוא אמירה לדורות והבן.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, דברי יואל עה"ת, ח"ח, פ"ר חקת, עמ' צא

וזהו הכפל בטענתם מה המצוה הזאת עכשיו, ומה טעם יש בה לעתיד, ובאמת הי' אפשר לסתום פיהם ולהשיב להם כמענתם, עפ"י מ"ש ז"ל במס' פסחים (דף ס"ח ע"א) עולא רמי כתיב בלע המות לנצח, וכתיב כי הנער בן מאה שנה ימות, לא קשיא כאן בישראל כאן בעכו"ם, ועובדי כוכבים מאי בעו התם, ותירצו דכתיב (ישעי' ס"א) ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וגו' עכ"ד הגמ' שם, והנה אותן האומות שישארו חיים לעתיד, יהיו כולם גרים גרורים וידבקו בישראל, כדכתיב אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ד' לעבדו שכם א' (צפניה ג'), ואפשר דאע"ג דעכשיו אין עכו"ם מטמאין באהל, אבל אותן מהם שישארו לעתיד, ויהיו גרים אפשר שיטמאו באהל, וכיון דיהי' לגביהם מציאות המיתה גם לעתיד, כדכתיב כי הנער בן מאה שנה ימות, א"כ יהי' צורך בפרה אדומה לטהרת טומאת מת גם לעתיד עבור האומות העולם, ובאמת לעתיד יתגלה לנו טעם פרה ובחינתו העליונה, כמו שניתנה במרה לפני חטא העגל, ויש בה רזי עליונים מלבד טעם הטהרה לטומאת מת, אלא שלאומה"ע שרוצים לקנטר אותנו, הי' אפשר להשיב להם כמענתם, כי הצורך יהי' בה לעתיד, לפי שעדיין יהי' נוהג מציאות המיתה באומה"ע, **אמנם כל זמן שאנחנו בגלות מושבעים אנחנו שלא למרוד באומות**,

ושלא להתגרות כאומות, וכמ"ש ז"ל במס' מגילה (דף ז' מ"א) שלחה אסתר לחכמים קבועי לדורות, שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות, **ועד שלא מצאו רמז בתורה לא רצו לכותבה עיי"ש**, ע"כ א"א להשיב להם כן, **גם אסור לגלות להם עניני התורה, ובפרט עניני הגאולה איך שיהי' לעתיד**, ע"כ משיבין להם גזירה היא ואין לנו רשות להרהר אחרי'.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, דברי יואל עה"ת, חלק ח', פרשת מסעי, עמ' רז

והנה בני אפרים הקדימו לצאת ממצרים לפני הזמן, והרגום אנשי גת, וכתב הרמב"ן ז"ל (בפ' בא) עה"פ ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה וגו', כי הגזירה היתה ארבע מאות שנה מן היום ההוא (ברית בין הבתרים), והשלשים שנה האלו הם תוספת עליהם בעבור חטאם וכו', ואפשר שיהי' זה סיבת בני אפרים, שיצאו ל' שנה קודם לביאת משרע"ה, ובזה הי' טעותם עיי"ש לדרכו, ומעתה הי' סברא לומר דגם יציאת בני אפרים, יהי' נחשב ונמנה למסעות ישראל, כיון דבאמת כבר נשלמה גזירת ברית בין הבתרים, אמנם דקדק הכתוב לומר אלה מסעי בניי וגו' ביד משה ואהרן וגו' על פי ה' וגו', דלא מנה הכתוב אלא המסעות שהיו עפ"י ה' וביד משה ואהרן, ונתמעטה זו מכללן שלא הי' עפ"י ה' וביד משה ואהרן.

דברי יואל על המועדים

דרשת קודש²⁴⁴ מאת כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א

ואפ"ל הענין דהנה ק"ז זלה"ה בייטב לב מביא ממחותנו הרה"ק הר"ר אליעזר מדזיקוב זלה"ה שאמר לרמז שנה"י לרא"ש ר"ת לעשות רצון אבינו שבשמים. ועפ"י אפ"ל הכוונה דהנה ישנם מנהיגים שונים בישראל, דיש מנהיגים שכל מאוייהם הוא רק לעשות רצון אבינו שבשמים, שמלאו כריסם בש"ס ופוסקים כל ימיהם, ומרביצים תורה ויר"ש ומנהיגים את ישראל בדרך האמת, וישנם מנהיגים ההולכים בדרכים חדשים ומלאו כריסם בספרים חיצונים ובחכמות חיצוניות, ומלאים במינות וכפירה בעקרי יסודי התורה"ק, והן המה בעוכרינו לקלקל את ההמון בדרכים חדשים שלא שערם אבותינו, **ורבים מהמנהיגים שבדורינו נתפסו לכתות הציונים ואביזריהו ונמשכו אחריהם רבבות נפשות ישראל לבאר שחת רח"ל**. וע"כ אנו מבקשים מהשי"ת שזכה להשתייך ולהיות בגורל מנהיגים כאלה שכל רצונם ומאוייהם הוא לעשות רצון ה' ולא נפול בגורל המנהיגים הרעים שנטו מדרך ה'.

וז"ש יה"ר שנה"י "לראש" היינו שזכה להיות תלמידים ונשתייך לראשים כאלה שכוונתם הוא רק לעשות רצון אבינו שבשמים כפי הרמז בראשי תיבות לרא"ש, ולא לזנב שלא נשתייך ולא נפול ברשת המנהיגים כאלה שהם בעצמן בבחינת זנב, שאין כוונתם לעשות רצון ה' אלא ממשיכים את הנוהגים אחריהם לבורות נשברות, וע"ז אנו מתפללים שיצילו ה' מידם, ואין כונת הבקשה שנה"י אנחנו הראש, אלא שיה"י גורלינו תחת מנהיג כזה שהוא בבחי' ראש שכל חפצו הוא רק לעשות רצון אבינו שבשמים, והבן.

ובאופן אחר אפ"ל עפ"י דאיתא באבות דר"נ ר' עקיבא אומר כל המדבק בעוברי עבירה אע"פ שלא עשה כמעשיהם הרי זה מקבל פורעניות כיוצא בהן, וכל המדבק בעושי מצוה אע"פ שלא עשה כמעשיהם הרי זה מקבל שכר כיוצא בהן. והנה המאמר הזה נשנה בלי חולק, והלכה רווחת היא שכל המדבק בעוברי עבירה אע"פ שהוא לעצמו אינו עושה כמעשיהם מ"מ הרי הוא כיוצא בהם. והנה ישנם כמה אנשים שרוצים להראות פנים לכל צד, כשבא אצל הצדיק אז רוצה להדמות אל הצדיק לאמר כשר אני, ולהיפך כשבא אצל הרשעים הוא מתחבר עמם ורוצה לישא חן גם בעיניהם, ורוצה לרכוב אתרי ריכשי, **כמו שיש היום כמה וכמה שהולכין אחר חדשות וערבה לנפשם להתחבר לחברות חדשות** [ארגאניזאציות] (וידוע מה שה"י רגיל בפי החת"ס ז"ל לומר, החדש אסור מה"ת בכל מקום ובכל זמן) דאף שהם בפני עצמם אינם עדיין רעים וחטאים, מ"מ כיון שמתחברים לרשעים כבר נפסק עליהם הדין באדר"נ שהם נענשים כמו הרשעים. וזה שאנו מבקשים מהשי"ת שנה"י "לראש" היינו שזכה להתחבר אל הראש דהיינו הצדיק כנ"ל, אולם לא סגי עדיין בזה לבד דיש עוד לחוש דבבוא אל הזנב דהיינו הרשע יתחבר עם אליו, ע"כ צריכים לכפול התפלה, ולא לזנב, שאף גם זאת יהי לנו שלא נרצה להתחבר אל הזנב, כי מי שנפשו נמשכת להתנאות גם בעיני הרשע זהו למופת שאין לבו שלם עם ה', ואע"פ שלפעמים מתחבר גם אל הצדיק, הוא רק דרך צבוע ומתעתע.

ועוד אפשר להוסיף נופך בדרך הנ"ל, דהנה בעוה"ר כעת ירדו כמה מעלות אחורית דגם כמה מהמנהיגים הכשרים אשר יכונה בשם הראש כנ"ל רוצים לפעמים להתחבר אל הזנב ולישא חן בעיניו, ע"כ אנו מבקשים שנה"י לראש, **אבל הראש יהי רק באופן שלא יתחבר א"ע כפעם בפעם אל הזנב לישא חן בעיניו, כי ראש כזה ג"כ לזנב נדמה**. ובזה יש לפרש מאמרים ז"ל אם הרב דומה למלאך ה' צב-אות תורה יבקשו מפיהו ואם לא אל יבקשו. דהיינו כמו שמלאך אחד אין עושה שתי שליחויות כמו"כ אם הרב אינו פוסח על שתי הסעיפים ואינו מתחבר לפעמים גם אל הזנב אז תורה יבקשו מפיהו, אז מותר ללמוד ממנו, ואם לאו היינו שרוצה ליפות א"ע גם בעיני הרשעים, אז אל יבקשו תורה מפיהו, ע"כ צריכין שלא להתחבר לאלו זנבות האודים אשר מתהפכין כאופן ומראים פנים לכל צד, אלא לראש כזה שכל מגמתו לעשות רצון אבינו שבשמים והולך בדרך המקובל מאבותינו ורבתינו הק' בלי נטות ימין ושמאל אך בדרך זה ישכון אור.

²⁴⁴ בעיר קראלי בלימוד פרקי אבות שנת ה'תרצ"ב (מובא מתוך דברי יואל עה"מ).

לקוטי אמרים ויואל משה

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, לקוטי אמרים ויואל משה²⁴⁵, מאמר א', הקדמה, פיס' ב', חומר עונש ההעברה על השבועה, עמ' ב-ג'

וכמבואר בגמרא (שבועות לט.), בכל העבירות שבתורה נפרעין ממנו, ובשבועה ממנו וממשפחתו ומכל העולם כולו. וחזינן בזה חומר העונש בשבועה, שמגיע לכל העולם כולו, באשמת היחיד שעבר אשבועה. ומכל שכן בזה שנעשו מעשים רבים בהמון בריות, עד שבימים האחרונים, כמעט רוב ישראל סייעו בפעולות שלהם באופנים שונים, המביאות לעבור על השבועות, וגם נעשה בפרהסיא לעיני כל ישראל, **ומועטין הן שזכו לעשות מחאה כראוי. על כן באה עלינו הצרה הזאת, מה שאמרו חכמינו ז"ל בפירוש (כתובות שם), שנעשו מופקרים כצבאות וכאילות השדה רחמנא ליצלן, "ואין פורעניות באה לעולם אלא בשביל הרשעים, ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים"** העון בלבד, הלא הוא ברור ומפורש בדברי חכמינו ז"ל, העונש המר מה שהיה.

וכן **בבני אפרים שהיו צדיקים וקדושים**, ואך בשביל אותו העון, שיצאו מהגלות לפני הזמן, נעשה עמהם מה שנעשה באמצע הילוכם, ואמרו חכמינו ז"ל (שהש"ר ב, יח) שזה היה בשביל שעברו על השבועה, אף שלא עברו בזדון, כי אם על ידי טעות, שטעו בחשבון. **וכן בנן כוזיבא, שהיה אז הדור מלא תורה וקדושה עד להפליא**, ונענשו בהרג רב רחמנא ליצלן, **יותר ממה שהיה בשעת החורבן**, כמבואר בכמה מקומות בדברי חכמינו ז"ל (עי' איכ"ר ג, ד. ובסדר הדורות ערך בן כוזיבא), ובירושלמי (הובא ברא"ש ברכות פ"ו סי' כב), **ש'אז נגדעה קרן ישראל ואינו עתיר להחזיר עד שיבוא בן דוד**²⁴⁶. ומבואר במדרש רבה שיר השירים (ב, יח) על הכתוב (שה"ש ב, ו) 'השבעתי אתכם גוי', **שלכן נכשלו בימי בן כוזיבא, לפי שעברו על השבועה**, ויתבאר זה יותר בפנים (עי' סי' כה), **ונוכל להתבונן מזה, עד כמה גדול העונש בהעברה על שבועה זו.**

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, דבר"י מועדים יוה"ק [גרגיר משנת תשי"א כל נדרי אחר הוצאת ס"ת] עמוד שכ"ט

ואני מכריז ומודיע ביום הזה ובמקום קדוש הזה ובס"ת שבידי, **שברור בעיני דלולא אותה הגאולה חשיכה ומרה שנטלו להם הכופרים בארה"ק בזרוע בשר, מכבר היינו עומדים אחרי הגאולה שלימה וכבר היינו פטורים מכל הצרות, ורק דין הוא גרמא דעצירה שעי"ז נתעכבה הגאולה האמיתית ע"י שלקחו להם גאולה לפני הזמן, וכל הגאולה שלהם הוא מעשי הס"מ רח"ל, ועי"ז נדחה הגאולה האמיתית בעוה"ר.**

²⁴⁵

²⁴⁶ ביטוי שנועד להחדיר את המשמעות שללא משיח בן דוד אין מציאות של הרמת קרן ישראל ואם תמצא מציאות כזו של הרמת קרנם של ישראל, ללא ביאת משיח בן דוד, אזי שאין מדובר כלל וכלל בהרמת קרנם של ישראל אלא ב'מרידה באוה"ע'.

ועוד הדבר נאמר שסמכוה ליבונה ירושלים לרמוז רמז עבה שמשום שהכיצד נדע מי הוא מב"ד, אלא רק אם יבנה ביהמ"ק **בקדושה ובטהרה**.

חד"ת למרן

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, חידו"ת דרשות ופרקי אבות, בלק דף ס"א
אין ספק שכל מה שבונים הכופרים והמינים לשם כפירה זאת, הכל יחרב ויהרס, וכדברי
הרמב"ם שס"ת ישרף. והטעם כדי שלא יזכר עליו שם המין, וכמו כן כאן, כל מה שבנו
המינים הללו הכל יהרס שלא יזכר שמם.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, חד"ת למרן, פסח תשט"ז

ואיתא במכילתא בני אפרים נושקי רומי קשת וגו' לא שמרו ברית אלקים ובתורתו מאנו
ללכת, שעברו על הקץ ועברו על השבועה ועברו על התורה וכו'. ולכאורה הלא לא עברו
רק על השבועה של השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו וכו' ולמה אמר שעברו כ"כ
על הרבה דברים, הלא היו צדיקים גמורים כמו שפירש הרמב"ן הק' שהיו צדיקים
גמורים רק שטעו בקצת החשבון, וגם מה אמר ובתורתו מאנו ללכת שלא שמרו את
התורה הלא הי' עוד קודם קבלת התורה. אמנם מי שעובר על שבועה זו של השבעתי
אתכם וכו', הסוף הוא שיעבור על כל התורה כולה דכיון שסוברים שיכולים ליטול
(גאולה) מעצמם למה צריכים לתוה"ק, ע"כ מעיד הכתוב על בני אפרים אע"פ שהיו
צדיקים גמורים רק כיון שעברו על השבועה דומה כאלו עברו על כל התורה כולה,
דהסוף הוא כן ממילא אם עוברין על שבועה זו.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, חד"ת למרן, פסח תשי"ז

היום טועין עצמן בדבר שהוא מקור הכפירה ממסיתים ומדיחים שעקרו כבר כמה אלפים
ורבבות נפשות מישראל שהביאו אותם לשמד מהמובחר שבישראל בעוה"ר.

ואין לי שום ספק בזה שכבר היינו עומדים אחר ביאת המשיח אם לא היה הצרה הזאת
בעולם, ויהי' בנמצא עוד יהודי בעולם שיאמר עליהם דבר טוב או יחשוב עליהם מחשבה
טובה, מי שמע כזאת...

ומוכרח אני לומר האמת שמי שחושב כן ולא רק מי שאומר כן רק אפילו מי שיש לו
מחשבה כזאת בוודאי נתפס למינות ואפילו כל העולם יאמרו להיפוך ג"כ איני יכול לצאת
מגדרי התוה"ק ומוכרח אני לומר שאיני רוצה להיות לי שום שייכות עם יהודי כזה שיש
לו מחשבה כזאת, ואיני רוצה שימצא אף בבית המדרש שלי מי שיש לו מחשבה בזה
אפילו על רגע אחד בעוה"ר שהיא מקור המינות.

ואפילו יכבשו כל העולם אסור ליהנות מהם שהיא צרה גדולה, ואני מוסר הודעה על זה
שאסור ליהנות מהם רק מי שכופר בתורה יכול לומר כן במקום שהתוה"ק אמרה הרי
אני מתיר את בשרכם וכו', שכמה יהודים נהרגו כבר על ידיהם, איך אפשר להיות נשטה
כ"כ.

דברי יואל זמירות

מתוך הספה"ק זמירות דברי יואל

ומרוב עוונתנו אין לנו לא ירושלם וכו' (מוסף ליוה"כ) מאז קמה ממשלת זדון שלטון הציונות באה"ק, מורגל בפי העולם לזמר לשנה הבאה בירושלם "הבנויה", אך מרן מסאטמאר היה מערער על נוסח זה שמקורו מהמתחדשים כי לא זאת בקשתינו ותפילתנו על ירושלם בנויה בגשמיות ובעוה"ר הן היום ירושלם בנויה אבל איכה היתה לזונה אין לה מנחם איך שונאי כל טהרה שכנו בה, וכאשר פי' הרה"ק ר' גרשון מקיטוב זי"ע על ועיר האלקים, הרוחנית, מושפלת עד שאול תחתיה, (והובא בפמ"ג סי' תקס"א בשמו), לכן צוה מרן לשנות נוסח השיר וכך היו משוררין על פי פקודתו שפכי לבך כמים לפני אבינו שבשמים לשנה הבאה בירושלם.

טיב לבב

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל ב"ר יו"ט ליפא טייטלבוים זי"ע, טיב לבב, פי' וישלח מבואר מזה שהיה עשו מציע ליעקב להיות שותף עמו בממשלת עולם הזה, והשיב לו יעקב אבינו ע"ה שאינו חפץ בזה, עד שיגיע הזמן שישיב השי"ת את המלוכה למלך המשיח בלי פעולות בני אדם, ועד אז ילך בעוה"ז בפנים כרוכות בהכנעה ובסתור ולא יטול לעצמו שררה נגד האומות, וכדי להורות דרך זה לכלל ישראל שיתנהגו כן בדורות הגלות להכניע עצמם בפני עשו ושלא יטלו שררות וממשלה לעצמם טרם שהגיע הזמן עשה יעקב אבינו ע"ה פועל דמיוני שהכניע עצמו בפני עשו בהשתחוואות ותחנונים ודורונות, אף שהיו עמו מלאכי מעלה והיה בכוחו להתגבר עליו, ומעשה אבות סימן לבנים להבין ולהורות להתנהג כן בפני אומות העולם בזמן הגלות... ולדרכינו יתכן דטעם שהוצרך יעקב אבינו ע"ה להשתמש במלאכי עליון לצורכו, והרי היה בידיו לשלוח שלוחי בשר ודם, אמנם נתכוון להראות לו דאעפ"י שמלאכי מעלה מצויים עמו ובידו לשלחם לכל אשר יחפוץ אעפ"י שהוא חפץ באהבתו ושולח לו הדורון כדי למצוא חן בעיניו, ונתכוון להודיעו שלא יקח לעצמו מלכות וממשלה קודם הזמן עד שיגיע זמן הגאולה ועלו מושיעים בהר ציון וגו'. ולזאת שלח לו להודיעו עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, שלא תאמר מנא לי שכן תעשה כאשר דברת שלא ליקח מלכות קודם הזמן, לזאת אמר תרי"ג מצוות שמרתי, ומי שהוא שומר תורה ומצוות בוודאי לא יעבור על השבועות לדחוק את הקץ נגד רצון הבו"ת שהזהיר והשביע את ישראל על כך בשלש שבועות החמורות.

חידו"ת מהר"י ט"ב

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, חידו"ת מהר"י ט, תשי"ח

יוצא מכל זה שמחוייבים אנחנו להתריע ברבים שבני ישראל הנם אלו השומרים השבת ושומרים כל קודש, ודא היא קידוש השם והצלת כבוד ישראל.

והיאך עשה רבן יוחנן בן זכאי, ברגע הנוראה שהבריונים האניפו את שלטונם על ישראל נגד הרומים, שהגם שמטבע הדברים היו צריכים לעשות כך להגן על חומות ירושלים, אבל מכיון שחז"ל לא הסכימו לכך, עשו שלא ברצון חכמים, הרי היו כל מעשיהם מרידה נגד התורה ושפיכות דמים, והי' זקוק לפנות אל הרומים להראות להם שאלו הבריונים הרוצחים והמורדים אינם בשום אופן האומה הישראלית ואין להם שום שייכות עם עם ישראל, שמנהיגיו האמיתיים הם רק חכמי התורה ולא האחרים, על כן השתדל ריב"ז בכל כוחותיו ובהסכמת החכמים לצאת אל הרומים להצלת שארית ישראל בארה"ק.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, הגדה של פסח מהר"י ט"ב

ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר שער לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים ויש להבין אמאי באע"ה כתיב "ואולך" אותו בכל ארץ כנען ולא כתיב ביה ואתן לו את ארץ כנען כדרך שאמר ואתן לעשו את הר שער.

וי"ל עפ"י מה דאיתא בכתובות קי"א. השבעתי אתכם בנות ירושלים, רבי יוסי ברבי חנינא אמר, ג' שבועות הללו למה, אחת שלא יעלו ישראל בחומה ואחת שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימרדו באומות העולם ואחת שהשביע הקב"ה את עובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.

וא"כ י"ל, **דבירושת הארץ לא סגי בנתינה לחוד, אלא שצריך להמתין עד שיכניס אותנו הקב"ה בעצמו ועל זה השביענו שלא יעלו ישראל בחומה לא"י ואע"פ שכבר ניתנה הארץ לאברהם ואיתא בע"ז נ"ג: דא"י מוחזקת היא לנו מאבותינו וכפי שפירש"י שם ירושה לישראל מאבותיהם, אבל מ"מ לא רצה אאע"ה להיכנס עד שציווהו הקב"ה על כך וזה שאמר ואולך אותו בכל ארץ כנען אבל בעשו אמר ואתן לעשו את הר שער, דאצלם בנתינה לחוד סגי ולאחר שניתן להם ארצם הם הולכים בעצמם לכבשה, אבל אאע"ה לא רצה ללכת אפילו אחר הנתינה כי אם ברשות השי"ת וכן מצינו בתפילת אהבה רבה בברכת ק"ש דלגבי תורה כתיב לשון נתינה "ותן" בלבנו בינה להבין ואילו אצלו ירושת הארץ אמר "ותולכנו" קוממיות לארצנו, כיון שאין אנו רשאים לעלות בחומה א"כ יולכנו הבורא יתברך לארצנו.**

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל ב"ר חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים** זיע"א, חידו"ת מהר"י ט"ב
וישלח תשי"ד

והכוונה בכל זה שאמר יעקב אבינו **שבזמן הגלות אדום עד הגאולה העתידה יכניע את עצמו לפני האומות ועי"ז יתקיימו ישראל בגלות**, וזה הדרך הנחיל לנו יעקב אבינו כי עד הגאולה צריך להיות "אתנהלה לאטי" להכניע את עצמן לפניהם, כי אין האומות מתקנאים אלא במה שישראל רוצים לעלות לגדולה ולהיות להם מלוכה וממשלה קודם הגאולה. רק במה שמתגרים בהם קודם זמן הגאולה בעוד שהוא זמנם ורוצים ליטול מידם את שלהם בזה הם מתקנאים עד מאוד, ומזה נצמח כל הצרות והתלאות רח"ל,

וע"י כלל זה של "ואני אתנהלה לאטי" נתקיים הכלל ישראל דור אחר דור באורך שנות גלותם, וכל אימת שעברו על זה והתגרו בהם באו עליהם צרות גדולות, ואפילו בזמן החורבן אשר בשביל החטאים כבר נגזרה גזירה, אעפ"כ אילולא הבריונים שלחמו עם הרומיים היפך דעת חכז"ל, ואלמלי היו מכניעים עצמן לפנייהם לסבול עולם לא הי' בא החורבן, כמ"ש המהרש"א ז"ל (פסחים דף קי"ח) דבמקדש ראשון אלו השלימו עם נבוכדנצר לא גלו כלל, ויותר במקדש שני אלו שמעו פריצי ישראל לריב"ז ולחכמים שבדור והשלימו עם טיטוס לא גלו עכ"ל. וכמו כן בזמנינו אלה אלמלי היו ישראל מקיימים השבועה שהשביע הקב"ה ולא היו מתגרים באוה"ע, והיו הולכין בדרכו של יעקב אבינו "ואני אתנהלה לאטי" והיו מכניעים עצמן לפנייהם לא הי' אירע שום רע לישראל, ולא הי' בא עלינו כל התלאה אשר מצאתנו... וזה רואין עין בעין מפי ספרים וסופרים מפורש בתורתנו הקדושה שאלמלי היו נכנעים לפני אוה"ע לא הי' אירע שום רע לבנ"י, וכו', כי רצה להנחיל הדרך לדורות לקיים "ואני אתנהלה לאטי" להתנהג בהכנעה ושפלות לפני או"ה שרק על דרך זה יוכלו להתקיים בזמן הגלות.

'מעשה רב' מהאי צדיק

רבי מענדל הענדלער זיע"א

ועל נסותם את הי' לאמר היש הי' בקרבנו אם אין (יז, ז) אמר מרן מסאטמאר זי"ע שאפשר לרמוז בפסוק זה על שקמו בעלי דרשות לדרוש דרשות של דופי בכל פסוקים המדברים בשבח א"י, כאלו על הקמת מדינה הציונית, וזה אפשר לרמוז "ועל נסותם את הי'" שהם מנסים ליתן "את הי'" בקרבם, כלומר ליתן את הי' במדינתם לומר דכל הפסוקים של קדושת א"י הוא במדינתם. אבל במקום "אם אין" דבעוונות הרבים ע"י מעשי התעתועים מגרשים הקדושה משם, וכל הפסוקים המדברים מא"י אין שייכים למדינתם.

קובץ בית דוד, אייר ה'תש"ס, דף מ"א

סיפר הרה"ג ר' דוד סמיט זצ"ל כי כשמנהיג האגודה מאיראפע מר גודמאן נפגש פעם עם האדמו"ר מסאטמאר זי"ע, ודיברו יחדיו, אז ביקש האדמו"ר מסאטמאר מאתו שילך לפרסם קבל תבל ומלואה, שעם ישראל אינו עם המבקש מלחמות, רק לחיות בשלום ובשלוחה עם שכניהם סביביהם, ולא למרוד בהם.

הספה"ק תפארת יואל, ח"ג, דף ס"ו

פעם כשדבר רבינו אודות המצב בא"י במלחמת הציונים עם הערבים, אמר שם רב אי' שיש להתיירא מן הערבים, השיבו רבינו, לא מן הערבים אני ירא רק ממאמר חכז"ל אני ירא (כתובות קי"א).

קול קורא מחודש מנחם אב ה'תשל"ז²⁴⁷ מאת התאחדות הרבנים דארה"ב וקאנאדא

התאחדות הרבנים דארה"ב וקאנאדא
בעזה"ש

שמעו דבר ה'!

הנה בלבול המוחות וטשטוש המושגים גובר והולך מעת שחלו השינויים בממשלת הכופרים בארצנו הקדושה ת"ו, שגם בקרב שומרי תורה ומצות בארץ ובתפוצות שוררת אהדה רבה אל השלטון החדש, בעקבות הצטרפות המפלגות הדתיות, ובכללן המפלגה הידועה המתפארת לייצג את התורה והיהדות, החליטה מפלגה זו להצטרף אל ממשלתם, היא שהכריעה את הכף להקמת הממשלה החדשה, **העולה על הקודמת במרידה באומות ועזות כלפי מלוכות אדירות.**

מה נורא הניאוץ כלפי מעלה, שיהודים המייצגים שומרי תורה ומצות מאשרים זדים, גם בונים ומבססים ממשלת עושי רשעה, ובזה הם מכריזים לכל העולם כולו שהם מהווים חלק בלתי נפרד בממשלתם, ואם בממשלות הקודמות ה' בעצם השתתפותם בכנסת המינים משום הסכמה לשלטון הכופרים ולחוקי הרשע והפשע שחקקו, כבדה עתה חטאתם כי הם נושאים באחריות בכל מה שמחלטת ומבצעת ממשלת הכופרים, והקולר תלוי בצוארם, כי מבלעדי שותפות הדתיים למיניהם לא היתה לה תקומה.

בשעת חירום זו, כשחרב המלחמה האיומה מתנופפת על ראשי אחינו בני ישראל דרי ארץ הקודש - ה' ירחם -, העדיפו הנציגים הדתיים המינים חשבונו פרטיים על פני אחריות לכלל ישראל, ובחרו להצטרף לשלטון המתגרה באומות בעזות נוראה, ומענה בפייהם כי בשכר זאת עלה בידם לקבל הישגים לטובת הדתי שניתנה להם כתמורת הצטרפותם לממשלה.

מחובתינו לעורר ולהזהיר! כי לו יהא כדבריהם שהשיגו איזה הבטחות לטובת הדתי (אשר המציאות היא בעוה"ר להיפוך, כי בשבועות האחרונים אדרבה נתרבה ונתגדל שנאת הדת באופן נוראי והגיע עד לשפי"ד ממש רח"ל) אין שום היתר על פי התורה להצטרף לשלטון זה. כי אף אם היתה ממשלתם כולה מורכבת מיהודים שומרי תורה ומצות, רובץ איסור נורא על עצם הקמת מלוכה לישראל לפני ביאת המשיח, ואנו מושבעין ועומרין על זה בשלש שבועות חמורות, שלא יעלו בחומה, שלא ימרדו באומות, ושלא ידחקו את הקץ, כמבואר בסוף מס' כתובות. ואלה החושבים כי יש בידי ישראל לשבור מעצמם עול הגליות ולכונן להם מלוכה עצמאית בטרם ביאת המשיח, רוח כפירה מתנוסס בהם רח"ל.

ולדאבון לבנו מצא רעיון כפירה הציונית כעת מקום להתפשט גם בקרב שומרי תורה, כי רבים מתהלכים במשאות שוא ומדוחים לאמור - על מנהיגם החדש - זה ינחמנו, וכאילו הוא יטהר את המדינה הציונית, ויתאים אותה לפי רוח התורה, **אבותינו ורבותינו מדור דור פשטו צוארם ומסרו נפשם נגד הציונות, ועתה אם החרשנו ח"ו עתירה תנועה זו להשתלט על כל ההמון התמים, ואנה אנו באים.** האחריות כלפי צבור המאמינים בביאת המשיח מוטלת עלינו, **ולא עת לחשות! ומידנו יבוקש כל זאת אם נעמוד מנגד לעת צרה זו, אשר באו בנים עד משבר רח"ל.**

והאחרון הכביד, כי מעת אשר מפלגת התורתיים מעלה מעל בה' להצטרף לממשלת הרשע, השיאם זרון לבם להשתיק קול היהדות החרדית, ובראשם הרבנים הגאונים שליט"א הבר"צ של העדה החרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו, **בזעקת מחאה, התנפלו עליהם אנשי המפלגה בחימה שפוכה, ולא נמנעו מלהשתמש בכל סוגי הכפי' והלחץ הפסולים שברשותם, כדי לבלום זעקת הכאב הגדול של יראי ה' וחושבי שמו, ולהצר צעדי' של היהדות החרדית.**

אי לזאת אנו קוראים בקריאה קדושה ונאמנה, אחים יקרים! הגיעה שעת המבחן קשה להיהדות הנאמנה, שטף המים הזדונים גואה ועולה ומאיים לשטוף במהלכו כל חלקה טובה ח"ו, על כן עלינו להתאחד ולעמוד כחומה בצורה לשמור על גחלת תורתנו

²⁴⁷ מובא מהקוונה"ק וצדיק באמונתו יחיה, (מהדורה שניה - קרית טאהש, איר ה'תשע"ד), עמ' כו-כח (ראה הסבר על הקול קורא הנ"ל בעמ' כד-כה) צילום המקור בעמ' כט'.

253

פעם אחת לאחר הקמת המדינה של גיהנום, בקיץ שנת שח"ת, לפ"ק, בעת שהשמיע מרן בעל ויואל משה זי"ע דברי תורה בסעודה שלישית, והרעיש בדברו נגד קליפת הציונות, הפסיק באמצע דבריו, **וענה ואמר בלשון קדשו, "לכאורה למי הנני מרעיש בדברי, והלא באמת אינני יודע אם יש עשרה אנשים המבינים אותי, אבל אני חוזר על הדברים לעצמי, כי יראתי שאני לא אהיה נתפס, ע"כ.**

קונטרס שוא שקד שומר

ושוב פעם אחת כשהלך מרן מסאטמאר זי"ע מביהמ"ד לביתו בלוויית כמה אנשים, **ורץ גוי אחד במרוצה גדולה ופראית ישר לתוך מרן ז"ל, ולפני שהכה בראשו לתוך מרן, עצר אחד בעדו וזרקו הצדה עד שנפל לארץ, מרן ז"ל נתבהל והביט מקודם על הגוי עד שקם, אח"כ צעק על מי שזרקו** מה אתה רוצה ממנו למה עשית כך הרי הרחוב שלו "עס איז דאך זיין גאס".

הספה"ק דער רבי פון כלל ישראל

ראוי לציין גם את לימודו של מרן מסאטמאר זי"ע **בענין הכנעה להגויים בימי גלותנו**, פעם אחת אמר להרב מפאיע נ"י היות שאתה ממשפחת חסידי הגה"ק משינאווא זצ"ל כדאי לך להשיג כתב אזרח ממדינת ארה"ב, וסיפר כי הגה"ק משינאווא כשדר בסטראפקוב נתנו לו כתב אזרח ממדינת אונגארין, ולאח"כ כשהסיע לשינאווא שהוא במדינת גאליציע, היה רגיל פ"א בשנה לנסוע לאונגארין **כדי שלא לאבוד הזכויות להיות אזרח, כי בימי גלותנו אנו צריכים לכבד האומות.**

מעשה רב מאת כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל ב"ר יו"ט ליפא טייטלבוים** זיע"א

ידוע המעשה ממרן מסאטמאר זיע"א שפעם נכנס אליו איזה מזרחיסט, ותיכף שאל לו רבינו זצוק"ל "היכן מרומז יום עצמאות בתורה?", ולא ידע להשיב, מיד ענה לו רבינו ז"ל: "בפרשת אמור כתיב כל מועדי ישראל ובסוף הפרשה מביא "ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל", ויצא בן אשה ישראלית - קרא לעצמו "ישראל", אבל אינו שייך לישראל להיות בתוך המחנה, כי הוא בן איש מצרי, ומה גם כשחירף וגידף, רצה להכניס עצמו וחירופיו בתוך מועדי ישראל ולעשות חניגא מגידוף פיו ובשם ישראל ר"ל, ולזה פרסמו הכתוב כי בן איש מצרי הוא ואין לו שום שייכות לבני ישראל".

ובאתי בזה להראות בעט סופר איך מרומזים דברי קדשו בדברי תוה"ק, שאם נעמיק בענין הרי נמצא בחשבון מפליא התואם במלואו לייחס את בן אשה הישראלית לקליפה הציונית, שענין המגדף שם ה', התרחש באותו יום המר והנמהר, יום המועד למרידה במלכות שמים רח"ל.

ויצא בן אשה ישראלית פירש רש"י מהיכן יצא וכו' ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב, בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם מבני דן אני אמרו לו איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב, נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב עמד וגדף ע"כ.

ואותו יום שחילקו את המחנות היה בא' אייר בשנה השנית, ככתוב וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר וגו', איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל ע"כ. ובמדרש וכן בסדר עולם מצינו דציווי סידור המחנות היה בא' אייר, אחר הדיבור לספור את בניי, ויש כלל במפרשי המדרש שכל מה שציוה הקב"ה נעשה ביום שנצטוו, והיינו שבו ביום חילקו המחנות ע"פ הדיבור.

א' אייר בשנה השנית חל ביום ג', כדאיתא בגמ' שבת דף פז ע"ב: ת"ש ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן, תנא אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית וכו', ופירש רש"י שא' בשבת היה, ומבואר בסדר עולם שחודש ניסן באותה שנה היה מלא, נמצא לפי חשבון שחודש אייר שלאחריו חל ר"ח - א' אייר ביום שלישי, וה' אייר חל בשבת, וברש"י על הפסוק ויצא בן אשה ישראלית כתב: לגלג ואמר ביום השבת יערכנו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמא פת צוננת של תשעה ימים בתמי' ע"כ, ושבת ראשונה אחר חלוקת הנחלות היתה בה' אייר.

ובבעל הטורים כתב שסמך מקלל לביום השבת לומר שהמקלל ומקושש היו בזמן אחד וכו', שבשבת הראשונה שהוציאו לחם הפנים אחרי שיצא חייב מיד עמד ולגלג על לחם הפנים.

ועכשיו לדאבון בית ישראל הוקמה ממשלת מינות הציונית המחרפת ומגדפת בכל יום ויום, עוקרת האמונה בתוה"ק מן השורש, מורדת במלכותו יתברך בעולם, באותו יום המר והנמהר המועד לפורענות ה' אייר, ואף שעכשיו כבר פורש דינם באר היטב בתוה"ק והיה עלינו לקיים בהם דינם האמור, עוד יש כאלו המתחברים אליהם ומצדיקים מעשיהם רח"ל.

ודאי על אחת כמה וכמה יש לנו להתאונן ולהתאנח לבכות וליילל על גלות השכינה ועל חילול כבוד מלכותו בעולם עד יעזרנו ה' ונזכה במהרה לגאולתו השלמה במהרה בימינו אמן.

תלמידיו ותלמידי תלמידיו 'היואל משה'

גאב"ד מאנטעווידעא

רבי אברהם לייטנער²⁴⁸ זיע"א, מתוך דרשתו מ-ה' אייר ה'תשנ"ז

זוכרני מעשה שהיה בענין הכרזת התנגדות למדינתם ומרן זי"ע היה בבריאיותו, ועשו מחאה בעשרת ימי תשובה, היה חלק מהציבור שטענו שאין הזמן הראוי לכך בעשרת ימי תשובה, שמעורר קטרוג על יהודים, ענה מרן ז"ל שאדרבה, זאת היא הצלתינו! בזאת נוכל לעמוד לקראת יום הדין! כשנוכל לומר שמחינו נגד המינים, נגד מדינתם.

רבי חנני' יו"ט ליפא שווארץ

דרשת קודש²⁴⁹ מאת רבי חנני' יו"ט ליפא שווארץ²⁵⁰ זיע"א לכבוד יום ההצלה כ"א כסלו

דברי פתיחה שדרש הרה"ג החסיד המפורסם וכו' הרב מו"ה חנני' יו"ט ליפא שווארץ שליט"א מנהל ישיבת סאטמאר פעיה"ק ירושלים

ברוכים הבאים בשם ה', בעזרת השם אפתחה פי בשיר ורננים, להודות ולהלל פני שוכן מעונים זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו!

אקדמה פניכם מסובים החשובים בתודה, כל אחד לפי ערכו וטובו, ובבקשה בשם ההנהלה שכל אחד יכון לבבו, לכלול עצמו בתפלת רבים זרע אברהם אוהבו, שה' הטוב ירחם על בני ישראל עם קרובו, להאריך ימיו ושנותיו של כ"ק מאור עינינו (שליט"א) [זיע"א] עד עת קץ משיח צדקנו שיבוא, בב"א.

ארשת שפתינו יערב לפניכם לפתוח בדברי תורה, לכבוד הכינוס לצדיקים זו אורה זיוה והדרה, כדרך "הפותחים על התופים" ומחולות כדי להגדיל השמחה ולהאדירה.

הנה בפי' שבוע זו פי' וישב כתיב וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן "זקונים" הוא לו וגוי' ועי' ברש"י ובתרגום פירושם שונים על הלשון בן זקונים עיי"ש, להלן ויחלום יוסף חלום וגוי' והנה אנחנו מאלמים אלומים וגוי' והנה תסבינה אלומותיכם ותשתחווין

²⁴⁸ רבי אברהם לייטנער זיע"א – מתלמידיו של כ"ק האדמו"ר מסאטמאר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א. שימש

כגאב"ד מאנטעווידעא.

²⁴⁹ לסעודת הודאה של הצלת כ"ק האדמו"ר מסאטמאר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, לכבוד יום ההצלה, כ"א כסלו ה'תשל"ו.

מובא מתוך אוצרות ירושלים - מאסף וקובץ תורני, חלק קפ"א, עמ' תתתפב-תתתפג מתוך כריכה פנימית:

גליון חגיגי ליום כ"א כסלו תשל"ו.

מוקדש לכינוס של צדיקים, נקיי הדעת שבירושלים ומשאר ערי ומושבי ארץ החיים בראשם הגה"צ חברי הבד"צ של העדה החרדית, רבנים, מורי הוראות, אדמו"רים וראשי ישיבות, שהתאספו בבית הכנסת הגדול דחסידי סאטמאר ברחוב יואל בירושלים, ביום כ"א כסלו יום הגדול והנשגב שבו גנון וחציל חי' - אוהב צדיקים, את נשיא ישראל וגאונו מרן הקדוש רשכבה"ג רבי יואל טייטלבוים (שליט"א) [זיע"א] אדמו"ר מסאטמאר וגאב"ד ירושלים ת"ו בצלו הקדוש - צדיק באמונתו יחיה נחסה ונתלונן עד ביאת ינון בב"א.

²⁵⁰ רבי חנני' יו"ט ליפא שווארץ זיע"א – מנהל ישיבת סאטמאר בירושלים.

לאלומתי ויאמרו לו אחיו המלוך תמלוך עלינו וגוי' ודייקו על כפל הלשון המלוך תמלוך וגוי', ויחלו עוד - חלוס אחר וגוי' והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי, ולפלא שחלוס אחד מאלומות הוא מצמיחת הארץ, והחלוס השני מכוכבי השמים מראים כאלו מקשרים שמים וארץ יחד וצ"ב, להלן ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר עי' ברשב"ם שדייק על ואביו שמר את הדבר מה צורך לכתוב זה עי"ש, והמפורשים פירשו הפסוקים הנ"ל באופנים שונים עי' בדבריהם כי נעמו.

ואענה אף אני את חלקי בזה בהקדם מה ששמעתי בשם הגאון בעל ברוך טעם ז"ל עה"פ בתהלים שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי, שש אנכי על אמרתך במוצא שלל רב, עפ"י רבנו בחיי דבמקום שנאמר 'דבר' היינו תורה שבכתב, ו'אמירה' היא תורה שבע"פ ע"כ, וידוע דשונאי דוד המע"ה קנטרו אותו שאינו זרע כשר ח"ו לאחר שמקורו היא מרות מואבי וכתוב לא יבא - עמוני ומואבי בקהל ה', אכן לפי דברי חז"ל שדרשו עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אין בדברי הקנטרנים כלום, ואדוננו דוד המע"ה הוא ממקור הקדושה, וזהו שרים רדפוני חנם שבאמת אין בדבריהם כלום, רק ומדברך (היינו תורה שבכתב) פחד לבי, לאחר שמן התורה לא נשמע שום חילוק בין מואבי למואבית, אבל שש אנכי על אמרתך (היינו תורה שבע"פ) שדרשו מואבי ולא מואבית על זה יש לי לשמוח שאני בא ממקור הקדושה ע"כ ודפח"ח.

והציונות היא אסורה גם לפי 'דיבור' וגם לפי 'אמירה' וק"ל.

ונקדים עוד דברי המדרש תנחומא פ' נשא וז"ל ביום השמיני נשיא לבני מנשה וגוי' ילמדנו רבנו נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום הראשון מהו להדליק בה בשני, כך שנו רבותינו נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום הראשון מוסיף עליו כל שהוא ומדליקו ביום שני וכו' וכן בשאר הימים אבל הותיר ביום שמיני עושה לו מדורה בפני עצמו, למה כיון שהוקצה למצוה אסור להשתמש ממנו, לא יאמר אדם איני מקיים מצות "זקנים" הואיל ואינם מן התורה, אמר להם הקב"ה בני אין אתם ושאין לומר כך אלא כל מד. שגוזרים עליכם תהיו מקיימים שנאמר ועשית על פי התורה אשר יורוך, למה שאף על דבריהם אני מסכים שנאמר ותגזור אומר ויקם לך, תדע לך שהרי יעקב בשעה שברך מנשה ואפרים מה כתיב שם וישם את אפרים לפני מנשה, עשה הקטן קודם לגדול וקיים הקב"ה גזרתו אימתי בקרבנות הנשיאים וכו' שנאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים ואח"כ וכו' ביום השמיני נשיא לבני מנשה עכ"ל המדרש תנחומא הנ"ל.

(ועי' בייטב פנים בדרוש לחנוכה שפי' הטעם על שקודיו את יום השמיני דחנוכה זאת חנוכה, עפ"י מדרש תנחומא הנ"ל, וז"ל ובה אני מבין דברי הגמרא לענין נר חנוכה דמברך וצונו מדכתיב לא תסור, ואומר אני כי הפסוק מרמז לדברי המדרש שאמר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך (שגם אני מסכים לדבריהם והרא"י) ימין ושמאל של יעקב שנאמר וישלח את ימינו על ראש אפרים ושמאלו על ראש מנשה והקב"ה הסכים על ידו שנאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים ביום השמיני נשיא לבני מנשה, וכיון שביום השמיני אנו קורין ביום השמיני נשיא לבני מנשה שמזה אנו לומדים לשמוע דברי חכמים שתקנו מצות הנוכרי ולברד וצונו, ע"כ נקרא זאת חנוכה כי ממנו נובע לקיים מצות חנוכה והדבר נחמד עכ"ל).

ומה יתישבו כל הדיוקים הנ"ל וישראל אהב את יוסף וגוי' כי בן "זקונים" הוא לו הכוונה שראה יעקב אע"ה ברוח קדשו שממנו יהי' נובע דעת "זקנים" וחכמים כלשון המדרש שלא יאמר אדם איני מקיים מצות "זקנים", אשר זה יהי' משמרת למשמרת התורה, ולכן אמרו המלוך תמלוך וגוי' לשון כפל שהבינו מחלומו והנה תסבינה (מלשון סביב כחצי גורן עגולה בסנהדרין) אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי היינו שממני יהי' נובע תקנת החכמים, ולכן אמרו רבנן בכפילא המלוך תמלוך וגוי' ששני הכחות תורה שבכתב ובע"פ יהי' בידו, ואף גם זאת היתה שני מיני החלומות מכוכבי השמים ומהאלומות שצומה מן הארץ לרמז על חיבור התורה שיותן לנו מן השמים עם תורה שבע"פ שהיא מהחכמים אשר על הארץ המה, וזה שאמר ואביו שמר את הדבר היינו תורה שבכתב כנ"ל בשם הרבינו בחיי, ושמר היא משמרת, הכוונה, דמיוסף יוצמח תקנת חכמים שזה יהי' משמרת לדבר שהיא תורה שבכתב כנ"ל וזהו ואביו שמר את הדבר והבן.

ומעתה לפי כל הנ"ל אפשר להבין המדרש להלן ויאמר יהודא אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וגוי' איך נברך המוציא וצ"ב, דחנה במד"ר בראשית סוף פרק ה' עה"פ ותוצא

הארץ וגוי איתא פלוגתא ר' יהודה ב"ר שלוי אמר שעברה על הצווי שבו אמר לה הקב"ה תדשא הארץ וגוי מה הפרי נאכל אף העץ נאכל והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וגוי הפרי נאכל והעץ אינו נאכל, ר' פנחס אמר הוסיפה על הצווי סמכה לעשות רצון בוראה עץ עושה פרי אפי' אילני סרק עשו פירות ולא חטאה וכו' ונתקלה הארץ בשביל חטא האדם שלוקח ממנה ע"כ.

והנה אף לשיטת ר"י ב"ר שלוי שסובר שהארץ חטאה, כבר ידוע פי' הגה"ק בעל אוהב ישראל מאפסא זי"ע דהארץ עשתה עבירה לשמה דכיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע ולא יועיל לו שום תיקון ותשובה אשר לזאת התחכמה הארץ ושינתה תחלה צווי הבורא יתברך כדי שאח"כ אם יחטא האדם ח"ו יהא לו אמתלא נכונה והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה כבר רצון הבורא יתברך ותולין הקלקלה במקולקל ולא יתלו החסרון בהנשמה הרוחנית עכ"ל.

ולכאורה מפשט הפסוקים נראה דהארץ באמת חטאה ששינתה צווי הבורא יתברך, ואעפ"י רואין אנו שיש כח ביד החכמים לדרוש ולשנות המציאות כמו שדורש ר' פנחס במד"ר הנ"ל שלא חטאה הארץ, וכמו שפי' גם האוהב ישראל זי"ע דלא חטאה שלשם שמים נתכוונה כדי שיהי' טעדיקי להאדם כנ"ל, והכל היא מהקדמת אפרים לפני מנשה בני יוסף כנ"ל מהמדרש תנחומא הנ"ל.

ובזה נבא אל המכוון דלכאורה איך מברכין המוציא לחם מן הארץ שמשבחין להשי"ת שהוציא לחם מן הארץ הלא לכאורה אין זה שבח גדול כ"כ לאחר שהלחם בא ממקור לא מטוהרה מן הארץ שעברה על צווי השי"ת כנ"ל, אכן לאחר שמבני יוסף נשמע שיש כח ביד חכמים לשנות המציאות ודרשו שבאמת לא חטאה הארץ לכן שפיר משבחים להשי"ת במה שמברכים המוציא לחם מן הארץ.

ובזה יובן המדרש מה בצע, כי אם נהרג את יוסף ח"ו ולא יוצמח כח החכמים לתרץ ולישב את הארץ שלא חטאה באמת, וא"כ איך נברך המוציא שאין זה שבח להשי"ת רק אם צומת ממקום טהור והבן.

וכ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) [זיע"א] מיישב המדרש הנ"ל בספרו הקדוש דברי יואל, לאחר שמבאר דהרכוש גדול שהבטיח הקב"ה לאע"ה כשיצאו בניו ממצרים, נקרא רק מפני זה גדול, שמהרכוש יסגלו תורה ומצוות ומע"ט, ומקשה שם איך אפשר שמאותו ממון שנטלו מן המצריים יהיו מסגלין תורה ומצוות כיון שבא ממקורות הטומאה וכח הפועל בהנפעל, אמנם איתא בש"ך עה"ת דהנה כתיב וילקט יוסף את כל הכסף וגוי' שהוא הציל אותם ע"י הרעב והי' מלך על מצרים ממילא הי' הממון שלו וא"ב שפיר לקחו הרכוש ממה שהי' שייך ליוסף הצדיק ולא מהמצריים ושפיר בא להם הרכוש ממקור הקדושה שהוא יוסף הצדיק.

והנה איתא בגמרא ברכות (לי"ח ע"א) ת"ר מה הוא אומר המוציא לחם מן הארץ ר' נחמי' אומר מוציא וכו' אמר רבא במוציא כ"ע לא פליגי דאפיק משמע כי פליגי בהמוציא רבנן סבדי דאפיק משמע, וכו' ר' נחמי' סבר דמפיק משמע שנאמר המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים ורבנן ההוא הכי קאמר להו קוב"ה לישראל כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מילתא כי היכי דידעיתו דאנא הוא דאפיקת יתכון ממצרים דכתיב וידעתם כי אני ה"א המוציא וכבר פירשתיו ע"פ דברי הרמב"ם ז"ל ה' דעות פ"ת הלכה א' משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין ע"פ האותות יש בלבו דופי דאפשר שיעשה האות בלט ובכישוף וכו' ובמה האמינו בו במעמד הר סיני וכו' וכן בקריעת ים סוף ראו התגלות השי"ת ואמרו זה אלי אז נתברר להם שניסי יציאת מצרים הי' מהקב"ה, וזהו הכוונה באמרם כד אפיקנא לכו עבידנא לכו מילתא כי היכי דידעיתו דאנא הוא דאפיקת יתכון ממצרים.

ואיתא שם עוד בגמרא משחבחין ל"י רבנן לדי' זירא את בר רב זביד דאדם גדול הוא ובקי בברכות וכו' זימנא חדא איקלע לגבי אפיקו ל"י ריפתא פתח ואמר מוציא, אמד זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול ובקי בברכות בשלמא אי אמר המוציא אשמעין טעמא ואשמעין דהלכתא כרבנן אלא דאמר מוציא מאי קמ"ל - ואיהו דעבד לאפוקי נפשי' מפלוגתא ע"כ הגמרא, - ולכאורה מאחר שלא רצה להכניס עצמו בפלוגתא ואמר מוציא דהוא לכ"ע ולמה אמר עליו שאינו אדם גדול, ופירשתי דכיון דלסברת רבנן משמיע לנו הפסוק שלא האמינו ישראל באותות ומופתים לבד דבר זה צריך לאדם גדול להודיע תמיד לישראל שאף שיראו אותות ומופתים צריך לחוש אולי חס מכחות הטומאה ועדיף

זה אף שע"י יכניס עצמו לפלוגתא, וע"כ אמר ר' זירא עליו שאינו אדם גדול כיון שלא חש להודיע זאת אע"פ שעשה כן להוציא נפשו מפלוגתא, ובזה יובן מדרש חנ"ל דאם נהרוג ח"ו את יוסף הצדיק והבטחת הקב"ה יבא ע"י המצריים א"כ אין חשיבות לדייק ולברך המוציא שהוא להורות שצריך לחוש מהיכן הוא מוצא הדבר ואדרבא יותר טוב לברך מוציא לאפוקי נפשי מפלוגתא וז"פ אם נהרוג את אחינו איך נברך המוציא עכ"ל בקיצור ועיי"ש באריכות דברי קדשו.

והנה אך למותר להשמיע שיטת רבינו (שליט"א) [זיע"א] כי כבר ידוע ומפורסם שיטתו הזכה וברורה כשמש מספריו הקדושים, וממה שזכינו זה עשרות בשנים לשמוע מפיו קדשו בדרשותיו הנלהבות בקול חוצב להבות אש, וכפי שידוע המצב שלנו שבאו זרים להלל ולהתערב בבתי חינוך החרדיות - בתמיכה שלהם אשר כבר אסרו זה רבני וגאוני קדמאי באיסור חמור, והרבנים הגאונים וצדיקים הבי"ד הגדול שבירושלם ובראשם הצדיק הדור ורשכבה"ג כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] יצאו במכתב כדי לחזק האיסור הקדוש, לכן כל מי שיש בכחו לסייע לזה מחויב להשפיע לזולתו שבודאי אל יכניסו עצמם בענין חמור כזה ובזה יהי' רוח חכמים נוחה הימנו, ויעשו בזה נחת רוח לכ"ק מאור עינינו (שליט"א) [זיע"א].

ובזכות זה נזכה לגדל דורות ישרים, לתפארת ההורים, ונזכה שכ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] ינהל אותנו לקראת משיח צדקנו, במהרה בימינו, ומלכנו בראשינו, אכ"י"ר.

דרשת קודש²⁵¹ מאת רבי אליהו ב"ר אברהם שלמה כ"ץ²⁵² שליט"א לכבוד יום ההצלה כ"א כסלו ה'תשל"ז

דברי ברכה אשר דרש הרב הגאון רבי אלי' כ"ץ שליט"א האב"ד דקרית יואל וקהל יטב לב בב"ב בכינוס לצדיקים שהתקיימה בבני ברק ביום הצלת כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) [זיע"א]

דוד המלך אמר בתהלים (כ"ו י"ב) רגלי עמדה במישור במקהלים אברך ד'. - מהולל שם ה' שיש לנו הזכ"י הגדולה להתאסף גם בשנה זו ביום הגדול הזה לקיים במקהלים אברך ד' עם התרוממות הנפש. - ואנחנו מקושרים יחד עם אלפי אלפים אנשים בכל תפוצות ישראל, ובראשם כ"ק מרן הגאון"ק (שליט"א) [זיע"א] שמתאספים ביום זה ליתן שבח והודאה להשי"ת על הנס שעשה לנו כיום הציל ה' אותנו מכף כל אויביו ע"כ נקבל בחמימות את האורחים החשובים והיקרים גדולי הרבנים הגאונים שליט"א, חסידים ואנשי מעשה, יראים ושלמים, תלמידים, ידידים, את כולם אנו מקבלים באהבה בברכת ברוכים הבאים בשם ד'.

ואפשר לומר שבמיוחד באסיפה וכינוס לצדיקים הלזו, נאה ויאה ברכה זו, והסבר הדברים יבואר בהמשך דברנו.

ובכינוס זה יש צורך לדבר קצת לקיים בנו מקרא קודש בתהלים (קכ"ב ח') למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך, - היינו, - למען אחי היקרים ורעי החשובים אדברה נא, כי שלום בך, היינו שנתאספו כאן להתאחד ולהתחבר ולהתחזק שהוא ענין המורה. על שלום בך.

כינוס זה צריך לשמש לנו ג' דברים, והיינו על ג' דברים העולם עומד, שהעולם עומד כאן בשביל ג' דברים. על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. ונברר אחת לאחת. על התורה שאנחנו נותנים שבח והודאה לבורא עולם על חסדו וטובו הגדול שעשה עמנו, **שאחר החורבן הנורא שהי', שצדיקים וגדולים וגאונים יראים ושלמים ונשים צדקניות ותשב"ר נהרגו על קידה"ש ות"ת ישיבות ובתי כנסיות ובתי מדרשים ומוסדות התורה והחסד נחרבו ונשרפו, ואחר כל אלה נשאר לנו לפליטה גדולה האיש המורס מעם הקדוש והטהור מאור עיינינו ורוח אפינו כ"ק מרן רבינו הק' (שליט"א) [זיע"א] ד' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים.**

הצלתו של כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] היתה בימים הללו קרוב לימי חנוכה, ונס הזה הוא מעין הנס דחנוכה שנשאר לנו שמן טהור ומזוכך שהוא חתום בחותמו של כה"ג, היינו, שעוד בימי נעוריו בדור הקודם שהי' אז דור דעה, ואז נתנו צדיקי עולם חותמם עליו שהוא קדוש וטהור, **וכן שיטתו הברורה שהוא דרך הישן דרך ישראל סבא שמקובל מדורי דורות, חתום בחותם רבותינו ואבות אבותינו ז"ע.**

²⁵¹ לסעודת הודאה של הצלת כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, לכבוד יום ההצלה, כ"א כסלו ה'תשל"ז. מובא מתוך **אוצרות ירושלים** - מאסף וקובץ תורני, חלק ר"ט, עמ' קל-קלז מתוך כריכה פנימית:

גליון חגיגי ליום כ"א כסלו תשל"ז.
מוקדש לכנוס של צדיקים, נקיי הדעת שבירושלים ומשאר ערי ומושבי ארץ החיים בראשם הגה"צ חברי הבד"צ של העדה החרדית, רבנים, מורי הוראות, אדמו"רים וראשי ישיבות, שהתאספו בביהמ"ד הגדול דחסידי סאטמאר בקרית יואל בני ברק, ביום **כ"א כסלו** יום הגדול והנשגב שבו גנון והציל ה' - אוהב צדיקים, את נשיא ישראל וגאונו מרן הקדוש רשכבה"ג רבי **יואל טייטלבוים** (שליט"א) [זיע"א] אדמו"ר **מסאטמאר** וגאב"ד **ירושלים** ת"ו בצלו הקדוש - צדיק באמונתו יחיה נחסה ונתלונן עד ביאת ינון בב"א.

²⁵² רבי אליהו ב"ר אברהם שלמה כ"ץ שליט"א - משמש כאב"ד ור"מ קרית יואל וקהל יטב לב ד'סאטמר בבני-ברק. בנו של רבי אברהם שלמה כ"ץ זיע"א (גאב"ד ר' יסקעווע וקהל יטב לב ד'סאטמר ב"ב, בעה" נ הספה"ק אורחות המשפטים ועוד). חיבר את הספה"קים: שו"ת **ראש אליהו ח"א** - אורח חיים (בני ברק, ה'תשס"ח); שו"ת **ראש אליהו ח"ב** - אורח חיים (ח"ב), יו"ד, אבהע"ז (בני ברק, ה'תשס"ח); שו"ת **ראש אליהו ח"ג** - חושן משפט (בני ברק, ה'תשס"ח); **ראש אליהו** - חנוכה ופורים א' (בני ברק, ה'תש"ע); **ראש אליהו** - חנוכה ופורים ב' (בני ברק, ה'תש"ע).

שמן טהור זה שניצל, שהוא שמן זית זך בלי שמרים **אעפ"י שעברו עליו צרות רבות ותלאות שונות ע"י הרשעים הארורים ימ"ש, והי' כתיב אעפ"י כ נשאר לנו למאור**. ולא לנו לבד אלא לכלל ישראל בכל תפוצות ישראל הוא מאיר, שמצודתו פרוסה עליהם. ע"כ נאמר השיר והשבח לחי עולמים, שאחר החורבן הנורא שפרצו חומות מגדלי, שחומות החזקים של יהדות החרדית נשברו נפרצו ונהרסו, בעת ההוא, מנותר קנקנים נעשה נס לשושנים אלו ישראל שהם כשושנה בין החוחים, שנס זה הוא לכל ישראל. ע"כ קבעו שיר ורננים ביום הגדול הזה.

ובימים ההם, אחרי ככלות המלחמה הנוראה, בשובם של השרידים פליטי חרב איש איש אל ביתו ההרוס, חושך ואפילה שרר בעולם, וכמעט כולם נתפסו בבלבול המוחות ר"ל. ובפרט בעת הקמת מדינה הציונית, נתקיים בנו הכתוב וימצאהו איש כל מקום שמצאו איש והנה תועה שכמעט כולם הי' טועים זה בכה וזה בכה. וברוב רחמי ה' עלינו קם האיש הדגול מרבבה (כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א]) בלי פחד ומורא "ויאמר את אחי אנכי מבקש וכו' לשון בקשה, **שביקש את אחינו בני ישראל להיזהר ולהישמר שלא יתפסו בדיעות כוזבות להתפס אחרי המינים ואפיקורסים עוכרי הדת ר"ל**. והתחיל בדרשותיו החוצבים להבות אש בלי הרף ובלי ליאות עד שהחדיר לאלפים מישראל את שיטתו, **והצילם מלהיות נסחף ר"ל אחר הצינונות הטמאה**. ואפילו למי שלא החזיק כ"כ בשיטתו הברורה ג"כ הי' לו למעצור לחשוב מה לעשות ואיך להתנהג. לא נח ולא שקט עד שהוציא ספריו הקדושים ויואל משה, על הגאולה ועל התמורה וספרי הקודש דברי יואל עה"ת, שבהם מברר ומלבן האיסור הגדול והנורא של השתתפות והתחברות עם המינים, **מברר את גודל החיוב להתרחק מהם ומהמונם בתכלית הריחוק הרחק כמטחוי קשת, מברר ומזהיר שלא להעלות על הדעת לעבור ח"ו על הג' שבועות שהשביע הקב"ה וכו' שזה מינות ואפיקורסות ר"ל**, וכן מבואר חומר הענין של קבלת כסף לחיזוק מוסדות התורה, מבאר בכמה אנפין נהירין עד היכן מגיע הפגם בהחינוך הטהור, אם ח"ו מפטמין ומחזיקים את החינוך בכספים הנובעים ממקורותיהם הטמאות. משך כל השנים צועק כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א], הגידה נא לי איפה הם רועים, הגידו, לאן אתם רוצים לילך לרעות את עצמכם. וממשיך להאיר לעולם בשיטתו ובדרכו הקודש, הקים ומקים על יסודות שיטה טהורה הלזו מוסדות התורה ברחבי תבל, וכן כאן בארץ ישראל ת"ו, ומוסדות הללו מיוסדים על אדני פז, והחזקת מקורם טהור, מבלי שיהי' ח"ו שייכות כחוט השערה **עם מחריבי עולם מהרסי הדת למיניהם**.

ואעפ"י שכל דברים הללו הם ידועים, מ"מ כאן המקום לעורר אודות זה, וכמו שכתב המסילת ישרים ז"ל בהקדמתו, "שלא הכרתיו ללמד לבני אדם את אשר לא ידעו אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פירסום גדול" וכו' וכתב שם הלאה "שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמיתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי והשכחה רבה, ע"כ כתב שם "את התועלת יוצא מן הקריאה פעם אחת אלא בהחזרתו עליו וההתמדה וכו' ועיי"ש לשונו הזך, וכן הוא לענינינו, ואדרבה כש"כ וכש"כ הוא, שמצד האחד שומעים דברים שונים ומשונים שמחריפים ומגדפים ש"ש ברבים והאוויר מלא עם דעות כוזבות ונפסדות, מוטל החוב על כל אחד ואחד לדבר מזה בכל פעם, ובפרט ביום זה, וכמו שאמרנו.

ועלה בדעתי לפרש הגמרא במס' מגילה (כ"ח ע"א) שאל רבי את ר' יהושע בן קרחה במה הארכת ימים א"ל קצת בחיי אמר לו רבי תורה היא וללמוד אני צריך (ופירש"י אולי אוכל לקיים) **א"ל מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע** וכו' עיי"ש שהגמ' מביא ראי' לזה שאסור, והנוגע לענינינו שיש לדייק דיוק עצום, למה אמר הלשון 'נסתכלתי' שהוא לשון נפעל והי' לומר 'הסתכלתי', ואמנם התורה תמימה בפי' תולדות (בפי' כ"ז ב') מעתיק גמרא זו בלשון 'הסתכלתי' כי באמת כך הוא דקדוק הלשון, שרצה ללמד בזה את האיסור להסתכל בפני אדם רשע, אבל לא מעיר כלום מזה שבגמרא איתא בלשון 'נסתכלתי'.

ועוד קשה הלשון שנקט 'בדמות אדם רשע' למה לא אמר לו 'בפני אדם רשע' או סתם 'באדם רשע' וכמו שמביא הש"ך בחו"מ (סי' י"ז ס"ק י"ז) על מש"כ המחבר (שם) ס"י - אלא לעולם יהיו שני בעלי הדין בעיני כרשעים וכו' - ועי' כ' הש"ך בשם ספר חסידים דאין להסתכל בפני הבע"ד כשטוענים דאסור להסתכל בפני רשע עכ"ל. ובפרט הלשון

דמות דחוק כי משמעותו הוא כעין צלו של אדם כמו שנא' בבראשית (א' כ"ו) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וכו'.

ואפשר לפרש הדיוקים עפ"י שיטת רבינו הק' (שליט"א) [זיע"א] שמיוסד על תורת רבותינו הק' זי"ע, בענין כח הפועל בנפעל, כמובא בספה"ק ויואל משה (דף קמ"ט ס"י קמ"ז) בשם אה"ח הק' פ' שלח שלכאורה הוא פלא עצום שהמרגלים היו נשיאי העדה שנתמנו מהקב"ה, וכמו שפירש"י ז"ל עה"פ כולם אנשים וכו' כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותו שעה כשרים היו, וגם שלחם עפ"י ה' וכו', והיאך נשתנו אח"כ באמצע השליחות להדיח את העם, ותי' **שלצד שכוונת המשלחים היתה רעה תפעול פועל הרע בשליח ויחזור להיות שליחו של אדם כמותו ויולד בו תכונה רעה מכח המשלחים ויעצו להדיח** עכ"ל"ק, וכתב ע"ז כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] שנוכל להתבונן מזה שהגם שהיו שליחי משה עפ"י ה' כמו שאמר הכ' וישלח אותם משה וגו' א"כ היו באמת שליחי מצוה כי אין לך מצוה גדולה מלעשות שליחות של משה רב"ה עפ"י ה' ועכ"ז יען שבשליחות זו שמעו לקול העם, **שיטנא נצח ונעשה בהם כשלוחי העם לבד שנולד בהם תכונה רעה שלהם עד שיעצו להדיח** עכ"ל"ק.

ועפ"י מתרץ כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] הענין של שאול המלך שאמר (שמואל א' ט"ו כ"ד) ויאמר שאול אל שמואל חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דברך כי יראתי את העם ואשמע בקולם ועי"ש (כי אינני רוצה להאריך) ותמצית ד"ק שיען שמחמת יראת העם שומעים המנהיגים לקול דברי העם, נעשה בזה שליח העם, ומולד בהם תכונת משלחם, ולפי"ז **אם המשלחים יש להם דעות נפסדות נכנסים דעותיו בקרב השליחים וכו"ל, ולפי"ז אם נעשים שלוחם של מינים ועוכרי הדת חודרים דעות הללו בקרב השליחים** - ולא עוד! - אלא אפילו לא נעשים שלוחם ממש, רק לוקחים מהם כסף ג"כ מזיק מאוד וכמובא בד"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] (ע"י בספה"ק דברי יואל בפרשתן דף דמ"ו ע"ב ועוד בהרבה מקומות בספריו הקדושים) היאך שמביא ד"ק של ספה"ק אגרא דכלה פ' שופטים, שקבלה מרבותינו דכח הפועל בנפעל ואם האדם הכשר יהנה מממון הרשעים יזרום לנשו פעולות זרות כפי כח הפועל הנפשי מבעלים הראשונים (ומתמרמר מאד, וכותב האגרא דכלה) **שראה כמה אנשי שם אשר ירא לגשת אליהם מגודל קדושתם, ופיתם היצר והשתדלו בפרנסתן לקבל ממון מכל אדם ונשארו אח"כ כלים ריקים! כי ממון הזה כיבה השלהבת אש אשר בער בקרבם מאהבת היוצר** ועי"ש.

ומתרץ בזה (כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א]) הענין שאמר יוסף הצדיק אנכי אכלכל אתכם והוליל השי"ת יכלכל אתכם, רק הענין שהם פחדו בהיותם קדושים מלדה, ונמצאים במצרים ערות הארץ ומלאה גילולים, ויהי פרנסתם ע"י המצרים וזאת ישפיע עליהם ועל דעתם ח"ו. ע"כ אמר להם יוסף הצדיק, שאני אה"י השליח מהשי"ת **ולא יהי פרנסתכם באמצעות הרשעים ח"ו**, וכמוש"כ וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארצ"מ וזכה בהם ונעשו שלו וכו' ועי"ש באריכות. **עכ"פ אפילו כשלא נעשים שלוחי המינים רק לוקחים מהם כסף גם זה מזיק מאד**.

וכן יהי לנו לראי' מד"ת ח"א (סי' נ"ז) ממה שמביא מספה"ק אגרא דפרקא להזהר שלא ליהנות מאדם שאינו הגון, וכן מביא (שם) **מש"כ בשם רבו הקדוש מהרמ"מ מרימנוב זי"ע שהילדים בקטנותם הולכים לבית רבם ומתמידים בלימודם וכו' ואח"כ רואים שכשמתגדלים מתהפכים וכו' שזהו מפני שאבותיהם האכילו אותם גזל או ע"י מו"מ שלא באמונה ועי"ז נולד להם תאוות ומדות רעות וכו' עי"ש מה שהאריך בזה, וכן מה שהרעיש ע"ז מרן הגאון"ק משינאווא זי"ע, וכן עי"י בד"ת (אות צ"ה) מה שהביא מהגאון"ק מראפשיץ זי"ע כעין זה, וכן תעלה לנו ממש"כ מרן החת"ס זי"ע בפרשתן בענין יוסף הצדיק עם שר המשקים, כי ההשתדלות ע"י איש בלתי הגון מקלקל המעשה.**

ועוד יותר מזה. אפי' אם גם את הכסף לא לוקחים מהם ולא נהנים מהם רק מתחברים עמהם אנו למדים מתורת הישמח משה פ' בלק (מובא ג"כ בספה"ק ויואל משה דף קל"א) שאין דבר בעולם שמזיק לנפש כמו ההתחברות לרשעים אף לפי שעה ואף אם אינו ניכר, נכנס בנפש כמו העכס והארס וברוב הימים ימצא וצריך לזה זכות גדול בצירוף העסק בתורה שיצא ממנו הארס כולי האי ואולי אחר זמן רב עכ"ל"ק. הרי לך גודל הפגם שנגרם ע"י שמתחברים עמהם ואף מבלי להיות שלוחם ומבלי שיטלו ממנום.

והרבה יותר מלמדני המעשה הנורא שסיפר כ"ק מרו (שליט"א) [זיע"א] בשנת תשי"ז בסעודת רעוא דרעוין בפי' וישלח וזל"ק: הנה עובדא ידענא מה ששמעתי מפי א"א זללה"ה ששמע מזקני זללה"ה טעם למה נזהר כ"כ בנטילת ידים בין דגים לבשר, וזאת עפ"י מעשה שהי'. הנה הישי"מ זי"ע הי' לו דוד אחד שהי' אדם גדול והי' חי בימי הכת הארורה ש"ץ שר"י ולפעמים עלה במחשבתו להצדיק את הכת כי בימים ההם הי' מקום לטעות בהם ובמעשיהם, ופעם אמרה לו אשתו ושאלה אותו מה זה הענין שהיא רואה שהוא מקיל הרבה דברים שהיית נוהג בהם חומרא עד עכשיו. ואמר לה מה הם הדברים שראית, השיבה לו, שהיא רואה שהפסיק ליטול ידיו ביו אכילת בשר לדגים. ובשמעו זאת הרהר בעצמו היאך בא לו כזאת שיתחיל להקל בדברים שהי' נוהג להחמיר, והגם שאינו חובה מצד הדיו ליטול הידים, אבל מכיון שהוא דבר שנהג בו חומרא עד עכשיו מהו הסיבה שהתחיל להקל בזה, והתחיל לפשפש במעשיו ומצא שהסיבה הוא מפני שטעה בכת הארורה שר"י, וע"כ קרא לכל בני העיר ודרש לפניו והתודה ברבים שידעו שהוא טעה בכת הארורה, והיא מינות, ומינות פוגם גם במחשבה, ואיתא במס' ע"ז (י"ח ע"א) כל הפורש ממינא מיית והוא סימן שנתקבלה תשובתו אם מת באותו תשובה, ובזאת ידע שנתקבלה תשובתו, אם ימות מידי וכן הי' שבאותו מעמד בעת הדרשה נסתלק. ואמר אא"י הישי"מ זללה"ה, כיון שבאחד מבני משפחתו קרה דבר גדול כזה ע"כ החזיק בדבר הזה (ליטול ידים בין דגים לבשר) והי' זהיר בה. (ומסיים שם כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א]) והנה ודאי שהי' אדם גדול וכנראה שקבלו תשובתו מיד באותו מעמד, ולא הי' רק מחשבה בש"ץ שר"י, וגם הי' מקום לטעות כו' שהי' בו הרבה תורה וחסידות ועכ"ז כיון שנתפס קצת במחשבתו החשיב עצמו ל"ע למין ועשה תשובה גדולה על זה. אבל היום טועין בדבר שהוא מקור הכפירה ממסיתים ומדיחים שכבר עקרו כמה אלפים ורבבות מישאל שהביאו אותם לשמד ר"ל בעוה"ר ואין לי שום ספק בזה שכבר היינו עומדים אחר ביאת משיח אם לא הצרה הזאת בעולם וכו' ועיי"ש במתק קדושת לשונו.

מורי ורבותי! נתאר לעצמינו, אחר שיצאו מפה קדשו דברים חוצבים להבות אש, ולשמע אוזן אם אכן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ, וכ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] בכל עת ובכל זמן ועידן דברים כאלה שאג כארי, ועיי"ז החדיר ומחדיר האמונה בהשי"ת שלא להיות נתפס ח"ו אחר דיעות הללו.

ובזה אפשר לתרץ מה שמדייק הגאון"ק הערוגה"ב זי"ע בעניני חנוכה, על מה שתקנו לומר ב'ועל הנסים' "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", והקשה דאיפכא הול"ל, - להעבירם מחוקי רצונך ולהשכיחם תורתך" - כי להעביר מחוקי רצונך יתברך אפשר לאלתר ושכחת התורה לא יתכן מהר, ועוד מדייק מרן הגאון"ק העצי חיים זי"ע באמרותיו הטהורים על מועדים (אות ל) שקשה כפל הלשון, - להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, וכן מדייק (אות כ"ב) מה זה שאומרים "תשועה גדולה" דמשמע שיש ישועה שאינה גדולה, וזה הי' גדולה, ושוב מדייק (אות ל"ז) דמה זה אריכות הלשון, ולד עשית שם גדול וכו' ולעמד עשית תשועה גדולה וכו' עיי"ש בפנים.

ועל פי הדברים האלה אשר דברנו נבין כל זאת. דהנה אמרנו שהיסוד שיהי' קיום עבור יהדות החרדית הדבוק בה' ונזהר על קוצו של יו"ד, היסוד לקיום יהדות זו הוא הדביקות בצדיק הדור. ודבר זה לגרום "לשכחת התורה", א"א לעשות רק ע"י שלוקחים את צדיק הדור ח"ו, אם ע"י הריגה ר"ל או ע"י שיגרמו לו שיהי' נתפס בדיעותיהם הכוזבות, ואז ע"י "שכחת תורה" כזו, יכולים הם בניקל להעביר ח"ו את כלל ישראל "מחוקי רצונך". וזהו מה שרצו היוונים, לקחת מהם מקודם את צדיקי הדור באיזה אופן שהוא, ואז יתקיים בדם מחשבתם הרעה שכל א' יכתוב על קרן השוד שאין לו חלק באלוקי ישראל כמשי"כ המדרש ויקרא ט"ו עיי"ש.

ובזה יובן המשך הפיוט. אחרי שמסרת רשעים ביד צדיקים, דזה מוכח שהצדיקים נשארו, בזה אנו מובטחים שיהיו כני ישראל עוסקים בתורתך, כי ע"י המנהיג הצדיק האמתי הדורש להם ומדריכם בדרכי האמת, עיי"ז יכולים ויודעים בני"י להיות עוסקי תורתך (וממילא אין זה כפל לשון).

וכן יבואר לנו ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, דהיינו באופן הנ"ל, שנשארו צדיקי אמת המקדשים ש"ש ברבים בכדי שעיי"ז יתקיים בנו "ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה", שידעו את הדרך הישר לקיום מצותיו "ופורקן כהיום הזה" דהיינו שגם "היום הזה" נשארו דורות על דרך הישן, ואיך נשארו, רק ע"י צדיקי אמת. ומיושב הכל.

נחזור לעניינינו, כי מכל הנ"ל אנו למדים, שאם יש איזה השתתפות עם איזה רשע, ע"י שנעשה שליח או ע"י קבלת כסף ממנו, או בהתחברות איתו, או אפילו ח"ו במחשבה (כנראה מהמעשה נורא שסיפר מרן הגאון"ק הישמוח משה זי"ע) אז כבר ניכר עליו במעשיו ובהתנהגותו. ובוזה נבין הגמרא דמגילה שהצגנו בראש דברינו. שאל רבי את ר' יהושע בן קרחה במה הארכת ימים וכו' א"ל מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע. כוונתו הי' לשון נפעל, פירוש - שלא היו נראים בי, **ולא היו ניכרים במעשי שום דמות או השפעה מאדם רשע כי התרחקתי מהם כל ימי חיי**, ובעבור זה זכיתי לאריכת ימים, כי זה הי' נחשב לי לזכי גדולה.

וזה הדבר, - שהאריכות ימים שלי יש לו קשר עם הסתכלות באדם רשע יבואר עוד יותר עפ"י הגמרא בכורות (נ"ח ע"א) שאמר בן עזאי כל חכמי ישראל דומין עלי כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה, ופירש"י ז"ל: היינו ר"ע והא דגרסינן בכל הש"ס רבי יהושע בן קרחה היינו בן של ר' עקיבא ועי"ש. וכ"כ הרשב"ם והערות.

ולפי"ז יובן גם הגמרא מעילה בשנקדים עוד הא דאיתא בפסחים (ק"יב ע"א) שבעה דברים צוה ר' עקיבא את ר' יהושע בנו, ואחד מה' דברים' והוי משתדל עם אדם שהשעה משחקת לו. ולכאורה יש להעיר שנקט הלשון "עם אדם", ובפרט שאמר לו לפני זה, ואל תכנס לביתך פתאום כ"ש לבית חבירך, נקט שם לשון חבר וא"כ למה לא אמר גם בזה השתדל עם חב"י וכו' אלא נקט השתדל עם אדם, וכנראה שבכוונה נקט הא' לישנא בכדי ללמד את בגו על דבר מיוחד, כאשר יבואר עפ"י שראיתי בירחון "דגל תורה" שמביא שם בשם הגאון"ק ר' הלל זצ"ל האבד"ק קלאמנצא פי' בגמ' ב"מ (ק"יד) דדריש אתם קרויין אדם ואין אוה"ע קרויין אדם, ופי' הגאון"ק הנ"ל דלכן אנחנו קרויין אדם משום דהיי"ת נתן לנו תרי"ג מצוות, רמ"ח עשין ושס"ה לאוין, והנה אישמרה ד"רכי מ'חטא קאי על הלאוין, ד"רך מ'צותיך א'רוץ קאי על העשין. והר"ת של מקראי קודש הנ"ל הם **אדם**, ולכך ישראל שמקיימין תרי"ג מצוות קרויין **אדם** עכ"ל.

ועפ"י נימא שזהו אשר דייק ר"ע כאשר לימד את בנו וצוה לו כמה ענינים ולמדו דרכי החיים, ואחד מזה הי' השתדל באדם" שהשעה משחקת לו. בכוונת תחילה דייק ר"ע לומר באד"ם, ללמדו, שיש אנשים שהשעה משחקת להם וכדאי לעשות אתם שותפות, אבל תדע שרק עם אנשים כאלו תתחבר שהם נקראים אד"ם עפ"י פירוש של הגאון"ק ר"ה מקאלאמנצא, רק עם אנשים כאלו עשה שותפות, אבל עם אנשים העוקרים והורסים חומות הדת ומורדים בה' ובתורתו אל עשה שותפות אפי' כשהשעה משחקת להם.

ובזה יובן מה שאמר ריב"ק לרבי דלכן הארכתי ימים משום שמעולם לא נסתכלתי בדמות אד"ם רשע. מכיון שבהתנהגותי הלזו עשיתי ככל אשר צויתנו אבא (ר"ע) וממילא בזה קיימתי כל ימי חיי כיבוד אב. וא"כ בדין הוא שהארכתי ימים, מכיון שבכיבוד אב הבטיחה התוה"ק "למען יאריכון ימך".

הנה בהמשך דברינו העלינו רק מעט מעיקרי ויסודי דברי תורתו של כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] מהכתוב בספריו הקדושים, והקיצור היא כמובן מחמת קוצר הזמן, אבל על כולנו לדעת שתכלית ומטרת אסיפה וכינוס זו, הוא, ללמוד להבין ולדעת שחוב קדוש מוטל על כולנו ללכת בשיטה זו שיטה הברורה אשר כ"ק מרן אדמו"ר הק' (שליט"א) [זיע"א] משריש בנו, חוב קדוש מוטל עלינו ללכת בה כל ימי חיינו ולהשריש אותה בלבנו ובלב בנינו ולדורות הבאים שלא יסטו ח"ו מדרכו הטהורה, **וכהיום הזה כולא עלמא רואים בחוש מה שרבינו הק' (שליט"א) [זיע"א] חזה וראה עשרות בשנים לפני כן. ובשיטתו זו התחזק עוד בימי נעוריו, לחם ולוחם בעוה ותעצומות. מבלי לוותר על קוצו של יו"ד וזהו צדיק אמת שנחתם בחותמו של הקב"ה שהוא אמת.**

ובזה נבין מה שאנו מתפללים בברכת, ועל הצדיקים ועל החסידים וכו' ועל חסיד הגדול באמת ובתמים נשעננו, ומסיימים הברכה, משען ומבטח לצדיקי וראיתי בדרשות חת"ס שמדייק דמתחיל ומפרט צדיקי, חסדי, וזקני עמו בית ישראל, ועלינו, ומסיים רק במשען ומבטח לצדיקים לחוד. ועוד יש לדייק מה זה שאמר ועל חסדך הגדול "באמת ובתמים" נשעננו, מה פירוש המלות, של באמת ובתמים. ובס' חמשה מאמרות, מאמר נוסח התפלה סי' א" כתיב ע"ז שהיאך אפשר שיאמר בן אדם על עצמו כי נשען באמת על חסדו הגמל, ואם היינו נשענים באמת על חסדו הגדול אז כבר היינו נושעים ועי"ש. ובסידור דעת קדושים כ' שכן ראוי לומר לפני השי"ת כי חותמו (של הקב"ה) **אמת** והוא לבדו בידו בירור עומק **האמת** עכ"ל. ולפי ד"ק נמצא שתיבת באמת, קאי על חסיד הגדול. וזה ג"כ

צריך ביאור ובפרט אחרי שאמרנו "על חסדך הגדול" הלא זה יותר מהאמת מכיון שהחסד היא לפנים משורת הדין, וא"כ למה כפל הלשון. (ועיי' אוה"ח הק' פ' וישלח עה"פ קטונתי מכל החסדים וכו').

ואפ"ל שזהו כוונת מתקני התפלה, בתחילה אנו אומרים לפני הקב"ה שאנו נותנים שבח והודאה על חסד שעשה בחסידים, וזקני עמך בית ישראל, ועלינו. **אבל חסד גדול הי' באמת בזה שעשית עמנו שניצל הצדיק אמת שמוליך את הכלל ישראל על דרך האמת.** וזהו חסדך הגדול. וכן "בתמים" הכוונה שהוא תמים עם ה' אלוהיו, וע"כ מסיימים הברכה, ברור אתה ה' משען ומבטח לצדיקים, שקיום הצדיקים זהו חיותא דכל בית ישראל, כי הצדיקים הם המשען הגדול לכל ישראל. וממילא סיום הברכה "משען ומבטח לצדיקים" מוסב על מה שאמרנו "ועל חסדך הגדול באמת נשעננו" ולכאורה קשה היאך יכול אדם לומר כן. אבל הפירוש הוא, שאנו מודים ומשבחים על שהקב"ה משען ועושה חסד עם הצדיקים, ועל זכותם של הצדיקים אנו נשענים. ולפי"ז סיום הברכה מוסב אדלעיל על חסדך הגדול באמת נשעננו. ואנו מתכוונים להודות בזה על "משען ומבטח לצדיקים".

ובזה ביארנו את היסוד הראשון "תורה" שנשנית במשנת על ג' דברים העולם עומד, ואשר הצגנו זאת בראש דברינו. ועכשיו נבוא לבאר את עמוד השני שנשנית במשגה "ועל העבודה" דזה ידוע שעבודה שבלב זו תפלה. ואיתא בד"ת ח"א (סי' י') בשם הגאון"ק החוזה מלובלין זי"ע כי בכל דבר שאומרים ברור ה' בעד זה הענין, צריכים לומר מיד, וכן יעזור השי"ח להלאה, דא"כ הרי"ז כמעמיד ופוסק מעייני הישועה כשמברך רק על העבר, דק תומ"י צריך לבקש גם על העתיד. והרמז לזה מצינו בלאה שאמרה הפעם אודה את ה' ולא בקשה מיד על העתיד ע"כ כתוב בתוה"ק ותעמוד מלדת עכד"ק שנאמרו כולם ברוה"ק כידוע. וכתב המנח"א זצ"ל שהגם לאה ילדה אח"כ עוד את יששכר וזבולון עכ"פ באותו פעם עשה דיבורה רושם באותו זמן ככתוב ותעמוד מלדת ע"כ צריכים לזהר עכ"ד.

א"כ כיון שבאנו והתאספנו לכאן להודות ולהלל לשמו הגדול, מוטל עלינו בכל עת ובכל שעה, ובפרט היום, לעורר ולבקש רחמים ולהתפלל על אריכת ימיו ושנותיו של רביה"ק (שליט"א) [זיע"א], ובכל תפלה ותפלה ובאמירת תהלים להזכירו לבקש על בריאותו כשלימות, וזהו שאנו אומרים בתפלת י"ח, וכל החיים יודוך סלה ויברכו את שמך הגדול באמת, אבל תיכף אנו מבקשים "לעולם כי טוב" פי' שהטוב הזה יישאר לעולם, האל ישועתינו ועזרתנו סלה לעולם ועד. זהו הענין השני שמוטל עלינו לעשות, וכשנקיים שני ענינים הללו, אשר כללנו בעמוד "התורה" ובעמוד "העבודה" אז ממילא נקיים גם את עמוד הג' שהוא, "ועל גמילות חסדים" שעיי' שולך בשיטת כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א] בשיטה הברורה והטהורה, וגם נתפלל אל הבורא על בריאותו ועל אריכת ימיו ושנותיו בטוב עוז ובנעימים, היינו בקשתינו על העתיד, זהו הגמ"ח שאנו יכולים לעשות ואנו מחייבים לעשות למען רביה"ק (שליט"א) [זיע"א]. ונוסף גם הוא שכל אחד מאתנו יחזיק את חבירו ואיש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק, ונתחזק שלא להתפתות אחרי דעות כוזבות, נתחזק לחנך הבנים והבנות על דרך שמורה לנו כ"ק מרן (שליט"א) [זיע"א], זהו הגמ"ח הכי גדול מה שאחד יכול לעשות עם חבירו.

ועתה נסיים במה שפתחתנו, בברכת "ברוכים הבאים בשם ה'" כי ברכה זו נאה ויאה לברך בכינוס לצדיקים של היום. ויש לדייק בנעים זמירות ישראל (ק"ח) ברוך הבא בשם ה' לשון יחיד. ופי' המצודה דוד, ברוך הבא בשם ה' פי' בעבור שם ה' להקריב קרבנות, ולכאורה הול"ל לשם ה', אבל לענינינו במעמד זה אתי שפיר, דכשאנו אומרים כאן "בשם ה'" הכוונה, שרצונינו להשכין בינינו שמו של הקב"ה דהיינו "שלום" המבוסס על יסוד "האמת" שהוא חותמו של הקב"ה.

וגם נפרש את הברכה אשר התחלנו בה, ברוכים "הבאים" בשם ה' ונפרש מלת "הבאים" בלשון הוי' (כמו שפירש"י בפ' ויגש) שנמשך ונתאמץ ביתר עוז להיות נכללים בשם ה' שהוא "שלום" המורה על אחדות גמורה במחנינו, ובחותמו של הקב"ה שהיא אמת, לפי אותו דרך "האמת" שלימד אותנו הצדיק "אמת" מאור עינינו קדוש ישראל רביה"ק (שליט"א) [זיע"א], בזה הדרך נמשך להבא, ותחול עלינו הברכה, ברוכים "הבאים" בשם ה'.

ובמעמד זה אנו מתפללים להי"ת כנעים זמירות ישראל "קראתי בכל "לב" שזכינו כבר ל"ב שנים להתאסף להודות לה' ביום כ"א כסלו, וקראנו לה' שיושיע לנו, כן מבקשים גם על להבא - "עננו ה'" - כי עי"ז - "חקיך אצורה" פי' שנוכל לשמור דרך התורה האמיתית, להיות דבוק בהצדיק אמת ולראות דור ישרים יבורך. ונזכה לקבל פני משיח צדקינו ומלכינו רבינו בראשינו במהרה בימינו אמן.

רבי אלי' ב"ר אברהם שלמה כ"ץ זיע"א, כי רחק ממני מנחם, תוכן דברי קינה והספד על כ"ק מרן רבנו זצוק"ל הכ"מ, שנאמרו ביום א' לסדר כי תצא תשל"ט לפ"ק - במלאת ז' להסתלקותו, פה "קרית יואל", בני ברק, יצ"ו²⁵³

בתפלה הקדושה ונתנה תוקף אשר באמירתה כל בית ישראל שופכים לב כמים, בנחלי דמעות, אנו אומרים בין השאר ומלאכים יחפזון, וחיל ורעדה יאחזון. ויאמרו הנה יום הדין. לפקוד על צבא מרום בדין, והיות שאמרו חכמז"ל שמיתת צדיקים מכפרת כיום הכפורים, ע"כ גם אנחנו עכשיו באנו במעמד נורא זה לאמר מילים אלו בדמעות שליש: **ומלאכים יחפזון באותו זמן שמלאכים הקדושים שרפים מלאכי מעלה, צדיקים, קדושים, ארזי הלבנון, ואדירי התורה מדורי דורות שנשמתם עדן, יחפזון, ונתפזים לילך ולקבל את הנשמה הקדושה והטהורה של נזר ראשינו פאר תפארתינו ושל הכלל ישראל, השר הגדול שנפל בער' ה', הלא הוא כבוד קדושת אבינו רועינו, אדונינו מורינו ורבינו, קודש הקדשים, שהאיר לארץ ולדרים, זצוק"ל הכ"מ, ושמחים וששים בבואו לעולם העליון, אבל אנחנו פה באותו זמן חיל ורעדה יאחזון עומדים כאן בחיל ורעדה, בפחד ומורא, כשאנו נמצאים כאן במקום קדוש זה, שעמד כאן מרן רבינו ציס"ע זי"ע, לפני י"ד שנה כשאמר דרשתו הקדושה בדברים חוצבים להבות אש שהי' יורדים לחדרי בטן, והי' עומד כמלאך ה' צבאות להחדיר בלבבות בני ישראל האמונה בבורא כל עולמים, וללמד את שיטתו הטהורה והקדושה והברורה.**

ושילכו בדרך ישראל סבא, וטיהר וכיבס לבות בני ישראל עם התעוררות גדול מאד, וכך הכניס חיות דקדושה בהאנשים ששמעו את דבריו היקרים מפז, ועי"ז חיזק ונטע בנו האמונה בביאת משיח צדקינו להכות לו בכל יום שיבוא. ועכשיו לדאבונינו הרב ובעריה אנו עומדים כאן במקום קדוש זה לבכות ולקונן על האבידה הגדולה והיקרה, שנלקח מאתנו מחמד עינינו כ"כ פתאום כהלך אב ואם מעל בניהם בדמי ימיהם שאפשר לנו לתאר גודל הכאב והבכיות נוראות שנשמעו אז מבניהם הקטנים אשר נמס כל לב בשמוע זאת, ויאמרו הנה יום הדין, הלא יום כזה הוא כיום הדין על עונותינו הרבים שגמרנו ליום חושך ואפילה שנשבה ארון אלוקים, לפקוד על צבא מרום בדין, בי מי יודע בשל מי הרעה הזאת, כי בודאי לא יצאנו די חובתינו בתורה ומע"ט ובתפלה עבור בריאות השלימות שלו ושיאריך ימים ושנים בינינו שיוליך אותנו לקראת משיח צדקנו, אשר כולנו יחד קוינו כל הזמן ליום גדול זה. ובעו"ה לא זכינו לכך.

וידוע לכולנו שבכל עת והזדמנות ביקש אותנו נא ונא תתפללו עבורו ועבור בריאת השלימות שלי ותבקשו מהאב הרחמן שירחם עלי שנוכל להמשיך במלחמת הקודש וכו' וכו'. ואיפה היינו ואיפה הי' השכל שלנו שלא הבינו כל זה ואנחנו לא עשינו כמוטל עלינו מכח בלבול הדעת וטשטוש המוחות. וע"כ מי יודע איזה דין וחשבון עוד נצטרך ליתן על כל זה לפני הבי"ד של מעלה, ומי יודע אם נזכה בדין בזה, כי לא יזכו בעיניך בדין, ומי יודע מה יהי' עוד, ואיך יהי' נראים אחרי ההסתלקות של המנהיג הדור.

²⁵³ פורסם בירחון התורני עולת החודש, כסלו תש"מ, עמ' ערו-רפא, שדה שבת, נ, לספוד לצר"ה ולבכותה. הסתלקות כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר הכ"מ זי"ע.

אבל עכשיו שכבר קרה לנו מה שקרה לדאבוננו הרב. לכאורה הי' מן הראוי עכ"פ לכל הפחות לקיים המאמר חכמ"ל (שבת קה:) כל ת"ח שנספד שלא כהלכה וכו' שאיתא שם דברים קשים. אבל כבר אמר הנביא יחזקאל בנבואתו (יחזקאל כ"ד ט"ז) ויהי דבר הי' אלי לאמר ק אדם הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה, ולא תספוד ולא תבכה ולא תבוא דמעתיד. ופסוק זה קרא הגאון הגדול בעל תשובה מאהבה ז"ל בהספידו על רבו הקדוש בעל הנודע ביהודא זי"ע, בספרו מילי דהספידא דרוש י"ז, ופירוש נבואה זו הנני לוקח ממך את מחמד עיניך, ולא תמצא איש היודע להספיד ולבכות וכו'. וכן במעמד זה אפשר לומד ולא תספוד ולא תבכה ולא תבוא דמעתיד, ולא תספוד **הלא מי יכול או מי ראוי לזה להספיד כראוי לכבודו של האי גברא רבא הדומה למלאך ה' צבאות, זצוק"ל הכ"מ**, ולא תבכה ולא תבוא דמעתיד, שאין אנו יכולים לבכות ולהוריד נחלי דמעות כ"כ כפי הכאב והצער הנורא שיש לנו. כי אין לנו כוחות הנפשיים וכוחות הגשמיים לזה בעו"ה. ע"כ בכגון זה יש לומר שאנו לא נכללים ח"ו בכלל המתעצל בהספידו של חכם וכו' כי אין כאן "עצלות" ח"ו ואין כאן אי רצון או הזנחה ח"ו, רק איך אפשר לגשת למלאכת עבודה קשה זו להספיד את הקודש הקדשים צדיק שהי' מדורות הקודמים, כידוע לכל. **וכדאי להביא כאן דברי זקינו הישמ"מ זצלה"ה שמביא דבר נורא בפ' פנחס דף פ' ע"ד, וז"ל: דאיתא בספרי המקובלים "שכל צדיק שאינו מניח בנים הוא ראוי שאינו מאותו הדור ובא רק לאשלומי דרא וכו'" עיי"ש עוד בפנים.** וע"כ מובן היטב של צדיק שאינו מאותו הדור מי יכול ליקח עוז בנפשו לבא ולפתוח פה לומר דברי הספד ודברי שבח כי שבחיו מי ימלא.

באיכה (א ט"ז) "על אלה אני בוכי עיני עיני יורדה מים כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי! הצדיק הזה שהי' כל הזמן "המנחם" של כל האנשים ונשים יתומים ואלמנות, ושל הבאים אליו בשברון לב לשפוך לבם השבור והרצוף יבאו לבקש ממנו שיתפלל בעדם ולהתברך מברכתו הטהורה שיושעו ברפואות וישועות כל א' לפי הצטרותו ולפי משאלות לבו. והנה כאשר אך באו לפני ולפנים בהיכל הקודש וראו והביטו בפניו המאירים וצורתו הקדושה זה לבד הי' להם כבר "לנחמה ולמשיב נפש." ועכשיו נתקיים הפסוק "כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי" **וכמו שכתב שם המדרש ע"ז "זה סילוק דעת וגלות השכינה."**

ואיך נדע מעכשיו מה לעשות ואיך להתנהג במקרים שונים ובזמנים קשים וכדו' שהי' לנו למאירת עינים בעצותיו המחוכמות ובהדרכתו הישרה והבהירה. הלא הכתוב אומר בפרשת השבוע שעברה בעת שהי' ההסתלקות של מאור עינינו רוח אפינו זי"ע ועכ"י, פ' שופטים, כי יפלא ממך דבר למשפט, בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר הי' אלוהיך בו. עד כה הי' לנו האפשרות לקיים הפסוק, דאם הי' איזה ענין של משפט או של פיקוח נפש או בדין שבין אדם להכירו או שאר מיני חולאים ונגעים, או דברי ריבות בשעריך, וכו' וכו' אז קמנו ועלינו אל המקום קדוש הזה אשר בודאי הי' שם המקום הקדוש שבחר בו הי' אלוהינו, וזה הי' למשיב נפש לכל אחד אס הצרות והעגמ"נ שלו, וכן התמלא משאלות לבינו לטובה בזכות תפלת רב קדוש וגדול זה. אבל עכשיו לאן נפנה ולמי נלך ואיזה מקום נעלה שנדע כי הוא המקום אשר בחר בו הי' אלוהינו. הלא כשחושבים מכל זה נמס לבינו בקרבינו ואין שיעור למכאובינו ולצערינו. הלא ע"ז יש לנו לקונן בלשון הפסוק באיכה (בי י"ג) מה אעודך מה אדמה לך הבת ירושלים מה אשוה לך ואנחמך בתולת בת ציון, כי גדול כים שברך מי ירפא לך, הצדיק הזה שהי' אהוב כ"כ על כולנו ועל הכלל ישראל, הנאהבים והנעימים בחייהם, א"כ איך נוכל להפרד ממנו והוא שנאמר אח"כ ובמותם לא נפרדו, אפ"ל כוונתו שא"א להפרד ממנו.

ועוד יותר השבר גדול לבינו אחרינו הדור הבא. שהאנשים שעוד זכו להיות מתלמידי וחסידי והסתופפו בצילו הקודש. ובפרט בשנים הקדמונים ושמעו דרשותיו ותורותיו הנאמרים בלהבות אש. וכן האזינו לתפלותיו המתוקים והתחממו לאורו הגדול, והיו דבקים בו כל הזמן, וראו דרכי ומנהגיו הנאמנים לה' ולתורתו. האנשים האלו לכל הפחות יש להם מקצת מן המקצת אפס קצהו. בזכרם כל אלה ויתבוננו היטב ויצייירו לעצמם הדברים האלו איך הי' בזמן חיים חיותו שהכל הי' אצל במסירת נפש ממש,

ובלי ליאות. ה' עוסק בעבודת הקודש לילה כיום לא ישבותו. ובעריכת השלחנא ובפרט בשלש סעודות וכש"כ בימי השובבי"ם כידוע לכל א' וא'. ובה לבד שיחשובו ע"י דבריו הק' מצלצלים באזניהם שע"י יבואו לאיזה התעוררות לעבודת ה' ולעסוק בתורה ולחזור בתשובה שלימה וכדו'. אבל בנינו אחרינו הדור הבא שלא זכו לכל אלה והיתה תקוה כל הזמן שעוד יזכו ליהנות מאורו המבהיק והבהיר ועוד יזכו שיתהממו ויתעוררו מתפללותיו הטהורים והקדושים וכדר. ועכשיו בעו"ה אבדו כל זה ואפילו לא יבינו מה חסר להם על זה דוה לבינו והוא יותר גרוע מכל. וע"י יש לומר הפסוק שאמר יואל הנביא (ב' י"ג) קרעו לבבכם ואל בגדיכם.

איתא במכילתא כשנהרגו ר"ש ור' ישמעאל אמר ר' עקיבא לתלמידיו התקינו עצמכם לפורעניות. נמצא שיש לפחד מאד דאחרי שנלקה מאתנו המגין אמיתי של הכלל ישראל שהי' רועה נאמן ומסור עבור הצאן קדשים ובהעדרו מאתנו מי יודע מה עוד יכול להיות, ה' ישמרנו מכל רעה. הלא נסתמו עיניהם ולבם של ישראל.

ובפרט לפי מה שכתב המדרש שהבאנו לעיל על הפסוק כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי. "זה סילוק דעת וגלות השכינה" והיינו כי מעכשיו מי יורה דעה להכלל ישראל ולשומרם מכל רעה ונזק. ועוד מי כמוהו ילתם למען השכינה הקדושה, ולעמוד כאיתן קשתו נגד הרוצים להרוס היסודות של תורתנו הקדושה, ומי יעמוד בפרץ ומי יגדור גדר, ומי עוד כמוהו ידריך אותנו שלא ניפול ברשת היצה"ר, וברשת אלה שמזיקים להכלל ישראל, שהם באים במסתרים ובמסוות שונות ומשונות להפיל את בני ישראל לרשתם, שכל פעם שהי' באים לידי נסיון כזה השרף הזה התחיל לצעוק בקול תרועה ולהתחנן אלינו ולהזהיר אותנו השמת לכם פן יפתה לבבכם אהד דברי שוא אלו. דכל מגמתו הי' להציל אותנו מהיצה"ר הזה שנקרא צפוני וכדאיתא במס' סוכה נ"ב ע"א "יואל" קראו צפוני שהוא היצה"ר שבא במצפון כמו שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם.

שלמה המלך ע"ה אמר במשלי (ב ז') הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד. וי"ל הכוונה בזה שיש עצה שיקויים הפסוק הפוך רשעים ואינם שלא יכלו להרע ולהזיק להכלל ישראל, על ידי שנקיים "ובית צדיקים יעמוד" דהיינו שנתאזר בכל כוחינו ולהתאמץ בכל מיני התאמצות שנמשך בשיטתו הטהורה, וללמוד תורותיו והדרכותיו ובית מקדש מעט זה שהקים בכל קצוות תבל יש לנו לחזקו ולתמכו בכל הצריך לזה. וכן גם להתקבץ כולנו יחד שנוכל להמשיך ולחנך הדור הבא בדרך הקדושה זו ואדרבה להוסיף עוד יותר ויותר וזה יהי' לנו לכלי זיין ולמגן הכי טוב.

במסורה, הן אני ערל שפתים (שמות ו' ל'), הן אני עץ יבש (ישעי' נ"ו ג'), הן אני נשארתי לבדי (ישעי' מ"ט כ"א), הן אני כפיך לקל (אויב ל"ג ו'). נוכל לפרש "הן אני ערל שפתים", כמו שאמרנו הלא איך נוכל לפתוח פה להספיד ולקנן, אין לנו הכוחות לזה ואין אנו יודעים מה לומר כי מי יכול לשער המילים שצריכים לומר במעמד נורא זה, "הלא הן אני עץ יבש", ואיך נוכל לתאר כראוי המצב הנוכחי כי "הן אני נשארתי לבדי", נשארנו כיתומים ואין אב, ואין לנו תמורתו, ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, וע"כ "הן אני כפיך לקל" שאנו נקיים את הפסוק כי "בפיך" ובלבך לעשותו, ולהתאמץ בתורה בתפלה ובמע"ט. ונפרש כפינו לקל שבשמים, ולקיים הפסוק לכו ונשובה לה' אלו קינו, לעשות תשובה כראד, ושלא נחמיץ הזדמנות זו שהוא כיום הכיפורים, כי ודאי בא לנו כל זה לעודד אותנו לשפר מעשינו ולטהר מחשבותינו ולעשות חשבון הנפש על העבר, ולקבל על העתיד להתנהג כראוי וכיאה.

ואפשר לדרוש סמוכין ולומר כמו שמובא בספר הין צדק מהגאון מוה"ר מנחם שפירא ז"ל מדראגמירעטש, בחודש אדר דף נ"ד ע"ד, במילי דהספידא על רבו הגדול הגאון וקדוש בעל קדושת יו"ט זי"ע, ופתח ואמר, במס' מו"ק (דף כ"ה ע"א) אמר רב אמי לה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת, הנה מדחזינן דחכמ"ל דרש סמוכים אף אנו נאמר, למה נסמכה מיתת רבינו הקדוש הנ"ל לפרשת שקלים שעברה, וסמוכה לאחד באדר שמשמעין על השקלים מלפניה, לומר לך מה שקלים דכתיב בהו ונתנו איש כופ"ר נפשו לה' וגו' אף מיתתו של רבינו הקדוש הי' בבחינת כופר נפשו לה' כאשר שמעתי

בעצמי מפיו קדוש שאמר לפני זה איזה שנים בסעודת פורים שמאד משתוקק שיהי' לו זכי' זאת שימות על קידוש השם ית"ש, ומצפה להשי"ת
מתי יבוא לידי ואקיימנה, ומאד מקוה להשי"ת שבדאי יהי' כן ויהי' לו זכי' זו שימות על קידוש השם, ותסמר שערות ראשי ותצילנה אוזן שומעת דברים היוצאים מן הלב הארי החי חוצב להבת אש, וכבר נשמע קולו בזמרו בשבת קפיטל ה' רועי לא אחסר, רגיל על לשונו ומרגלא בפומי' לומר למען שמו גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, ומחבר סו"פ הקודם לתהלה הפסוק שלאחריו, וכוונתו מובן למשכילים עד כמה מסרו נפשו לה' עכ"ל. העתקתי דבריו מפני נחיצות הענין לידע המס"נ של הקדושים אלה.

ועכ"פ כן אנהנו נדרוש סמוכים למה נסמכה מיתת רבינו הקדוש והטהור זי"ע לשבת מברכין אלול, ולחודש אלול, ובודאי כדי לומר לנו ולרמז לנו כהקול שופר שבא לעורר אותנו לתשובה שלימה כידוע דברי הרמב"ם בפ"ג מהל' תשובה ה"ד שכתב וז"ל אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורר ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם וכו' עכ"ל. כן גם מיתת צדיק זה בא כדי לעורר לנו דכיון שגרמנו לזה להביא קרבן גדול כזה אשר כל ימי חייו הי' כקרבן עולה לה' שהוא כולה כליל לה' לבדו. וכיון שאין קרבן בלא וידו וחרטה יש לנו להתוודות ולהתחרט על כל העונות ופשעים שעשינו ולקבל קבלה גמורה על להבא ולקיים רצונו הקדוש, כמו שמביא בספרו הקדוש דברי יואל פ' תולדות בהספידו על הגה"ק המפורסם רבן של ישראל כ"ק מרן ישכר דוב אב"ד בעלזא זל"ה, על מה שאמרו חכמז"ל במס' ברכות דף ג' ע"ב אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת ולדעתי הכוונה בזה כי בעת ההספד בודאי הוא הקדוש עומד כאן לפנינו. ונכון להזכיר דבריו הקדושים, ומביא שם מה ששמע מפיו, ילכו יש לקיים דבריו הקדושים במה שנביא מאמרו על דברי חכמז"ל במס' חולין (דף ג') א"ר חמא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, דלכאורה יקשה עליו ממשנתנו דאבות שאמרו ז"ל יפה שעה א' בתשובה ומעשי"ט בעוה"ז יותר מכל חיי העוה"ב, ובאמת מבואר בדרז"ל שהצדיקים אחר הסתלקותן בכל פעם מתעלים מעולם לעולם עליון, אבל מ"מ הלא אין בידם לסגל עוד מצות ומעשים טובים דבמתים חפשי כתיב, וא"כ איך גדלה מעלתם במיתתם יותר מבחייהם וצ"ב. ועי"ז מביא שם מה ששמע מהגה"ק מבעלזא זי"ע מה שאמר בשם אביו הק' בשם הבעשטה"ק ז"ל עיי"ש בפנים, ומסיים ע"ז ויובן בזה מאמרם ז"ל גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם דאף דא"א להם לסגל עוד מצות ומעשי"ט דבמתים חפשי כתיב, אבל בכח קדושתם הגדולה פועלים באחרים לסגל תשובה ומעשי"ט אף מה שלא עלתה להם בחייהם, עכ"ד.

ובזה מעורר שם שעב"פ אחר ההסתלקות של הצדיק הקדוש לשוב אל ה' בתשובה שלימה וכו' וכו'. וכן מביא שם אח"כ בדף תרל"א דעכ"פ החי יתן אל לבו כי הסתלקות הצדיקים גורם ח"ו סילוק השראת השכינה ית' ולכן ישתדל כ"א לחנך את בניו לתורה ועבודה ולהעמיד דורות ישרים לד' ולתורתו ובה' יהי' מקום להשראת השכינה שיחול בישראל וכו' ע"כ. וממילא מוטל עלינו לקיים דברי המת וכפי פירושו של רבינו זי"ע שאמרנו שיש עלינו לעשות אחרי פטירת הצדיק. וכמו שידוע הפירוש בפי העולם אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת דהיינו אלמלא הי' הנפטר לפנינו מה הי' אומר לנו, ובודאי יהי' אומר לנו דברים הנ"ל שיש להדר ולהתחזק לחנך בנינו בדרך ובשיטה זו שרבינו זי"ע הדריך אותנו כל השנים שהוא הוא דרך ישראל סבא, ולשום כל מגמתנו שלא לשנות ה"ו כקוצו של יו"ד.

בפרשה זו בפי שלוח הקן (כ"ב ו' ז') לא תקח האם על הבנים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים. ואמרתי לפרש עפ"י דידוע שלפעמים הצדיק נקרא ג"כ בלשון "אם" שהוא המגין על הכלל ישראל כמו שהאם מגינה על ילדיה, ומגדלם ומחנכם. דהצדיק הוא משפיע להדור הן בגשמיות והן ברוחניות. ועי"כ מזהיר הפסוק שתדע להתנהג בדרך הטובה כ"כ, שלא יגרום, ח"ו, שתלקח ממך "האם" המגין שהוא הצדיק הדור, מעל הבנים בני ישראל. אבל אם כבר גרמת לזה ששילח ממך את האם היינו המגין על הדור, יש לך לדעת שמוטל עליך שעכ"פ מהיום והלאה ואת הבנים תקח לך לחנכם לד' ולתורתו ולמצות ולמעשי"ט בדרך הסלולה לנו מאבותינו ומאבות אבותינו. ועי"ז יהי' למען ייטב לך והארכת ימים בין בזה ובין בבא, כי עי"ז שנלך בדרך שהדריך אבותנו רבינו זי"ע ונקיים דבריו הק' נמצא שיקוים מאמרם ז"ל גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, כפי פירוש רבינו זי"ע הנ"ל.

ובזה שנתאמץ לתקן מה שעיוותנו ולשוב להבורא כל עולמים, וכן לחזק דרכי הצניעות, ולימוד התורה"ק, ושיטה הק' וכו' וכו' כמו שהדריך אותנו כל השנים, אז נוכל לבקש מהנפטר שעומד כאן דהגם שהוא הלך למקום שנהנין מזיו השכינה אבל כיון שהי' רועה נאמן בהיים היותו והי' קשור כ"כ בכל נימי נפשו לכל תלמידיו וחסידיו, ואנשי שלומו וידידיו ולהכלל ישראל, שהשליך כל חייו מנגד עבור הכלל ישראל בודאי לא ישכח מאתנו גם עכשיו ומהיום והלאה, רק ילך ויכנס לפני ולפנים לפני כסא הכבוד, ויתפלל בתפלות ותחנונים, על צרות הכלל ועל צרות הפרט כי מי כמוהו יודע כל צרות ועגמ"נ של כל יחיד ויחיד ושל הכלל כולו, כי הי' כואב לו כל כאב של אי' מבני ישראל וכן הי' לו צער מכל צער שהגיע לכל יחיד יהי' מי שיהי' כאב נאמן לבניו, וע"כ נבקש שילך לעורר את אבותיו הק' הקדיו"ט, הייט"ל והר' אלעזר ניסן, והישמ"מ זי"ע ועכ"י. וכן כל האבות הק' ואבותינו ורבותינו שנהרגו על קיד"ה שכולם ילכו לפני ולפנים בקודש הקדשים להגן ולבקש בעדינו שנצל מכל צער ונזק ומכל צרה וצוקה ושלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו. ושע"י בכיותיהם ותפלותיהם יפתחו כל השערים ובפרט שערי רחמים וחסדים שנושע בכל מיני הצטרקות כל אי' ואי' לפי הצטרקותו. ונזכה כבר להגאולה קרובה בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו, כי קשה כבר כח הסבל. ושיתקיים הפסוק ובלע המות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים נאמר אמן.

רבי אשר שמואל הכהן כ"ץ

רבי אשר שמואל הכהן כ"ץ²⁵⁴ זי"ע, עיניהם ולבם של ישראל, תמצית דברי הספד וקינה, שנאמרו בעיר מאנטרעאל בעת מלאת השלשים²⁵⁵

בפרשת ברכה (דברים לד, ה) ויבכו בני ישראל את משה שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה, וכתוב אחריו, ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו בני ישראל ויעשו כאשר צוה ה' את משה.

ודקדק בספר מאור ושמש האידך יתכן שתיכף אחר כלות שלשים יום להסתלקות משה רביא מהימנא, יתמו ימי אבלו.

אף אנו נאמר כן. - וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'. בכל קצוי תבל יללו ובכו על אבדן הצדיק כ"ק מרן הגה"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע הכ"מ²⁵⁶, כיון שהשפעתו היתה ניכרת בכל העולם. **ידוע מה שכתב אדמו"ר ממונקאטש זי"ע במכתבו להעדה החרדית אחרי פטירתו של מהרי"ח זאנענפעלד זי"ע, שיקחו לרב ואב"ד את מרן רבינו זי"ע הכ"מ, והמליץ עליו ש"הוא יטהר את ארץ ישראל מדן ועד באר שבע" מאמר זה נתקיים במלואו ועוד יותר.** כי לא רק זה שמרן רבינו זי"ע השפיע מכת קדושתו על כל יושבי הארץ ההוא, כ"א על כל העולם כולו ה"י מורגש כח קדושתו והשפעתו. בכל מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם הגיע, בכל מקום שה"י נמצא קבוץ יהודים שומרי תורה, התחממו לאור תורתו של מרן רבינו זי"ע הכ"מ. וכעת "וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'", כולם מתאבלים על השבר הנורא שקרא לכולנו.

ובמעמד זה אנו עומדים פה לקיים מאמרם ז"ל כבוד גדול עשו לו במותו שהושיבו ישיבה על קברו, שמובא שם ברש"י משם תשובת הגאונים גודל הענק להשתתף בסלוקו של הצדיק ע"י עסק התורה. אבל חיל ורעדה יאחזני, מה אני ומה חיי, יראת בפצותי שיח, לדבר מקדושה נוראה כזו. אני מפחד אולי אפגום בכבודו ח"ו, כי מי יוכל לשער ולהשיג גדלו וקדושתו.

אמנם אחי! כאשר זכיתי בחיים חיותו להיות מקושר אליו במשך חמשים שנה שהשי"ת נתן לי שנות חיים ברוב רחמי וחסדיו. "וקדשתם את שנת החמשים שנה", חמשים שנה הייתי מקושר ודבוק אליו, וראיתי במו עיני פה שכאו"א יכול להעיד עליו שההתקשרות אליו ה' בבחינת "וקראתם דרור", כי בכח קדושתו השפיע על כל כל המחוברים אליו חפשיים, חפשי מן היצר הרע, חפשי מפגעי העולם, חפשי ממינות ואפיקורסות ודעות נפסדות, חפשי ומוגן מכל דבר רע. וכעת נתקיים במלואו "ושבתם איש אל אחוזתו" הצדיק שב למקומו בעולם האמת, ואנו צריכים לידע ש"איש אל משפחתו תשובו" היינו שאותה ההרהור תשובה שהי' לנו בכל עת בואנו אליו ובכל עת ששמענו ממנו דרשותיו הנלהבות חוצבות להבות אש, אותו ההרהור ישאר אצלנו לנצה.

חולשתי הגוברת עלי, לי"ע, אינה מרשית לי להאריך הרבה, וגם כי אני מפחד אולי אפגום בכבודו, ח"ו. אך בידעי ומכירי גודל רחמי וטוב לבו כל ימי אלי, ובחיים חיותו החזיק לי טובה כמ"פ, הנני מבקש מחילה ממנו הריני כפרת משכבו, ובטוח אני שימחול לי, ומתפלל השי"ת שיתן לי כחו ואומץ לדבר דבורים כראוי.

* * *

²⁵⁴ אבד"ק זשיבובי, רב דביהמ"ד "תפלה למשה", מאנטרעאל

²⁵⁵ נרשם מפי השמועה ופורסם בירחון התורני עולת החודש, טבת תש"מ, עמ' רכג-רכט, שדה בוכים, מ, לספוד לצר"ה ולבכותה. הסתלקות כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר הכ"מ זי"ע.

²⁵⁶ הכ"מ - ר"ת של "הריני כפרת משכבו"

ברש"י פ' ויחי (בראשית מז, כח) כיון שנפטר יעקב נסתמו עיניהם ולבם של ישראל. והקשה בספ"ק "ייטב לב", דהאיך יתכן שכאשר נפטר יעקב אבינו שהי' מובחר שבאבות, נסתמו רק עיניהם ולבם של ישראל, וכי נשאר אמה אבר שלא נסתם ולא הרגיש את הצער בפטירת יעקב אבינו.

מורי ורבותי! מצינו בתהלים הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. באמת עלי להודות להשי"ת השם נפשי בחיים וזכיתי לבא בקהל רב בלעה"ר, קבוץ של רבנים וחסידים ואנשי מעשה. אבל מאידך גיסא מתפלץ הלב בהעלותינו על לבבינו על מה אנו נאספים כעת. ובעת כזאת אנו נזכרים איך שהיינו מורגלים לעלות להר ה' מקום משכן כבוד רבינו זי"ע להימים הנוראים, שאז הי' מה טוב ומה נעים שבת אחים לשמוע אל הרנה ואל התפלה, הדרשות והעבודה, אבל אז הי' "גם יחד" שגם הוא הקדוש זי"ע הי' נמצא בינינו, וכעת - אהא! מי ינוד לנו ומי ינחמנו.

וכשנצייר לעצמינו מה שזכינו לראות בימים הנוראים, ראש השנה, יום כפור, סוכות, הושענא רבא, ושמחת תורה. ונזכיר כאן מה שזכינו לשמוע ממנו בשם **זקינו מרן בעל ייטב לב זי"ע על הפיוט מבעל החרדים**²⁵⁷ **זצ"ל, שהי' נהוג לשיר בין ההקפות, "קדושך בניך מסרו נפשם בין העמים, על קדושת שמך כעולות ושלמים, לרצון שנת עינם נדדה"**, וצריך להבין שמתחיל בענין של מסירת נפש ומסיים בדבר קטן כ"כ של נדוד שינה מעיניהם, והאריך הייטב לב זי"ע לבאר הענין, וז"ל בספרו ייטב פנים מאמר "אור המקיף" לשמ"ע אות י"ב: "בסי' חרדים קדושך בניך כו' מסרו נפשם כו' לרצון שנת עינם נדדה, אחי ורעי הביטו וראו המבואר מזה כי שבירת תאוות שינה להיות עומד ושונה הוא מעין מסי"נ, ויובן עפ"י ש"י (בחולין דף ק"כ) נפש לשון תאוה וקורת רוח, שהנפש נהנה ממנו עי"ש, וכשמבטל תאוות ורצונו מפני רצונו ית' הרי כאלו מוסר נפשו והנאתו לה'. ע"כ לעת כזאת כי נגילה ונשמחה בו ובתורתו לגומרה ולפתחה ביראתו הטהורה מהראוי לכל אדם בישראל לחדש בקרבו רוח נדיבה משינתו בלילה להתעוררה לעמוד על משמרת התורה ביתר שאת ויתר עוז להתאזרה ואל יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה כ"א איש את רעהו יעזור, וקרא זא"ז ואמר בית אל נעלה ונקומה פניו בקול תודה נקדמה.

ובזה אפשר לומר לנעוץ סוף התורה לתחילתה ע"ד אסמכתא והוא שאמר ולא קם וגו' לכל היד החזקה וגו', רוח גבורה לכבוש היצר, ולכל המורא הגדול, יראה הגדולה שהכניס בלב ישראל, אשר עשה משה לעיניי כל ישראל, לנדד שינה מעיניהם בכל לילה, כפי הרמז בס"ת של משי"ה לעיניי כ"ל ישראל, לילה, בראשית, הקיצו משינתו כי ישימו על לבם, ברא אלקים, אהו"ה וצריך שיקום לעבודת הבורא ב"ה אי"י לעיני כל ישראל בראשית הוא התורה שנקרא ראשית כלומר שיביטו עיני בתורה.

וכ"ק רבינו זי"ע הרבה לדבר מגודל המסי"נ שהי' לזקינו בעל ייטב לב זי"ע ולאביו בעל קדו"ט זי"ע בענין זה של נדוד שינה מעין, ובפרט בימי שמ"ע וש"ת שהי' שרים ומרקדים עד אחר חצות לילה כדי לנדד שינה מעיניהם. וכן אוכל אני הקטן להעיד, בתור תלמיד ותיק, שראיתי כמ"פ אצל מרן רבינו זי"ע ענין זה, שעבד במסי"נ לנדד שינה מעינו עבור כבוד השי"ת ותורתו. וכידוע שכאשר למד ובהן את התלמידים הי' ממשיך עד שעה מאוחרת בלילה בלימוד התורה ודבורים קדושים ממעשי צדיקים ומנהגיהם, בעבודת השי"ת ואמירת תהלים וכו'.

שמעתי מזקני שבשנת תרצ"ב כשהי' מרן רבינו זי"ע בטבר' הלך לבקר את אחד המקובלים דשם ושמו ר' משה יאיר²⁵⁸, **כשנכנס מרן רבינו זי"ע אליו נבהל ר' משה יאיר מאור פניו ואמר להעומדים סביבו "אינכם רואים כי קרן עור פניו" (איר זעט נישט ווי זיין פנים שיינט?), והוסיף לומר שיש להרב מקראלי**²⁵⁹ **צורה כתינוק שלא טעם טעם חטא.**

ואח"כ בשבת קודש בעת סעודה שלישית כשאמר מרן רבינו זי"ע תורה וכדרכו בקודש התחיל לומר מדרש ונתנמנם באמצע, ואח"כ המשיך במקום שהפסיק ושום נתנמנם

²⁵⁷ מגורי האר"י הק', רבי אלעזר אזכרי זי"ע"א

²⁵⁸ ראה הרחבה אודותיו לקמן.

²⁵⁹ מקום נשיאותו של יואליש זי"ע"א, קודם לעיר סאטמר.

ושוב המשיך במקום שפסק, וחוזר חלילה. **עמד אותו ר' משה יאיר על רגליו ואמר "אי אפשר לומר תורה באופן כזה בהפסקות ונמנומים כי אם מי שלומד תורה לשמה"**. - הרי לך עבודת השי"ת בשינה ובנמנום שהוא אך ורק לרצון השי"ת.

לפני שלשים שנה כשבאתי לניו יארק מאורוגוויי, והגעתי לבית מדרן רבינו זי"ע באמצע סעודת פורים, ומרן רבינו הי' בדיחא דעתו, ואחד מבאי בית רבינו שהי' גם בדיחא דעתו לקח כסא וישב עצמו בראש השלחן ואמר לרבינו זי"ע: "ביום פורים הרי אנו אומרים "ונהפוך הוא" א"כ אף אני מקיים מקרא זה כי בכל השנה אתם הרבי וכעת אני הרבי". **טפף לו רבינו על כתיפו ואמר לו "אברהם, אברהם, אם היית עורך הלילות במשך ארבעים שנה כמוני היית אתה הרבי"** (אברהם, אברהם, אז דו וועסט פארברענגען פערציג יאָר אַזעלכע נעכט ווי איך האָב פאַרברענגט דעמאָלטס ביזטו רבי). דבר זה שמעתי ממנו באזני. - והיינו "קדושין בניך מסרו נפש על קדושת שמך לרצון **שנת עינים נדדה**".

ובזה נבין כונת דברי רש"י "עיניהם ולבם של ישראל". פי' העינים הקדושים האלו שהאירו בקדושת זיווה על כל יושבי תבל, וכל מי שבא אל מרן הקדוש זי"ע הכי"מ בצרתו ובעגמת נפשו, כשהביט מרן עליו הי' משיב נפשו בזה. וגם הי' לבן של ישראל, וכפי ששמעתי מפי **זקני הגאון מראסלאוויץ** זצ"ל ששמע מפי רבו בעל קול ארי' זצ"ל בשעה שהספיד את המהר"ם שיק אמר שב"חכם צבי" נפסקה ההלכה שאם לא מוצאים הלב בעוף אז הוא כשר כי אי אפשר להעוף לחיות בלי לב ובדאי הי' לו לב רק שנאבד. **וע"ז אמר הקול ארי' שאי אפשר שנפטר המהר"ם שיק שהוא לבן של ישראל ואי אפשר לישראל בלעדו. כן נאמר על מרן רבינו זי"ע שהי' לבן של ישראל וכעת נסתמו עיניהם ולבן של ישראל.**

ומצינו בתורה שאמר בצלאל בעת שרצה לבנות המשכן "וכל חכם לב יבואו ויעשו ככל אשר צוה ה'", וראינו עין בעין אצל מרן רבינו זי"ע שהוא הוא אשר בנה משכן לה' שהיו בתים נאמנים לה' ולתורתו הקי' בכל ארצות תבל, אמעריקא, אוסטרעליע, ארץ ישראל, לאנדאן, זיד אמעריקא, קאנדאע, אנטווערפן, אורגוואי, מקצה העולם ועד קצהו, ובא בכל אות נפשו ולבו לכאן לבנות מקוה כשרה. זהו: חכם לב בכס, לב קדוש כזה שהי' בוער להשי"ת, יבואו ויעשו את כל אשר צוה ה', באו אליו מכל העולם לשאול כבאורים ותומים ולהושע בכל מיני ישועות.

וע"כ לעת כזאת שאנו עומדים ועוסקים בהספידא דגברא רבא הדין, אנו מרגישים שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל.

ושמעתי פעם מפי מרן רבינו זי"ע בעת סעודה שלישית בפי' ויחי, שובבי"ם, שהקשה למה משמיע לנו רש"י כאן שכיון שנפטר יעקב נסתמו עיניהם של ישראל, על הפסוק ויחי יעקב, יותר הי' לו לומר דבר זה להלן על הפסוק ויקרא יעקב לבניו ויאמר להם האספו ואגידה לכם וגו'". ואמר ע"ז מרן זי"ע בהתלהבות קדשו, דמי הי' יכול להשיג ולהרגיש גודל החסרון כשנפטר יעקב אבינו, רק מי שהי' יחד אותו בחיים חיותו, ע"כ כשאמר הכתוב "ויחי יעקב" אמר רש"י דמי שהי' קרוב ליעקב אבינו הרגיש שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל בפטירתו.

***

מצינו אצל יעקב אבינו "ויקברו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף". ופירש"י שאמר מה שרצה להגיד לכל השבטים והגיד רק ליוסף כי יוסף הי' מלך ובידו לעשות זאת. ושמעתי פעם מפי מרן רבינו זי"ע בסעודה שלישית בשם ה"ינועם אלימלך", החילוק בין בן לעבד, שהעבד שומע בקול רבו רק בעת שרבו רואה, אבל הבן שומע בקול אביו והולך בדרכי אביו אף אחרי שאביו כבר נמצא בעולם העליון, ואדרבה הוא עוד מוסיף והולך בדרכי השי"ת אז. ופי' בזה דיעקב אביו אמר לכאוי"א מבניו, "ויקרא לבנו" היינו שקרא לבניו שכ"א הי' ראוי להיקרא בשם "בנו" שהלך בדרכיו, ואמר להם "ליוסף" שכעת שהוא הולך בדרך כל האדם יוסיפו הם ללכת בדרכיו ולשמוע בקולו מה שלימד להם כל ימיו.

ואף אני אומר כעת: עיניכם הרואות שאין בכוחי לומר, לרגל חולשתי ל"ע, וכל מה שאני עומד כאן ומדבר הוא רק בזכותו ובכוחו של ברכת צדיק מרן זי"ע שאמר לי ביום ו' פ' משפטים תשכ"ח, ממש איזה שעות לפני נפילתו למשכב ל"ע, בעת שנפרדתי ממנו לרגל נסיעתי לארץ ישראל במוצש"ק, אמר לי אז: "תגידו בארץ ישראל הדרשה שאמרתי בענין נתוחי מתים". וחוף מזה עוד כמה פעמים אמר לי בתורת משלח שאלך ואגיד, ורק מכוח ציווי זה בכחי להגיד. ואני מאמין באמונה שלימה שגם כעת הוא מצוה עלי שאגיד לבניו היינו תלמידיו חסידיו ולכל איש ישראל, שיוסיפו כח ואומץ בעבודת השי"ת בדרכיו הקדושים שהאיר לנו נתיב, להמשיך עבודתו בתורה בעבודה ובגמילות חסדים.

* * *

לפני עשרים שנה בהיותי בעיר ניו יארק לחוג יחד עם כל אנ"ש את יום כ"א כסלו יום הצלת מורנו הקדוש זי"ע, אמרתי אז שבזוהר הקדוש שאנו אומרים בהושענא רבא, איתא: "קודשא בריך הוא וכל אינון צדיקין דאינון לעמלא זעירין, זכאה הוא חלקי מכל אלן וכו' אשרי העם שככה לו" והי' תמוה בעיני מה שמסיים רשב"י את דבריו לפני פטירתו שאשרי העם שהוא בתוכו, ומה כתתו בזה. ובעת הייתי בארץ ישראל יחד עם מרן רבינו זי"ע אצל המקובל הרה"ג ר' ישעי' אשר זעליג מרגליות זצ"ל הצעתי לו תמיכה, **והראה לי מהריא"ז זצ"ל בתקוני זהר שדור המדבר אעפ"י שלא נכנסו לארץ ישראל, מ"מ זכו לעוה"ב למדרגות גבוהות, משום שזכו להיות בדור אחד עם משה רבינו, מנהיג ישראל, איש האלקים, ואעפ"י שהי' חסר להם קדושת ארץ ישראל באו למדרגות גבוהות בזכות מנהיגם משה רבינו**²⁶⁰. וזה כונת זוהר "אשרי העם", אשריהם לדור המדבר שזכו לעלות למדרגות גבוהות מאוד, מחמת "שככה לו", שככה בגימטרי' משה (345), שהי' משה ביניהם.

ואמרתי דאף אנו זכינו בתוך המדבר הגדול והנורא הזה, מדינת אמעריקא ארץ ציה ושמש מבלי לחלוחית של תורה ויראת שמים, חכינו לראות בהקמת הדת על תילה ובבנית בתי חנוך וישיבות קדושות ומקואות טהרה ועוד, ממש אין לשער, זה הכל הי' בזכות הצדיק הקדוש הזה שהי' בחוכינו. ו"אשרי העם שככה לו" בגימטרי' "יואל בן חנני" יו"ט ליפא, חנה". שאשרינו שזכינו להיות מקושרים ודבקים בו, ורק בזכות זה היינו יכול להעמיד דורות ע"ד התורה, ולבנות מוסדות כדי לחנך דור כזה שיהא ראוי - כפי שהי' רגיל בפי רבינו מ"ע - ללכת לקראת משיח צדקנו בב"א.

* * *

כתבתי פעם תשובה להלכה לכ"ק מרן רבינו זי"ע, וכתבתי שם דא"י להלכה מדברי תורתנו שאמר בסעודה שלישית, ואמר לי מרן רבינו זי"ע שהרבה פעמים הוא מכוון להלכה בעת אמירת התורה בס"ש רק שאין מבינים אותו, ע"כ אעתיק כאן דבר הלכה שאמר בעת ס"ש בפי וילך.

וילך משה מדבר את הדברים האלה אל כל ישראל מאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבא וגו'. הנה כל המפרשים נדחקו בהליכה זו כי לא פורש להיכן הלך. הרמב"ן ז"ל פירש שהלך ממחנה לוי אל מחנה ישראל לכבדם וכו'. וקשה למה הוצרך הפסוק להודיע לנו דבר זה, וגם בשאר הדברות לא הודיע הפסוק אם הי' במחנה לוי או במחנה ישראל מפני שאין נפק"מ בדבר כ"כ כאן אין לכאורה שם נפק"מ בהודעה זו. ובתרגום יונתן פ"י ואזל משה למשכן בית אולפנא ומלל וכו', וגם לפי זה קשה דאין שום צורך בהודעה זו, דמובן מאליו שדברי משה אל ישראל הי' בביהמ"ד. עוד יש להבין בפסוק כפל הלשון וידבר את הדברים וגו' ויאמר אליהם וגו', גם שינוי הלשון וידבר דיבור קשה ואח"כ ויאמר אמירה רכה.

ופי' מרן רבינו זי"ע, דהנה ידוע שהאדם נקרא הולך ומלאך נקרא עומד כמשא"כ ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, והטעם הוא שהמלאך כמו שנברא כן הוא תמיד במדרגה אחת ואינו יכול להוסיף על מדרגתו לכן נקרא עומד, אבל האדם

²⁶⁰ כי הצדיק הוא בחינת יסוד, והארץ בחינת מלכות, לכן יכולים דרכו להגיע למדרגת מלכות, כי היסוד גדול מהמלכות (ודי רמזתי בכך בלש' עילגת בכוונה)

נקרא הולך כ"ז שהוא בזה העולם לפי שהוא הולך ממדריגה למדריגה, משא"כ אחר הפטירה שאז א"א להוסיף עוד על עבודתו דבמתים חפשי כתיב כיון שמת האדם נעשה חפשי מן המצות אז נקרא גם האדם עומד, אבל משה רבינו נקרא גם אחר פטירתו הולך, הואיל ואתפשטותי דמשה בכל דרא ודרא וכל ת"ח נקרא בשם משה כמו שאמרו ז"ל משה שפיר קאמרת וכו' ת"ח באיזה ביהמ"ד שהוא לומד תורה לשמה יש לו ניצוץ ממש רבינו לכך כתיב כאן בעת הסתלקותו של מרע"ה וילך משה שהוא ז"ל נשאר בבחינת הולך גם אחר הסתלקותו מהעולם.

והאריך לבאר בשם היערות דבש דמי שמת בצדקתו מתוך תשובה שלימה טוב לו מאוד שעולה בצרר החיים ולא איתרע מזלי ביום ההוא, וזה הי' טעותו של המן שהפיל פור על יום פטירתו של משה רבינו לפי שחשב שאיתרע מזלי של יום זה, אבל באמת אינו כן כיון שמת בצדקתו והראי' לזה הוא שמת באותו יום שנולד כמובא במדרשים.

ובזה יובן דמשה רבינו הודיע להם עכשיו שהוא הולך להסתלק מן העולם וזו היתה בשורה קשה מאד לישראל שנסתלק מנהיגם, והוא דיבור קשה, אבל לעומת זאת הי' זאת גם בשורה טובה שמת ביום הולדו וזה לראי' שהפטירה היא לטובתו וגם למה שאמרנו לעיל שמרע"ה נשאר גם אח"כ בחינת הולך א"כ ודאי שלא איתרע מזליה של אותו יום.

וזה פי' הפסוק וילך משה שנשאר גם אח"כ בבחינת הולך וכנ"ל ולזה הי' כאן שני מיני דיבורים וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל דיבור קשה שזהו הבשורה עצמה שמסתלק מן העולם וזה דיבור קשה, אבל דאמר אליהם אמירה רכה והוא דבן מאה ועשרים שנה אנכי היום, היום מלאו ימי ושנותי באותו יום שנולד מת א"כ ראי' שגם אח"כ נשאר מרע"ה בבחינת הולך ולא הי' המיתה לרעתו ולא איתרע מזלו של אותו יום, וזה הי' אמירה רכה לישראל לנחם אותם על פטירת מרע"ה.

ואפשר לרמז בדברי התרגום יונתן ואזל משה למשכן בית אולפנא שהכוונה הוא שבכל דור ודור בכל ביהמ"ד שיש שם אדם שלומד תורה לשמה יש לו ניצוץ ממש רבינו ע"ה, וזה הוא הכוונה שהלך למשכן בית אולפנא ולעתיד לבוא יבוא משה רבינו עצמו עם אליהו הנביא כמבואר במדרש.

חזינן מזה פסק הלכה ממרן רבינו זי"ע שבכל בית המדרש שלומדים תורה נמצא שם משה רבינו.

ועפ"ז אמרתי לפרש דברי הגמרא (שבת קנג.) שאמר לו רב לרי' שמואל בר שילת אחים בהספדאי דהתם קאימנא, דלכאורה קשה למה הוצרך רב לבקש מתלמידו ר' שמואל בר שילת שיספידהו כראוי היעלה על הדעת שתלמידו יתעצל בהספידו. אבל לפי הנ"ל יובן שאמר לו "אחים בהספדאי" היינו שבשעת ההספד תדבר דברים המחממים לבו של אדם לזרז לתלמידי שילכו גם הלאה בדרכי כדי שיהי' "דהתם קאימנא" היינו שאוכל להישאר גם אח"כ ביניהם כנ"ל, שמשא רבינו נמצא בכל מקום שלומדים בתורתם והולכים בדרכיו.

כדברים האלה נוכל לומר על מרן רבינו זי"ע הכ"מ שנשאר תמיד בינינו אם נלך בדרכיו בתורה ביראת שמים. ונצייר נא לעצמנו - כעת לפני הימים נוראים - איך שהי' נראה אצלו ימי הסליחות, ההתעוררות הדביקות בעת אמירת הסליחות, אמירת הדרשה לפני תקיעת שופר בר"ה בבכיות עצומות ובדברי מוסר יורדים חדרי בטן, הדרשה לפני כל נדרי בקול חוצב ובהתעוררות רבה, וכן הלאה, עד ההקפות בשמחת תורה ממש בהתפשטות כל הגשמיות, למעלה מכח אנושי רקד משך שש-שבע שעות, ובטוחני שכל מגמתו הי' "דהתם קאימנא" היינו שכל זה יישאר בזכרוננו ונהי' דבקים בדברי תורתו.

וזאת צריכים אנו לידע בשעה זו כאשר אנו עוסקים בהספידו וכל העולם כולו שרוי בצער, בכל קצוי תבל נאמרים דברי הספד והתעוררות, צריכים לזכור שהעיקר הוא "דהתם קאימנא" שהוא רוצה לישראל אצלנו לנצח ע"י שנלך בדרכיו ונמשיך שיטתו הקדושה והברורה ומעשיו הטובים. בפרט פה בעירנו מאנטרעאל שהוא זי"ע הטריח עצמו לבא לכאן לפני כמה שנים רק כדי לבנות בתי תלמוד תורה וחינוך לבנים ולבנות, ומקוה טהרה וביהמ"ד ובוודאי כל מגמתו הוא שנמשיך הלאה עבודתו זו שמסר נפשו

עליה, ע"י שנתמוך במוסדות אלו ביד רחבה, וממילא יהי "דהתם קאימנא" שישאר כוחו הגדול בינינו. וזה ידוע לכל שאעפ"י שבכל ימי חייו הירבה לבקש מעות מכל אנ"ש ובמשך ימי חייו בודאי נתן לו כ"א מאנ"ש כמה אלפים, אבל הוא לא נשאר בעל חוב, כי שילם לכאו"א מה שלקח ממנו ועוד יותר. וכן שמענו ממנו כמ"פ שאמר ש"מי שיעזור למוסדותי לא אשאר לו חייב", ובודאי מי שיעזור כעת למוסדותיו ישתדל עבירו בעולם האמת, ועבור כל הכלל ישראל, שנושע במהרה בגאולת עולם, ובלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, ובלצ"ג בב"א.

רבי בן ציון יאקאבאוויטש

דרשת קודש²⁶¹ מאת רבי בן ציון יאקאבאוויטש²⁶² זיע"א לכבוד יום ההצלה כ"א כסלו ה'תשל"ז

דברי נעילה אשר דרש הרה"ג המפורסם רבי בן ציון יאקאבאוויטש (שליט"א) [זיע"א]
מנהל מוסדות מרן מהרי"ט וקרית יואל ב"ב.

בעזה"י

מורי ורבותי!

כבוד הרבנים הגאונים וכל עדה הקדושה שהתאספנו כאן ביום הבהיר הזה כ"א כסלו
דהאי שתא! השעה מאוחרת כבר יותר מדי ואין הזמן גרמא לדבר באריכות, ובכל זאת
גם אני חלקי ה' אמרה נפשי, לברך את כל הקהל הקודש הזה הי"ו בטרם שנפרד, ולהגיד
דברים המתאימים לנעילת כינוס במתכונת כינוס הנוכחי, ואת כל זאת נקיטנא בקצרה,
ובמלים ספורים נעשה את ה"סך הכל" מאת אשר שמענו אמרי נועם מפי הרבנים
הגאונים שליט"א, בדברם מענינא דיומא ומשמעותה כי רב, בימינו אשר בה אנו חיים.

איתא ביומא (ע"א) אמר רבה כי מפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחיי חיים
יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנים (ופירש"י ז"ל על מפטרי מהדדי, שהי' אחד נוטל
רשות מחבירו לשוב לביתו).

הנה בנוסח ברכה זו "מחיי חיים יתן לך וכו'" - שכופל אותו ענין במלות שונות כבר דרש
דרש מש"ה ספרא רבה דישראל מרן החת"ס זי"ע בדרשותיו הקי' בליל ד"ה שהי' נקרא -
"דרשות למען ירבו" בליל ר"ה, ובדרשות הללו ברך מש"ה איש איש כברכתו בליל ר"ה
אחר התפלה, והלא הם נדפסו בדרשות חת"ס. ומחמת קוצר הזמן לא נעמוד על כל
הדיוקים שעמד עליהם החת"ס זצ"ל, רק ניישב למה דוקא בפומבדיתא אמרו הכי,
ומהנראה שדוקא במקום זה הי' צורך לברך בנוסח זה, והמקום פומבדיתא גרס לכן. ועוד
ניישב את הדיוק, דמה הענין שאחרי שברכו כבר "מחיה חיים יתן לך חיים טובים
ארוכים" - והלא בברכה זו יש התכללות כל הברכות שאפשר לברך, ודא בי' כולא בי' -
ומה יתן ומה יוסיף מה שאמרו עוד "ומתוקנים" וכבר ידוע שטובא גניז בגוי' דברי
חכמים וחידותם.

התנא ר"י הסנדלר מלמדינו במס' אבות פ"ד, **כל כנסי' שהיא לשם שמים סופה
להתקיים ושאינה לש"ש אין סופה להתקיים**. ומדייק במדרש שמואל, שמלת
"סופה" היא מלה מיותרת כי הי' די שתאמר תתקיים ולא תתקיים, ולמה לי מלת
"סופה". - ומתוך היישוב על דיוק הלזו נגיע אל הנושא אשר אני רוצה לעורר בעת נעילת
הכינוס נעלה ומרומם הלזו. ומתוך זה נגיע לפרש את החובה המוטל עלינו בשעה זו,
ומענין לענין נפרש נוסח ברכת התלמידים בשעה שנפרדו איש מעל רעהו בפומבדיתא, כי
הברכה, ברכת תלמידי פומבדיתא, הן בפשטותא והן עפ"י שפירשו ברמ"ז, יתאים מאוד
גם בשביל כולנו אשר אלה פה התאספנו כהיום הזה.

והא לדעת! שהמציאות מראה כמה סוגי ואופני כינוס, כך רואים אנחנו רוב עם הדרת
מלך, מלכי רבנן, בראש הכינוס צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ומשמיעים יחד
בקול דברי אלוקים חיים. מטיפים מוסד בכל פרטי ודיקדוקי היהדות. ולהעומד מבחוץ

²⁶¹ לסעודת הודאה של הצלת כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, לכבוד יום ההצלה, כ"א כסלו
ה'תשל"ז.

מובא מתוך **אוצרות ירושלים** - מאסף וקובץ תורני, חלק ר"ט, עמ' קמב-קמח

מתוך כריכה פנימית:

גליון חגיגי ליום כ"א כסלו תשל"ז.

מוקדש לכנוס של צדיקים, נקיי הדעת שבירושלים ומשאר ערי ומושבי ארץ החיים בראש הגה"צ חברי
הבד"צ של העדה החרדית, רבנים, מורי הוראות, אדמו"רים וראשי ישיבות, שהתאספו בביהמ"ד הגדול
דחסידי סאטמאר בקרית יואל בני ברק, ביום **כ"א כסלו** יום הגדול והנשגב שבו גנון והציל ה' - אוהב
צדיקים, את נשיא ישראל וגאונו מרן הקדוש רשכבה"ג רבי **יואל טייטלבוים** (שליט"א) [זיע"א] אדמו"ר
מסאטמאר וגאב"ד **ירושלים** ת"ו בצלו הקדוש - צדיק באמונתו יחיה נחסה ונתלונן עד ביאת ינון בב"א.

²⁶² **רבי בן ציון יאקאבאוויטש** זיע"א - יד ימינו של יואליש בארה"ק.
המו"ל של הספה"ק "יואל משה" בשנת ה'תשכ"ב (פעם חמישית, עם תוספת של 2 המאמרים האחרונים).
בעה"מ הספה"ק: **זכור ימות עולם; ציוני טהרה**.

מתקבל רושם אדיר ואין ספק אצלו שאכן כינוס זו "לשם שמים" מתקריא וכולו קודש. אך כל זה נראה בהבטה שטחי מבחוץ. אבל כך נתעמק בתוך - תוכו נדעה נרדפה לדעת שאור המקיף את הכינוס היא - "מפלגה" באיזה צורה שהיא, המתקריא תחת שם זה או שם כזה, וידיעה זו מטיל מיד צל על כוונתם האמתי של המתכנסים, מיד מטיל ספק על קדושת הכינוס, כי היתכן דבר כזה אשר אנשי מפלגות שראשם ורובם וכל ישותם שקוע בנגיעה עצמית, היתכן שעל כינוס כזו מונח חותמו של התנא ר"י הסנדלר, כל כנסי' שהיא לשם שמים וכו'.

והאבן הבוחן על זה, מה תהא בסופו. כלומר האם אמנם יוצאו מכח אל הפועל את כל הדברים אשר דובר אודתם בעת התאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל המתכנסים, ואם באמת יתקיימו כל ההחלטות, וממילא יעלה ויוצמח מזה חיזוק הדת, אז איגלאי מלתא למפרע שהכינוס הי' "לשם שמים".

והא קמ"ל התנא "כל כנסי' שהיא לשם שמים" כאשר ואם מתגלה מול עינך אסיפה שכתוב הדור על דגלו שהיא לש"ש, אבל יש להסתפק באמחת הדבר, האם זו באמת לש"ש, אז יתברר הדבר ע"י הופ"ה להתקיים" פירוש, האם בסופ"ו של דבר יתקיים הכל מה שאז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, וזהו הפירוש בדברי התנא שהוסיף מלת "סופה" בכדי ללמדינו שסופ"ה, רק סופו מוכיח על תחילתו שהי' לש"ש.

ומלה המיותרת "סופ"ה להתקיים" יתפרש עוד באופן אחר, כאשר נזכור ימות עולם, וכאשר שמענו כן ראינו במדינת אונגארן בדור הקודם אשר מרנן ורבנן רבותינו הגאונים הצדיקים ישבו כבלשכת הגזית לדון על כל דבר נפל בישראל, והרבה פעמים היו ויכוחים גדולים ועצומים ביניהם בדבר ה' זו הלכה, ממש כמו שמתואר בדרשתם ז"ל בחגיגה (ג"ב) ואף הוא פתח דרש דברי חכמים כדרבונות וכו' בעלי אסופות נתנו מרועה אחד וכו' בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין וכו' כזה הי' תואר אסיפות רבנים שכולם באו נקבצו יחדיו רבני המדינה להעמיד הדת על תלה לגמר גדר ולעמוד בפרץ.

ועל אסיפות כאלו מפרש הגאון זצ"ל מקאשוי זצ"ל באומרו "סופה להתקיים" בא לעורר ולהחזיק לב יראי השם בכל הדורות שאם לפעמים נאספים לדבר מצוה ולא ימלט שלא יהי' חילוקי דיעות שהלא כבר אמרו חכז"ל קידושין (ל' ע"ב) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפי' האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה לזה, אולם אמרו התם "ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר ואת והב בסופה א"ת בסופה אלא בסופ"ה היינו שעושים שלוי ביניהם. ולזה אמר התנא והוסיף מלת "סופה" לתת חיזוק בזה שאעפ"י שמתווכחים מ"מ בסופ"ה יתקיים כי יגיעו לעמק השוה, וסוף דבר הכל נשמע.

מורי ורבותי! ואדאיתין להכא נשאלת השאלה, לאיזה סוג מסוגי האסיפות אשר הזכרנו, שייך הכינוס דהשתא, אשר אנו אלה פה התאספנו לכבוד היום הבהיר הזה!

הנה זה פשוט, שלסוג הראשון בודאי שאין אנו שייכים, כי הלא אין לנו שייכות עם שום מפלגה, ואדרבה אחד היסודות אשר מוסדות כ"ק מרן אדמו"ר (שליט"א) [זיע"א] עליו בנויים, הלא הוא, להתרחק הרחק כמטחוי קשת מכל סוג מפלגה שהיא...²⁶³

...בבל, פומבדיתא, שסני לוי כלהו מתא, כלומר כל העיר וישנאו אותו, ממש אי אפשר להשיג דבר כזה, אבל הוא הדבר שמלמדיני הגמרא, שכל מנהיג העומד על המשמר ומוכיח במילי דשמיא, סופו שישנאו אותו ויתנכלו עליו להכשילו, וימררהו וישטמהו בעלי חצים מחרחרי ריב, וה' ירחם! ונראה מגמרא זו, שיושבי העיר פומבדיתא היו אנשים כאלה.

וזאת ידוע שתלמידים היוצאים מבית מדרש רבם אשר מבארו באר מים חיים שאבו תורתם ויראתם, בכל מקום בואם הם נעשים לנושאי דגל תורת רבם, ונעשים להיות מנהיגי הקהלות, כמו שבעינינו ראינו בדור הקודם שתלמידי ישיבות הגדולות הן הם נעשו קברניטי הקהלות הקדושות, ונשאו ברמה את דגל התורה, את הכל מה שקבלו מרבים.

²⁶³ עד כאן עמ' קמז, ולצער הרב חסרו כאן כמה דפים ואני אביא רק מהסיומת שבאמתותי בעמ' קמח'

ועל כן כאשר נפרדו התלמידים זה מזה בפומבדיתא, והיו מתכוננים לנסוע כל אחד לעירו ולמקומו, הלא הי' ברור שיתנהגו בדרך ותורת רבם הגדול הוא רבה, וכמו שרבה הי' נוהג ללחום בעד הרחבת גבולות הקדושה, ודרכו בקודש חי' להוכיח במילי דשמיא, גם הם תלמידים הנאמנים לתורת רבם, יתנהגו ככה, ומראש ידעו והרגישו שהתוצאה הישירה של תוכחתם יוגדר אחריו שנאה כבושה, ויוגרם להם עג"נ וצער, כמו שראו זאת בפומבדיתא, מקום שלמדו, ואעפ"י שרבם רבה הי' גדול הדור וריש גלותא, כל זה לא עזר לו להצילו מדיבת ושנאת אנשים, מכיון שהוכיחם במילי שמיא. וע"כ מצא לגכון לברך אחד את רעהו, שהי"ת יתן לך חיים ארוכים ומתוקני"ם' כלומר שהחיים יהי' מתוקן בלי הפרעות בלי יסורים ובלי עג"נ, מבעלי מדון ומתחרות ריב.

מורי ורבותי! אחרי הדברים האלה אשר שמענו בכינוס של היום, אם נצא עם כל הדברים האלה לרחובה של עיר, עלול שיוגדר אח"ז ריב ומדון ח"ו כי אנשים העומדים חוץ למחנינו אינם מסוגלים לתפוס את כל הנשמע כאן, וע"כ מתאים מאוד לברך זא"ז - "מחי' חיים ייתן לך חיים טובים ארוכים ומתוקנים" - ועיקר העיקרים נתפלל אל ה' שימים על ימי מלך יוסיף ויתן לו חיים ארוכים טובים ומתוקנים" ונזכה לראות אורו של משיח צדקינו ומלכינו בראשינו ברוב רחמים וחסדים אמן וכיה"ר!

גאב"ד העדה החרדית, רבי משה ארי' פריינד²⁶⁴ זיע"א, עטרת יהושע, פרשת ויקהל

ומה מאוד נחרדתי משמוע אשר מחמת צרות הזמן שנתרבה לאחרונה בעו"ה באופן מבהיל ביותר, צער צרה וצוקה מכל צד ועבר, נתרבה טשטוש ובלבול המוחות בענין זה, והרבה מגלים פנים בתורה שלא כהלכה כי דעת התורה הק' מסכמת לחרחר ולעורר ריב עם האומות ולעבור על השבועה החמורה שהושבענו מאת הקב"ה כדי שעיי"כ ריוח והצלחה יעמוד לנו מגודל הצער והצרה.

ולא זו בלבד אלא שהמה מפרסמים דעתם המשובשת לעין כל, ומחללים בזה שם שמים באופן נורא לעיני כל האומות בכל העולם כולו, ובפרט לאחרונה לאחר המאורע שהי' בחברון שנתרבה חילול שמו ית' יותר ויותר באופן נורא להיות נדמה בעיני האומות כאילו דעת התורה"ק מסכמת למעשים תועבות כאלו, ואם החרש נחריש בעת הזאת מי יודע אם לא מידינו יבוקש הדבר.

לעת כזאת חובה גדולה מוטלת עלינו להרים כשופר קולינו, להשמיע קול מחאה אדירה אשר ישמע מסוף העולם ועד קצהו, ולפרסם לעין כל אשר לפי דעת התורה הק' האמיתית מחוייבים אנו לבקש ולרדוף אחרי השלום עם האומות שאנחנו גרים ביניהם, ומכ"ש שלא לעורר מדון ולחרחר ריב עמהם, וכמו שאמר הכתוב (ירמ' כ"ט ז') 'ודרשו את שלום העיר אשר הגלית אתכם שמה והתפללו בעדה אל ה' כי בשלומה יהי' לכם שלום'.

אדרבה אסור לנו לעשות שום פעולה למרוד באומות ולדחוק את הקץ ליקח גאולה וממשלה לפני ביאת המשיח, ומכ"ש שלא לעשות מעשי תועבה כאלו שנעשו, כי כל פעולה בזה לא זו בלבד שאין בכחה להביא גאולה וישועה לישראל, אלא אדרבה עי"כ צרות הזמן מתרבים והולכים יותר ויותר רח"ל, וכאשר מפורש יוצא בדברי חז"ל כי בעברם על השבועות מתיר הקב"ה את בשרם ח"ו כאילות וכצבאות השדה, ולהיפך בהיותנו זהירים שלא למרוד באומות נזכה להצלחה והמלטה.

גאב"ד העדה החרדית, רבי משה אריה ב"ר ישראל פריינד זיע"א, עטרת יהושע, קדשים, עמ' קלד

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלקיכם. דקדקו המפרשים על הלשון ואת "שבתתי" תשמרו, הי' לו לומר ואת השבת תשמרו.

ויש לפרש בהקדם מה דאיתא במדרש (במד"ר כ"א כ"ג, ובתנחומא פנחס י"ז) מעשה בעכו"ם אחד ששאל את ר' עקיבא אומר לו למה אתם עושים מועדים, לא כך אמר הקב"ה חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי (ישעי' א' י"ד), אמר לו ר' עקיבא אילו אמר חדשי ומועדי הייתי אומר כך, אלא אמר חדשיכם ומועדיכם בשביל אותם מועדות שעשה ירבעם, שנאמר (מלכים א' י"ב ל"ב) ויעש ירבעם חג בחדש השמיני בחמשה עשר יום לחדש כחג אשר ביהודה כן עשה בבית אל לזבח עגלים וגוי' ויעש חג לבני ישראל, אבל

²⁶⁴ רבי משה אריה פריינד זיע"א - נולד בהונגריה לרבי ישראל פריינד זיע"א, (רב העיר הונגריה). איבד בשואה את רעייתו ועשרת בניו. לאחר מכן שימש זמן קצר כרב העיר סטמור. עלה לארץ ישראל ומונה כראש ישיבת "ייטב לב" של חסידות סטמור בירושלים. לאחר פטירת כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, בשנת ה'תשל"ט התמנה לשמש ראב"ד העדה החרדית כנציג סאטמר. בסיוון ה'תשמ"ט התמנה לגאב"ד העדה החרדית בעקבות פטירתו של, רבי יצחק יעקב וייס 'המנחת יצחק' זיע"א. לאחר השואה נישא פעמיים, אך לא נולדו לו ילדים. כשבוע לפני פטירתו התקיים מעמד חנוכת הבית למוסדות רמ"א שבנשיאותו בשכונת גוש 80. יסוד המוסדות היה התלמוד תורה חיי עולם המקורית, שפרש ממוסדות חיי עולם. בהמשך נפתחו ישיבה קטנה ובית מדרש. נפטר בכ' באלול ה'תשנ"ו.

המועדים האלה אינן בטלים לעולם ולא החדשים בטלים, למה שהם להקב"ה, שנאמר (ויקרא כ"ג ד') אלה מעדי ה', וכן (שם ב') אלה הם מועדי, וכן (שם מ"ד) וידבר משה את מועדי ה', ולכן אין עתידים ליבטל וכו', עכ"ד המדרש.

וכמו"כ הני חגים ומועדות אשר הכופרים הציונים חוגגים בימים אלו, **שבדו להם חג מלבם ביום התייסדות מדינתם הטמאה, עליהם ועל כיוצא בהם נאמר חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי, ועון פלילי הוא להשתתף בחגיהם ומשתיהם ולהראות איזה שמחה וחג ביום זה, אלא אדרבה עת ספוד ובכי הוא על צער גלות השכינה ועל עקירת תורה ואמונה מישראל במרידה גלוי' במלכות שמים ע"י אלו הרשעים אשר התייצבו על ה' ועל משיחו.**

וזוהו להזהיר הכתוב ואת "שבתתי" תשמרו, פירוש השבתות ומועדות שהם להקב"ה תשמרו במועדם לעולם אף בשעה שלא תהיו ראויים ח"ו, כי אלו אינם בטלים לעולם, משא"כ המועדים של הרשעים והכופרים לא תקחו חלק ונחלה בהם כי אלו הם אשר שנאה נפשי.

גאב"ד העדה החרדית, רבי משה אריה ב"ר ישראל פריינד זיע"א, עטרת יהושע, פרשת ראה סיפר הגה"ק רבי משה אריה פריינד זצ"ל (ראב"ד ירושלים עיה"ק): דכירנא כי תחת אחד השיחים שהיה לי עם מרן החזו"א זיע"א, והתאוננתי בפניו שכמה מהצורך היה שיהא רבנו הקדוש (בעל ה"יואל משה") יחד איתנו עתה, והניח החזו"א את דעתי ואמר לי, כי אף שמשמים סבבו כן שישהה רבנו הקדוש בחוצה לארץ כדי לפעול שם גדולות ונצורות, ולהציל את שארית הפליטה הנמצאים שם, בכל זאת השפעת קדושתו היא על העולם כולו, אף במקום שאינו נמצא שם בפועל

דרשת קודש²⁶⁵ מאת ראב"ד העדה החרדית, רבי משה אריה ב"ר ישראל פריינד זיע"א לכבוד יום ההצלה כ"א כסלו

דרשת הרהגה"צ חו"פ בנש"ק רבי משה ארי' פריינד (שליט"א) [זיע"א] ר"מ דישיבת "ייטב לב" דסאטמאר וחבר ביד"צ של העדה החרדית פעה"ק ירושלים ת"ו

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

על זאת השמחה שנתאספנו יחד ליתן שבח והודי' להשי"ת על הצלת רבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] זו היא שמחה אמיתית ונוכל לומד באמת זה היום עשה ה' נגילה

²⁶⁵ לסעודת הודאה של הצלת כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, לכבוד יום ההצלה, כ"א כסלו ה'תשל"ו.

מובא מתוך אוצרות ירושלים - מאסף וקובץ תורני, חלק קפ"א, עמ' תתתפח-תתתצא מתוך כריכה פנימית:

גליון חגיגי ליום כ"א כסלו תשל"ו.

מוקדש לכנוס של צדיקים, נקיי הדעת שבירושלים ומשאר ערי ומושבי ארץ החיים בראשם הגה"צ חברי הבד"צ של העדה החרדית, רבנים, מורי הוראות, אדמו"רים וראשי ישיבות, שהתאספו בבית הכנסת הגדול דחסידי סאטמאר ברחוב יואל בירושלים, ביום כ"א כסלו יום הגדול והנשגב שבו גנן והציל ה' - אוהב צדיקים, את נשיא ישראל וגאונו מרן הקדוש רשכבה"ג רבי יואל טייטלבוים (שליט"א) [זיע"א] אדמו"ר מסאטמאר וגאב"ד ירושלים ת"ו בצלו הקדוש - צדיק באמונתו יחיה נחסה ונתלונן עד ביאת ינון בב"א.

ונשמחה בו, וכמו שמפרש המדרש נגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו שרק זה היא שמחה באמת ששומחים בו בתורתו בו ביראתו שידוע שתיבת 'זה' בכל מקום למעוטי, והיא למעט שזולת זה אין נקרא שמחה וכמו שפירש האור החיים הקדוש על הפסוק (דברים ל"ג י"ח) שמח זבולן בצאתיך ויששכר באהליך וז"ל, הגם שבעניני עוה"ז בכללות אין לשמוח בהם דכתיב ולשמחה מה זו עושה אמר הנביא שזבולון ישנו בשמחה הגם ביציאתו מבית המדרש לסחורה, והטעם כדי שיתקיים יששכר באהלי כאוי ויששכר באהליך, עכ"ל. ובאופן זה מפרש האור החיים הקדוש בפסוק (שמות ל"ח כ"א) וז"ל אומרו אלה לפסול כל מנינים שבעולם כי כל מה שימנה אדם מקנינים המדומים אין מניינו מנין ושמו מורה עליו מה אתה מונה אבל מניו זד. עומד לעולם והטעם להיות מנין המשכן המופלא אשר שבו שם אלקי עולם ה'. עכ"ל.

ומובן היטב בזה ששמחה עם המדינה אין זה שמחה, ולשמחה מה זו עושה שאדרבה הם נגד התורה הקדושה, ומנין שיש לו שייכות עם המדינה
 אינו מנין ומה אתה מונה רק זאת היא השמחה האמיתית ומנין שחשוב מנין מי שיש לו שייכות עם שיטתו הקדושה והברורה של רבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] זולת זאת קשר של רשעים אינם מן המנין שזה יכולים להגיד כל אחד ואחד וידוע ומפורסם לכל מסוף העולם עד קצהו שהצלת רבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] שניצל ברוב רחמיו וחסדיו בעזהשי"ת זה הצלה לכל כלל ישראל והצלה להתורה הקדושה שלכל בני ישראל ה' אור במושבתם ע"י אור התורה הקדושה והכניס אותנו תחת כנפי השכינה אחר החורבן הנורא שעשו הרשעים ימ"ש וזכרם והעולם ה' חושך **עד שבא רבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] והאיר העולם במוסדות התורה אשר העמיד בכל קצוי תבל הישיבות והת"ת שהעמיד על דרך ישראל סבא כפי שיטתו הקדושה והברורה וע"כ היא השמחה האמיתית שנגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו.**

ע"כ כמה אנו צריכים לשמוח וליתן שבח והודי' להשי"ת על הצלת רבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] וזה הוא שמחה נצחית שזה מורה הלשון שמחה וכמו שמפרש הישמח משה ז"ל החילוק בין ששון לשמחה ששון יתפרש על שמחת ארעי וזמניות אבל שמחה יתפרש על שמחה נצחית לכן בשמחתנו יכולים לומר זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו שהרי הוא שמחה נצחית כיון שאנו שמחים בו בתורתו בו ביראתו שהוא מדריך אותנו ומאיר אותנו ואת כל העולם כולו בשיטתו הקדושה והברורה **למען לא ניפול ח"ו בדעות שוא וכזביות של המדינה ושלא יהי' לנו שום שייכות ונגיעה עמהם ולהתרחק מהם ומשמחתם, ששמחתם היא שמחת שקר והוללת שרואים את זה בחוש כעת שצריכים רחמי שמים להנצל כי מרשעים יצא רשע, ממילא לא יכול לחיות שמחה אמיתית מהם רק שמחה של תורה הקדושה היא השמחה אמיתי ולא יותר, כמו שאמרנו שזה הוא מיעט שרק זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו היא השמחה האמיתית ושמחה נצחית שנגילה ונשמחה בו בתורתו בו ביראתו.**

והנה ידוע שהשם הוי' ב"ה מורה על ניסים נגלים שלא כדרך הטבע, אבל האיך יכול לידע שהוא נס אמיתי מאת השי"ת בעצמו זה יכולים לידע ע"י כשנגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו כמו שמפרש רבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] הפסוק (שמות ג' י"ב) וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, שרק מזה יהי' לך האות וראי' כי אנכי שלהתיר שבהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, כמו שמבאר ברמב"ם ז"ל שמכל האותות והמופתים אשר עשה משה ואהרן במצרים עדיין ה' מסופקים ולא האמינו באמונה שלימה שהמה שלוחים מהקב"ה, רק כשבאו להר סיני וקבלו התורה הקדושה אז באו להכרה ויאמינו באמונה שלימה בהקב"ה ובמשה עבדו כמו שנאמר בפסוק (שמות י"ט ט') הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך, וגם כך יאמינו לעולם ע"כ רק זה לך האות והסימן האמיתי שאנכי שלחתיך שבהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה שהוא קבלת התורה"ק זה יהי' לד האות האמיתית להם.

התבואות שור ז"ל הקשה על הרמ"א ז"ל (בש"ע סי' קפ"ד) דאם שכח בחנוכה לומר על הניסים בברכת המזון יאמר הרחמן יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה הא מובא בגמרא (ברכות ב' הרואה דף ס') דאין להתפלל שיעשה לו נס ועי"ש ותיירץ דודאי יחיד לא יתפלל על הנס דמאן יימר דחזי לזה אבל אם מתפלל

שֶׁלִּרְבִּים יַעֲשֶׂה נִסִּים כְּנוֹסֵחַ הַרְחָמָן יַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים שְׁפִיר דְּמִי לְהַתְּפַלֵּל וְעֵינֵינוּ, וְהַיְשׁוּעָה יַעֲקֹב ז"ל מִתְּרַץ דְּטַעְמָא מֵאֵי דְּאִין מִתְּפַלְלִין עַל הַנֶּס שְׁמַנְכִּים עֵינֵינוּ מִזְכִּיּוֹתֵינוּ אֲבָל עַל נֶס כֹּה שְׁעֵי נִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה אֵין לְחוֹשׁ לְנִיכּוֹי זְכוּיּוֹתֵינוּ שֶׁלְעוֹמֶת זֶה שֶׁנִּתְפָּרֵס וְיִתְרוֹמֵם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה בְּיוֹתֵר שֶׁכָּרוּ הִרְבֵּה מְאוֹד, וְעֵינֵינוּ אֲנוּ מִתְּפַלְלִים לְהִי שִׁיעֶשֶׂה לָנוּ נִסִּים וְנִפְלְאוֹת כָּאֵלוֹ כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתָ לְאַבּוֹתֵינוּ דִּהְיִינוּ נִסִּים נְגִלִים וְעֵינֵינוּ (בְּסִי' תִּרְפ"ב).

וְמֵה שֶׁמַּעֲתִי פַעַם אַחַת מִכְּבֵר מִרְבִּינוּ הַקָּדוֹשׁ לִפְרֹשׁ בְּזֶה הַמִּדְרָשׁ בְּפִי מִטּוֹת עַל הַפְּסוֹק נֶקֶם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֵר תֹּאסֵף אֶל עֲמִיד זֶשֶׁה"כ (תְּהִלִּים נ"ח י"א י"ב) יִשְׁמַח צְדִיק כִּי חִזָּה נֶקֶם פַּעֲמָיו יִרְחֹץ בְּדָם הַרְשָׁע וְיֹאמֶר אָדָם אֵךְ פְּרִי לְצִדִּיק אֵךְ יֵשׁ אֱלֹקִים שׁוֹפְטִים בָּאָרֶץ, שֶׁהַקָּב"ה אָמַר לְמֹשֶׁה רַבִּינוּ עֵינֵינוּ נֶקֶם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים עוֹד קוֹדֵם שִׁיאֲסֹף אֶל עֲמִיד כְּדִי שִׁישְׁמַח צְדִיק כִּי חִזָּה נֶקֶם, וְלִכְאוּרָה קֶשֶׁה עֵינֵינוּ שִׁישׁ לְחוֹשׁ שֶׁעֵינֵינוּ יִנְכֶּה לוֹ מִזְכִּיּוֹתֵינוּ, עַל זֶה הַכְּתוּב מִתְּרַץ שֶׁזֶה אֵינוֹ חֲשֵׁשׁ שֶׁעֵינֵינוּ יִתְפָּרֵס וְיִתְרוֹמֵם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה בְּעוֹלָם וְיִרְבּוּ עֵינֵינוּ זְכוּיּוֹתֵינוּ לְמְאוֹד עַד אֵין שִׁיעוֹר וְעֶרֶךְ, וְזֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב יִשְׁמַח צְדִיק כִּי חִזָּה נֶקֶם וְיֹאמֶר אָדָם שִׁיקֶשֶׁה עֵינֵינוּ הָאָדָם אֵךְ פְּרִי לְצִדִּיק אֵךְ הוּא לְשׁוֹן מִיעֵט שֶׁאֵכִין וְרָקִין מְעוֹטָן חֵן פִּי שִׁיקֶשֶׁה עֵינֵינוּ הָאָדָם אֵךְ יִשְׁמַח צְדִיק עַל חֲנֹם הָאָדָם אֵךְ פְּרִי לְצִדִּיק שִׁינוּכּוֹ עֵינֵינוּ מִזְכִּיּוֹתֵינוּ שֶׁל הַצְּדִיק, וּמִתְּרַץ הַכְּתוּב שֶׁאֵין לְחוֹשׁ עֵינֵינוּ הָאָדָם אֵךְ יֵשׁ אֱלֹקִים שׁוֹפְטִים בָּאָרֶץ שֶׁעַל יְדוֹ יִתּוּדַע בְּכָל הָעוֹלָם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה שִׁיכִירוּ וְיַדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל שֶׁאֵךְ אֱלֹקִים שׁוֹפְטִים בָּאָרֶץ וְלוֹ לְבַדּוֹ הַמְּלוּכָה וְעֵינֵינוּ רַבּוֹ וְעַצְמוֹ זְכוּיּוֹתֵינוּ שֶׁל חֲצִדִּיק שֶׁאֵין לְחוֹשׁ שִׁינוּכּוֹ מִזְכִּיּוֹתֵינוּ.

וְבִזֵּה אִמְרַתִּי הַסְּמִיכוֹת שֶׁל תְּרִי ר' תַּנְחוּם בְּגַמִּי (שֶׁבֶת כ"א ע"ב כ"ב ע"א) וְאֲחִיכִי רֵאִיתִי בְּסִפֵּר הַקָּדוֹשׁ יֵיטֵב פָּנִים שֶׁמִּפְרֹשׁ כֵּן וְבִי שְׁכוּנוֹתֵי לְדַעְתּוֹ הַקָּדוֹשׁ נֵר חֲנוּכָה שֶׁהִנִּחוּ לְמַעֲלָה מִכִּי אִמָּה פְּסוּלָה וְהִטְעֵם שֶׁלְמַעֲלָה מִכִּי אִמָּה לֹא שִׁלְטָה בָּהּ עֵינֵינוּ, וְהוּא מִשׁוֹם לְפָרֵס הַנֶּס וְיִתְפַּלֵּל עַל נֶס כֹּה שֶׁהוּא לְמַעַן שִׁתְּפָרֵס וְיִתְרוֹמֵם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה בְּעוֹלָם וְאֵין לְחוֹשׁ שֶׁעֵינֵינוּ זֶה יִנְכֶּה לוֹ מִזְכִּיּוֹתֵינוּ.

וְכַמְּבֹאֵר יוֹתֵר בִּיטֵב פָּנִים לְחֲנוּכָה (בְּאוֹת כ"ו) ד"ה וְאֵין מוֹסִיף זֶה לְשׁוֹן קִדְשׁוֹ, מִצּוּה וְחוּבָה לְהִרְבּוֹת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם וְכוּ' וְזִי"שׁ הַנְּרוֹת הִלְלוּ אֲנוּ מְדַלִּיקִין עַל הַנִּסִּים וְכוּ' הַנְּרוֹת הִלְלוּ קוֹדֵשׁ הֵם כִּי הַנֶּס מִמְּקוֹר קִדְשׁ וְאֵין לָנוּ רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּלוּ' לְבַקֵּשׁ הַרְחָמָן הוּא יַעֲשֶׂה לָנוּ עוֹד נִסִּים כְּשֶׁשׁ שֶׁעָשִׂה לְאַבּוֹתֵינוּ וְגוֹי אֵלָּא לְרֵאוּתָם בְּלִבָּד לְוֹמֵר בְּזִמָּן שִׁיְהִי נִסִּים נְגִלִים שֶׁהִכֵּל רוֹאִין אוֹתָן אֵז יֵשׁ לָנוּ רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן ע"כ.

וְעֵינֵינוּ מְבִיא רֵאִי וְאִיר כֶּהֱנָא וְכוּ' אִיר תַּנְחוּם מֵאֵי דְּכְתִיב וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מִים מִים אֵין בּוֹ אֲבָל נַחֲשִׁים וְעֶקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ, וְקֶשֶׁה עַל מֵה סִמֵּךְ לִיַּעֲצֹ אֶת אַחִיו לְהַשְׁלִיךְ אוֹתוֹ הַבּוֹרָה וְהַכְּתוּב מַעֲיֵד שֶׁהוּא לְמַעַן לְהַצִּיל אוֹתוֹ לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אֲבִיו וְעֵינֵינוּ שֶׁסִּמֵּךְ וּבִטָּח שִׁיפְעוֹל בְּתַפִּילָתוֹ שִׁיעֶשֶׂה הַשִּׁי"ת עִמּוֹ נֶס וּפְלֵא שֶׁלֹּא יִזְיֵק אוֹתוֹ הַנַּחֲשִׁים וְעֶקְרָבִים, וְקֶשֶׁה עֵינֵינוּ הָאָדָם אֵין מִתְּפַלְלִין עַל הַנֶּס שֶׁלֹּא יִנוּכּוֹ לוֹ מִזְכִּיּוֹתֵינוּ, וְעֵינֵינוּ שֶׁלֹּא לֹא חֲשֵׁשׁ רֵאוּבֵן שִׁידַע שֶׁעֵינֵינוּ הַצֵּלָה שֶׁל יוֹסֵף הַצְּדִיק יִתְפָּרֵס וְיִתְרוֹמֵם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה בְּעוֹלָם בְּמוֹ שֶׁהִי בְּאַמְתּוֹ, וְיִרְבּוּ זְכוּיּוֹתֵינוּ עֵינֵינוּ וְאֵין כֶּאֱנִי חֲשֵׁשׁ נִכּוֹי מִזְכִּיּוֹתֵינוּ, וְאַתִּי שְׁפִיר הַסְּמִיכוֹת, וְכַעַת נִרְאֶה לְהוֹסִיף שְׁבִזָּה מִתְּפָרֵשׁ הֵיטֵב בְּסִיד הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּבָא בְּדִרְשׁוֹת חֲתִי"ס הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ זֶה רֵאוּבֵן שֶׁהִצִּיל אֶת יוֹסֵף, וְעַל פִּתְחֵינוּ כָּל מִגְדִּים זֶה נֵר חֲנוּכָה שֶׁעַל הַפֶּתַח, שֶׁהַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ זֶה רֵאוּבֵן שֶׁהִצִּיל אֶת יוֹסֵף עֵינֵינוּ שִׁיעֲצֹ לְהַשְׁלִיךְ אוֹתוֹ הַבּוֹרָה, וְעַל מֵה סִמֵּךְ וּבִטָּח שִׁינְצֵל הָלָא הִי מֵלֵא נַחֲשִׁים וְעֶקְרָבִים וְעֵינֵינוּ שֶׁסִּמֵּךְ עֵינֵינוּ תַּפִּילָתוֹ יַפְעוֹל בִּטָּח שֶׁלֹּא יִזְיֵק אוֹתוֹ הַנַּחֲשִׁים וְהוּא אֵין מִתְּפַלְלִין עַל הַנֶּס שִׁינְכֶּה עֵינֵינוּ מִזְכִּיּוֹתֵינוּ, וְעֵינֵינוּ שִׁיִּצֵּא מִזֶּה שִׁיתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה בְּעוֹלָם אֵין חֲשֵׁשׁ וְעֵינֵינוּ פִּתְחֵינוּ כָּל מִגְדִּים זֶה נֵר חֲנוּכָה שֶׁעַל הַפֶּתַח, וְהִטְעֵם לִזֶּה מִשׁוֹם פְּרָסוּמִי נִיסָא לְהוֹרוֹת נִתָּן שֶׁעַל זֶה שְׁפִיר דְּמִי לְהַתְּפַלֵּל.

הַיּוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה שֶׁעַל הַנֶּס כְּמוֹ הַצֵּלָה רַבִּינוּ הַקָּדוֹשׁ (שְׁלִיט"א) [זִיעֵ"א] שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה עֵינֵינוּ וְשִׁמְחָה נַחֲצִיּוֹת עֵינֵינוּ יְכוּלִים שְׁפִיר לְהַתְּפַלֵּל שִׁיתְעוֹרֵר עוֹד נִסִּים כָּאֵלוֹ שֶׁעֵינֵינוּ יִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, וְעֵינֵינוּ אֲנוּ נּוֹתֵנִים שְׁבַח וְהוֹדִי לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ וְאוֹמְרִים הוֹדוּ לֵה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ שֶׁהִיא חֲסִדֵּי הִי שְׁמוֹרוֹת עַל הַנִּסִּים לְמַעֲלָה מִן הַטֶּבַע, וְעֵינֵינוּ הוּא לְעוֹלָם חֲסִד זֶה הוּא לְעוֹלָם וְעַד, וְזֶה הַיּוֹם עָשָׂה הִי שְׁמוֹרִים עַל נִסִּי הַשִּׁי"ת לְמַעֲלָה מִן הַטֶּבַע וְנִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בְּעוֹלָם עֵינֵינוּ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בּוֹ וְשְׁפִיר דְּמִי לְהַתְּפַלֵּל עֵינֵינוּ וְאִי"כ מִתְּפַלְלִין תִּיכֵף אֲנֵא הִי הוֹשִׁיעָה נָא.

וְעֵינֵינוּ אֲנוּ מְבָרְכִים מְקוֹדֵם לְרַבִּינוּ הַקָּדוֹשׁ (שְׁלִיט"א) [זִיעֵ"א] שִׁיְהִי בְּבִרְיָאֵת הַשְּׁלִימוֹת

וינהל אותנו לקראת משיח צדקינו ואומרים ברוך הבא בשם ה' שראו עמי הארץ ששם השם נקרא עליו, ואח"כ כל הנאספים ואומרים ברכנוכם מבית ה', כמו שידוע שהצדיק משפיע ברכות לכל העולם וכן יה"ר שכ"ק רבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] יהי בבריאת השלימות תמיד ויתקדש שמו יתברך בעולם ורבינו הקדוש (שליט"א) [זיע"א] ינהל אותנו בקרוב בבריאתו השלימות לקראת משיח צדקינו בב"א.

ראב"ד העדה החרדית, רבי משה אריה ב"ר ישראל פריינד זיע"א, פושקוויל "שמעו דבר ד"י בדבר הבחירות

שמעו דבר ד' ^{סד}

אל עם ד' דרי ארץ הקודש הע"י

^{סד}
באחי להצטרף עם חכמי הדור
שליט"א החלוצים בעקבי דבוחק
שדעתם

**שלא להשתתף
בבחירות לכנסת
הידוע**

והשומעים לרבנינו יוכו לכל חבירות
האמורות בחו"ס.

באמ"ח ד' י"ל חס"ח
יעקב ליווער
מבשעווארסק יצ"ו

שמענו על בלבול הדעות השורר בקרב רבים משלומי
אמוני ישראל בענין הבחירות לכנסת המינים למשמע
אוזן תדאב נפשנו, אשר יצא דע"ז של הליכה לבחירות
מתגבר ומתפשט נעת באופנים שונים ואמותלאות שונות.

**לזאת הננו להכריז ולהודיע, כי האיסור החמור
לבחירות שריד והים, ואין כח בעולם, ולא סיבה ולא
אמתלא להתיר באיזה אופן שהוא להצביע בעד שום
צד ומפלגה העולחים נבחריהם לכנסת המינים.**

וכבר צווחו רבותינו הגאונים הצדיקים זי"ע בדור שלפנינו, כי כל הירא והחרד לדבר ה', יברח
מלהשתתף בבחירות יותר כבודו מפני הארץ, כי עצם השתתפות והישיבה בכנסת המינים, היא
הודאה גמורה במלכות המינות המורדת במלכות שמים, ועוקרת דת תוה"ק, והבחרים השולחים
נציגיהם לכנסת, המה המביאים וגורמים לכל האיסורים החמורים שיש בהם ע"ז, מינות, והעברה
על שלש שבועות החמורות, וכל הבחרים נעשים שותפים באמצעות הדא"ה בע"ז ובאיסורים
החמורים, באמצעות נציגיהם באי כוחם היושבים בכנסת.

וכבר בירר וליבן כשמלה הלכה זו מרן הגאון הקדוש רשכבה"ג זי"ע. בספר הבהיר ויזאל
משה. והעלה להלכה ולמעשה כי ההצבעה לכנסת, איסור איום ונורא הוא. וא"י שא"נ
מי לא יירא.

וכהיום נראה בעליל להיכן מועדות פניהם של המשתתפים בכנסת המינים, אשר המפלגות
הדתיות לכל גוניהם נתכללו ונשתתפו נשותתפות מלאה וגמורה עם ממעלות הכופרים.

והננו מגלים דעתנו, וקוראים לכל שמרי תורה ומצוות שלא יתפתו לקריאת
האומרים נשתנו העתים והותרה הרצועה, אדרבה ואדרבה האיסור החמור
שריד וקיים, ומאז ועד עתה נתוספו מעשים ונימוקים לאשר ולחזק האיסור
כהנה וכהנה, וכל המשתתפים והמסייעים לאיז מפלגה שהיא, מסייעים
ונעשים שותפים למלכות המינות, והקולר תלוי בצווארם.

**על כן אחים יקרים, התאזרו עוז לגדוד גדד ולעמוד
בפרץ, להמנע ולמנוע מלהשתתף בבחירות.**

ובזכות הברכים אשר לא כדעו לבעל הציוני - המקדשים שמו יתברך נגד
העולם כולו, נזכה להסרת חרון אף ה' מישראל, ולהרמת קרן התורה, וקרן
משיח צדקנו, בב"א.

ט' מרחשון תשמ"ט

משה ארי' פריינד
ראביד פשיה"ק ת"ז

שמואל צבי הודוין
(אדמור"ר מספינקא)

יצחק יעקב ווייס
רב ואביד פשיה"ק ת"ז

משולם פייש סג"ל לאוי
(אדמור"ר מטאהש)

הק' משה מייסלבובים
אבדק"ק סאטמאר

אברהם יצחק קאהן
(אדמור"ר תולדות אהרן)

רבי שמעון ישראל ב"ר גרשון פאזען²⁶⁶ זיע"א, תורת אלף, חלק א', מכתב י"ג אות ב' ג'

והנה אף אם הי' רוזני מדינה זו קצת מאמינים בתורת משה ובדברי חז"ל. ולא הי' רודפים את עם ד' המחזיקים בתורת אלקינו ית', **אפילו הכי הי' כל הרעיון של מדינה זו כפירה גמורה, כי אי אפשר להעלות על הדעת, שיהי' מלכות לישראל אם לא תשוב השכינה הקדושה למקום המקודש**, אשר כוננו ידיו ית', וחלילה לבנים להיות ממאסים בכבוד אביהם שבשמים ית', שלא ישרו להם צער אביהם, ויערב להם שלוי' בין האומות לקבל מידם מתנה זו של "עצמאות", כמי שאומר לאביו מה לי ולך, אזי בניתי לי דירתי ומה יש לי עסק בזה אם אתה הולך בגולה.

זה כתבתי נגד ה"דתיים" שאף אם היו המזרחים הטמאים שומרי תורה, במדה זו אשר הם באמת מהרסי תוה"ק, והיו יושבים בראש כל עניני המדינה זו, אפילו הכי כל ענין המדינה כפירה גמורה, ומי שמתכבד ברעיון זה שיש מדינה עם עצמאות אשר וקראת "מדינת ישראל", **זה מגלה בזה מצפוני לבו, אשר הוא שונא לאביו שבשמים**²⁶⁷.

ובאשר כל הרעיון הוא כפירה. על כן ממילא נתחזק בה כח הכופרים גמורים, כי כל רעיון נותן לחומר צורתו, וכאשר להבדיל בקדושה, צורת הקדושה גובר על החומר ונותן לו צורתו, **כן להבדיל בטומאה, צורת אדם בליעל מצייר צורתו. ועל כן אי אפשר במדינה זו הנבנית על כפירה, שלא תלך הטומאה עד קצה האחרון.**

²⁶⁶ רבי שמעון ישראל ב"ר גרשון פאזען זיע"א - אביו הינו רבי גרשון פאזען זיע"א (דיין בפרנקפורט), מתלמידיו של רבי שלמה זלמן ברויאר זיע"א (רבה של פרנקפורט) והחזיק אותו לרבו. למד בגימנסיה היה בעל תואר לפילוסופיה. בזמן מלחמת העולם הראשונה שירת בצבא האגערמני והגיע עד לקייב שם פגש את רבי דוד מסקווירא ורבי דוד מזלטיפולי זיע"א, והתפעל מדרכי החסידות והחליט שלאחר המלחמה עוזב את גרמניה. לאחר המלחמה ארז את חפציו ונסע לגור אצל סבו בפאפא שבהונגריה ולמד בישיבת בעלד אצל רבי יואל פלנר זיע"א. לאחר שעבר רבו לכהן ברבנות אויהל עבר יחד איתו, שם נישא לבתו של רבי פנחס רובין זיע"א. בהיותו באויהל התפלל בבית הכנסת של חסידי מונקאטש וכך נהיה חסידו של כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א. רבו העריכו מאוד ואף אמר: "שכשיגיע לשמים וישאלוהו מה עשה בעולם יענה שהעמיד תלמיד בשם שמעון ישראל" (על משקל אמרתו של הבעל שם טוב על תלמידו רבי יעקב יוסף מפולנאה).

לאחר מלחמת העולם השנייה כיהן בראשות ישיבה של אגודת ישראל בכפר היוושוולד שבפרברי בודפשט (לאחר שראש הישיבה הקודם רבי יהושע גרינוולד זיע"א, עבר לארצות הברית). לאחר זמן היגר לארצות הברית שם התמנה לראש הישיבה הגדולה של חסידות סאטמר בווייליאמסבורג. היה חבר בארגון התאחדות הרבנים. ומקורב לכ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, בארצות הברית נהיה חסיד של כ"ק האדמו"ר מסקווירא, רבי יעקב יוסף טברסקי זיע"א, והפליג בשבחו. הקים בית מדרש שאפראן בווייליאמסבורג שם כיהן כרב קהילה. בצוואתו הוריש את הרבנות לחתנו רבי צבי הירש מייזליש. לקהילה יש קשר אדוק עם חסידות סאטמר (זלמן לייב). לקהילה יש תלמוד תורה וישיבה קטנה. נפטר בכ"א בניסן, שביעי של פסח, ה'תשכ"ט ונקבר ביום טוב שני של גלויות בשיכון סקווירא. בצוואתו ביקש שיכתבו על מצבתו: "הרביץ תורה הרבה שנים עם תלמידים אשר רובם הגיעו ליראת ה' באמת על דרך הבעש"ט ובזכות זה ירחם אב הרחמים עליו".

מדרשותיו ומכתביו הודפסו בספה"ק 'תורת אלף'.
²⁶⁷ ועי' בדברי מרן החת"ס זיע"א, בספה"ק תורת משה, פרשת שופטים, מה שכתב על האי קרא דהפטרה מה נאוו על ההרים רגלי מבשר וגו'

רבי שמעון ישראל ב"ר גרשון פאזען זיע"א, תורת אלף, חלק ב', מכתב כ"ז

וכבר צעק אדמו"ר הגה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע בשנת תרפ"ט כאשר הי' הפאגראם בחברון, שאם היו אוהבים באמת עם ישראל היו מיד מבטלים כל ההריגות אם יפרסמו שמוחלים על ההבטחה של בעלפזר אשר הרגיזה את הערביים, - אך לא רצו לחוס על דם ישראל.

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שו"ת מנחת אלעזר ח"ה, סימן ל"ו

ובהיותי במארינבאד בעת השחיטה ל"ע לאחב"י בחברון ובירושלים²⁶⁸ נתתי אז אנטרא"ג ופלא"ן להשקיט השפיכת דמים על אתר ליסע אז באותו יום לפראג ולווען לראשי צירי הממשלה האנגלית לפעול מיד בממשלתם בלונדון (ע"י הראדיא) הצלה מיד על אתר ובאופן שיחזרו אלו המפלגות מזכות הבעל פעור שלהם, (אשר הוא ממילא בלי תכלית רק להעלות חימה וקנאה בין הערביים וכיוצא צרות צרורות ר"ל) ולא רצו שום א' מהם ממנהיגי המפלגות הנ"ל שהי' שם (במארינבאד) אם כי הודו שהוא רעיון נשגב, (אין ענין ועת להאריך בפוליטיק כעת) והי' דרך להציל נפשות על אתר, ונתגלה קלונם גם אז ועד עתה כי רק לגרמיהו הוא דעבדי לכבודם וממונם ונצחונם רועי אליל מסיתי כל ישראל אוי לנו שכך עלתה בימינו וכו'.

ודברים אלו כבר ידועים שהסיבה שהחלו 'מאורעות תרפ"ט' קרה בגלל שהציונים התגרו בערבים ע"י כך שעלו להר הבית כבר אז וכן מצינו בדברי קדשו של רבי ברוך קאפלאן²⁶⁹ זיע"א בשיחה²⁷⁰ שהעביר לאנשים ע"מ לתאר להם את המאורעות שקרו אז בישוב היהודי בארץ ובפרט בחברון

בזמן שהייתי בחברון אירע גם זה שנהרגו ר"ל יותר מעשרים בני ישיבה תלמידי חכמים גדולים ועוד ארבעים אנשים מאנשי העיר, מה שהעולם קוראים "הפרעות בחברון".

רציתי להדגיש כאן טעות שנפלה בעולם, טעות גדולה, טעות נוראה, שהעולם סוברים שערבים בחברון היו רוצחים והם נפלו על היהודים בכוונת רציחה, מחמת רשעותם.

אבל אם נברר את הידיעות לאמיתותם אין זה נכון, בודאי ערבי הוא ערבי, אינו יהודי, אבל אלה ערבים היו שלמים אתנו, היהודים היו חיים עמם בשלום, הגוים היו עושים מלאכה בשביל היהודים, והיו שבעי רצון כזה, ותשקוט הארץ.

אתן דוגמא עד כמה היה שקט בין היהודים להערבים, בערך מייל או שני מייל מחברון היה אילן אחד שהיה מקובל שהוא אשל אברהם, ששם קיבל אברהם אבינו את פני המלאכים, ומפעם לפעם היה לי הרגש גדול לילך ולבקר אצל אותו אילן (מובא בחוט המשולש תולדות מרן החת"ס שאכן מקובל שזה הי' של א"א), ובפרט בזמן הקיץ שהיה חם. אך לא היה שם ישוב, רק בית אחד בודד לכל 5-7 בלאק, והייתי מדבר עמם, היינו מבינים זה את זה ע"י קריצת עינים, שלא הייתי מבין בלשון ערבי. ולא אמר לי שום אחד מבני הישיבה,

²⁶⁸ מאורעות תרפ"ט

²⁶⁹ רבי ברוך קאפלאן זיע"א – למד בישיבת חברון בעיה"ק חברון עד למאורעות תרפ"ט. עבר לארה"ב ושימש כמנהל 'בית יעקב' בברוקלין יע"א.

²⁷⁰ מובא מתוך הספה"ק אפס בלתך, שער ט', עמ' תנח-תסב. הערת שולים שם

נעתק מלה במלה מהטייפ ומתורגם ללשון הקודש, בו מספר באריכות כל המעשה איך שנשאר בחיים מהפאגראם המפורסם שהיה בחברון שנת תרפ"ט.

**"אל תלך מחוץ לעיר, סכנה היא, ערבים!" לא עלה על הדעת לומר כן,
כל כך חיינו בשלום עם הערבים.**

גם ראיתי אגרת מהאדמו"ר מגור, בו כותב שבאותן השנים נסע לא"י, לפי שראה שה תחילו דרך חדש לנסוע מפולין לא"י, רצה לראות איזה מין עם הם הערבים, כדי שיוכל ליעץ לבני אדם שיסעו או שלא יסעו. **ושם כותב שהערבים הם עם של שלום, עם יפה.**

לכך אני אומר שנפלה טעות גדולה בעולם, כאילו הערבים שבחברון היו רוצחים גדולים, והתנפלו על היהודים. מעשה שהיה לא כך היה. אלא מאי - עתה אגיד לכם איך היה מעשה.

כך היה מעשה, הציונים הרשעים של היום, היו כבר באותם הימים כמו היום, הם הפכו את העולם שם, כשם שעושים היום צרות נוראות אצל המלחמות עם הערבים, כבר נאספו כל כך הרבה יהודים, ה' ישמרנו, ה' ירחם עלינו. כך באותם הימים הוציאו כרוז שהכותל המערבי הוא נחלה לאומית של היהודים, הערבים כמובן סברו אחרת, שכבר 1100 שנים היה ברשותם. מה נעשה, מפני חטאינו גלינו מארצנו. אבל עכשיו נתגלה דרך הציונים, ובאו אנשים רקים בכל אותן השנים השחורות ואמרו "הכותל שלנו" (ובכלל קשה איזה שייכות יש להם עם מקומות הקדושה). ונהיה ויכוח גדול בכתבי העת. ואח"כ רצו לעשות מקום קבוע לתפילה (אף שהיה להם שייכות לתפלה כמו שיש לגורן [הרב הראשון] שייכות לתפלה, הולך על מקום המקדש ועושה מנין), כדי לצער את הערבים ומעט מעט לתפוס את המקום, וזה הביא לידי סכנת נפשות. ר' יוסף חיים זאנענפלד ביקש מהם רחמנות, "הנח להם, דיינו שעושים הערבים עמנו חסד ומניחים אותנו לבוא להתפלל, אבל על קביעות לא היה לנו מעולם חזקה, אין זה המקום שלנו, הוא שלהם עד ביאת גואל צדק".

אבל לא שמעו לקולו, ועשו אסיפה גדולה, אמרו שהיו בירושלים עשרת אלפים איש, כדי להכריז שהוא של היהודים, והם קוראים לעצמם יהודים (אף שכותב החפץ חיים שאינם יהודים, הציונים הם זרע עמלק), אחד מהדרשנים היה הרב הראשי, וכך הכריז "שמע ישראל הכותל כותלנו הכותל אחד", והיה זה בכל הכתבי עת. **ונעשה שנאה ושריפת אש בין הציונים להערבים, ה' ירחם.**

אח"כ פעם אחת היינו יושבים ולומדים בחברון, וראינו צעירים [ציונים] רצים ושבים בעיר עם מכנסיים קצוצים ועם כלי זין, על בייסיקל'ס ומאטערסייקל'ס, והם רוכבים עוברים ושבים ברחובות חברון, פחדנו מהכלי זין, מה זה שלפנינו? אין אנו חסרים אלא זה? בקיצור, קראנו לאותם בחורים לבוא לפני ר' משה מרדכי [עפשטיין, משגיח בישיבת חברון], אבל לא רצו לבוא, הוכרחנו לבוא אליהם, ושאלנו מהם למה באתם, מה ראו על ככה? מה אתם עושים כאן? מה חסר לנו? **אתם מצערים את הערבים במעשיכם! וכבר עוררתם שנאה רבה אצלם!** ענו ואמרו: אנו באים להגן עליכם. אמרנו להם: געוואלד! רחמנות! אבל לא רצו להסתלק, עד שהיה מאוחר מדאי.

עד שבאו ראשי הערבים וקבצו שם מהרבה כפרים המון ערבים (וכמוכן שאותן עשרים מחוצפים חלשים כבר ברחו, התגנבו מן העיר), וכבר היה מאוחר, הערבים כבר התכוונו, המופטי שלהם דרש לפניהם דרשה גדולה, הם סברו שבלי שבת יבואו כל בני הישיבה להתפלל, ואז הם יכנסו ויתנפלו על כל הישיבה.

והלא הישיבה עצמה היתה נגד הציונים, נגד אותם רקים, נגד כל אלה המעשים! אבל הערבים לא ידעו כל זה, לא ידעו להבחין. הם באו ולקחו קרבן

גדול, עולה תמימה, ר' שמואל ראזנהאלץ. כיון שהיה רעש גדול בעיר נשארו הכל בבית, אבל הוא היה מתמיד גדול, מתמיד נורא, היה יכול ללמוד 80 בלאט גמרא ביום, מצאו אותו ובעונותינו הרבים [כאן בכח] הרגוהו ושפכו את דמו על הגמרא הפתוחה שהיה לומד בה, ואז באו הפאליצי והפסיקוס ושקטה העיר קצת.

באשמורת הבקר שמענו רעש בעיר, ובמשך הזמן שמענו יותר ויותר קולות וברקים, הייתי עם עוד אחד, אברהם אושפענער, היינו דרים בדירה אצל יהודי, שהיה שוכר דירה מערבי, היה זה בבנין של שלש קומות, ואנו בקומה העליונה. וכיון ששמענו קולות גדולות באותה שבת, היינו אומרים וידוי, והיו בדעתי מחשבות שונות... אח"כ שמענו איך שדופקים בחוזק גדול על הדלת אצלינו מלמטה, לזמן ארוך. לבסוף נודע לנו מה היה הדפיקה בדלת:

אבוסאלא הערבי לא רצה להניח אותם ליכנס לפי שידע שהולכים

על רציחה, שחמתם היתה בוערת בהם, אבל לא רצה, וכן היה בהרכה מקומות שלא הניחו הערבים ליכנס. וכך הספיק להתיצב כנגדם כמה שעות, עד שעזר ה' והיה שקט, אצלינו לא היו דופקים וכן בכל העיר. והיו 65 אנשים ר"ל קדושים וטהורים שהיה אצלם כבר לאחר המעשה...!! אבל שאר העיר רוב רובם ניצולו...

מפני מה מספר אני מעשה זה כאן, רצייתי מאד לפרסמו, **מה שהציונים הרשעים - הציונים של היום וגם אבותם דאז - הביאו עלינו צרות.** רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, כתוב בתורה הקדושה שבלי יראת אלקים יהיה רציחה - פשוט - וכמעשה הזה היו עושים שנים הרבה, עד היום הזה, הם סייעו להנאצים, כמו שכתוב בספרים שהיו שותפין עם הנאצים²⁷¹, שש מיליאן מישראל נאספו, **כמו דאיתא בגמרא כתובות אל תמרדו באומות ואל תעלו בחומה, שלש שבועות השביע הקב"ה את ישראל, ואם לא תשמרו השבועות אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה,** ונתקיים זה באותם שש מיליאן מישראל, ע"י הנאצים ביחד עם זרע עמלק²⁷², ע"י העבירה שהעמידו כל כלל ישראל לילך אחר הטומאה הציונית, אחר הרעיון הציוני, וגם בפועל ממש היו שותפים עם הרוצחים.

ר' משה שאהנפעלד כותב בקונטרס, שפעם אחת בא אל החזון איש לאחר הקמת המדינה, הערבים היו באים מזמן לזמן ומתנפלים על יהודים, וכך אמר: אוי רבי! הלא שמעת? זה כבר כמה חדשים שבכל יום או יומים נופל קרבן מישראל, אוי וויי אוי וויי, מה נעשה כאן?

אמר לו החזון איש: ר' משה שאהנפעלד היקר! דבריך נכונים, אבל מתפלל אני על בר דעת שכמותך, בודאי בחדשים האחרונים נפלו כמה עשרות נפשות וכל נפש אחת מישראל היא עולם מלא, אבל כאן עומדים הציונים, המדינה, הרשעים, לוקחים ומעבירים לשמד מאות אלפים יהודים, קטנים, בכל יום - דבר זה צריך להכאיב! גזירת שמד כזאת, שמעבירים מאות אלפים יהודים, וחז"ל אמרו גדול המחטיאו יותר מן ההורגו! כך אמר לו.

נו, כבר עברו כמה שנים משאמר החזון איש דבריו, למשל היום שאני מדבר כאן, הראה לי אחד בכתב עת דבר נורא, יש איש אחד שקורא לעצמו בריסקער, איני יודע אם הוא באמת בריסקער, הוא איש קטן ושגף גדול, רוצח, ועכשיו התחיל לדבר קשות על אמעריקע ועל פרעזידענט רעיגן, מדבר בחוצפה כ"כ עד שנופל פחד, מעולם לא שמענו כזה, ואפשר לבוא חלילה לידי שמדיות, הערבים יכולים להתעורר, והשלש מיליאן מישראל נמצאים בסכנת

²⁷¹ מלבד הענין שאמרו חז"ל גדול המחטיאו יותר מן ההורגו

²⁷² **החפץ חיים** זיע"א כותב [מובא בכתבי רבי **אלחנן וואסערמאן** הי"ד זיע"א, בסוף ספר קובץ הערות מאמר אומר אני מעשי למלך] שהציונים הם זרע עמלק.

מה איכפת ליה לאותו מנובל? כאשר היה להערבים רעאקטאר בבאגדאד, הלך אותו רשע ושברו, אתה יודע שזה סכנת נפשות לכל ישראל, אבל מה איכפת ליה? לפי שרוצה להיות ראש ממשלה - שנה שחורה - אינו מסתכל בשום דבר.

איתא בגמרא בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא, (דו פארעך איינער! דו פארעך בעגין!) אתה חי רק מאמעריקע, אתה והמדינה הבליעל והחשוכה שלך! לולא אמעריקע לא היה לך שום קיום, כל הכח בא מאמעריקע, הם נותנים לך הכל, כלי זיין והכל! ואתה הולך, אתה החצוף, לפי שלא מצאו דרכיו [של רעיון] חן בעיניך, בעיניך איש הבליעל... וכל זה יכול לעורר שנהא אצל הערבים, סוף כל סוף יש מאות מינים של ערבים, ורוסלאנד עומד על צדו [של עירק] - אינך מסתכל על כל הדברים האלה, הכבוד שלך והפאליטיק שלך מורים לך הדרך, אפילו אם ע"י זה יאבדו מאות ואלפים נפשות מישראל.

ועם מי, רבותי, כרתו ברית? יש אנשים, באמת מהדתיים, שאמרו "התאהבנו בבעגין"! פחד נופל עלינו! הלא הוא היה ראש המסיתים והמדיחים, ראש הכופרים, ואצל מסית ומדיח הדין הוא "לא תשמע לו, ולא תאבה לו ולא תחמור עליו וגו'" יש שם חמשה לאוין, כך פירש רש"י. וזה נאמר במי שמסית את היחיד, אסור לאהבו.

היום, מי שהוא מסית ומדיח את הרבים, רוצח, רשע, ראש הכופרים של המדינה, שהשמיד יהדות תימן, יהודי מאראקא, ועוד הרבה ספרדים, נהיה מהם ציונים ובני בליעל, בלי תפילין, בלי תורה. וכותב אחד ממפלגת הדתיים, "התאהבנו בבעגין!!" איך אפשר לאהוב את המסית? האם שמעתם, לאיזה מצב הגענו? ה' ירחם עלינו!... באמת היינו עוסקים בענין אחר, אבל הלב כואב, כי יחס לבבי, מצאתי פתח להשתמש בו לדבר על ענין זה, **כדי שידעו הכל, ה' ירחם עלינו, מה עוללו לנו הציונים הרשעים הארורים האלה! צריכים לידע שיש טעות בעולם, סוברים שהערבים עשו את הדבר. תדעו שכל מה שהיו הערבים בכעס עלינו - הציונים עשו.**

לפי שהערבים היו עם שלם אתנו, אני עד בדבר, חיינו עמהם בחברון בשלום.

תסתכלו באגרות האדמו"ר מגור, שהערבים היו עם של שלום. וגם מדברי הימים אנו רואים כן, שכל הפאגראמ'ים היו כעיקר כאיראפע, **הלכה היא בידוע [רק] "עשו" שונא ליעקב**, הערבים היו טובים לנו בכל הדורות.

מי עשה זאת שנעשו אויבים עתה? הציונים הארורים! הלא יודעים אנו הבא להרגך השכם להרגו, הערבים היו יושבים שם אחד עשר מאות שנה, והיינו שם בגלות, מפני חטאינו גלינו מארצנו, והם באים עכשיו בכח ובזרוע ומגרשים אותם, הורגים אותם, זורקים באמבעס, מייסרים אותם ביסורים, עד היום הזה בלבנון, משתמשים בעראפלאנען שקבלו מאמעריקע למחות כפרים שלמים.

אנו צריכים לדעת מי הם הרוצחים, הם - הציונים, הם הרוצחים הגדולים שבעולם, הם באים על כלל ישראל ואינם מניחים אותם לחיות לא ברוחניות ולא כגשמייות. כל אחד יתפלל כבר, שירחם ה' עלינו!

רבי שמעון ישראל ב"ר גרשון פאזען זיע"א, תורת אלף, חלק ד', מכתב כ"ז

והנה אחיך היקר מו"ה... נ"י יש לו בודאי ספר שער יששכר מאדמו"ר הגה"ק ממונקאטש זי"ע, ועיין שם מה שכתב במאמרי סוכות מאמר ישע רב אות נ"ז ואות י"ב, אשר הי' עוד קודם התייסדות המדינה הרבה שנים, ובהיותו בארץ ישראל בשנת תר"ץ הי' אצל הכותל והי' אז, כאשר הגידו אנשי ירושלים, **התעוררות כמו שלא ראו עד אז תושבי ירושלים הישנים, ובהתרבות טומאת הציונים, נסתפק אם עוד השכינה שם.**

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר מאמר ישע רב אות נ"ז

והנה מה אומר ומה אדבר זחלתי ואירא מחוות דעי ואבוי בימינו אלה, אשר שועלים הלכו בו בארץ הקודש וירושלים עיר הקודש באו פריצים וחללוה, **המה הציונים הפושעים המכעיסים שם את הבורא ית"ש ע"י תועבותיהם ר"ל, והלא אמרו חז"ל כל העובר עבירה בסתר דוחק רגלי השכינה, ואם כי כתיב השוכן אתם בתוך טומאתם, אמנם ברשעים להכעיס המורדים בו בהר מרום קדשו בודאי המה דוחקים רגלי השכינה ולא תסבול אשר סביב רשעים יתהלכון למשכן כבודה ותפארתה, ובכן מי יודע אם השכינה הקדושה לא זזה עתה מן שריד פליטתינו הנה זה כתלינו כותל המערבי הקדושה ונסעה מסעות למעלה, וכביכול לא תדור במדור א' עם המורדים הללו, או לנו שכך עלתה בימינו הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאובינו.**

רבי שמעון ישראל ב"ר גרשון פאזען זיע"א, תורת אלף, חלק ד', מכתב כ"ז

והנה מי שדר בארץ ישראל כמעט גם היותר מחוכם בדרכי התורה והיראה, על ידי מה שהורגל כבר לחיות שם לא יסכים לדברי אלה אף אם לא יוכל לסתור את דבריו. כי כבר הורגל לראות מדינה זו (אף שמזדעזע אם מוציאים חוקים נגד התוה"ק כמו עתה נתוח מתים או גיוס בנות וכל משפטיהם של כפירה) והיא נותנת לו מקום ואפשרות לחיות ואולי גם נעים המקום ללמוד התוה"ק יותר ממקום אחר, וביותר שהציונים בנו בתים ורחובות והבתים נאים יותר ממה שהי' בימי הטירקיי וכל אופני החיות הם יותר נעימים.

וזה אחד הטעמים אשר אני מונע את עצמי לילך לשם כי ירא אני שיעשה עלי איזה התפעלות איזה דבר שעשו (וכמו שכתב גם הגה"ק מסאטמאר שליט"א שדוגמא לזה הי' התנא הקדוש רבי אליעזר מתחרט על שהי' נתפעל קצת מדברי איזה מין). והנה אם אותם הדברים שם לא יבינו האיך איש כמוני מתאפק מלילך אל הכותל המערבי לא יהי' זה לך - אחר מה שכתבתי - חידוש כלל.

רבי רפאל זילבער²⁷³ זייענדיג, משה עבד ה', תוכן דברי הספד שנאמרו בעת הלוי לפני מטתו, ואח"ז בעוד מקומות [נרשם מפי השמועה, עיי' אחד התלמידים]²⁷⁴

(א) כ' בזכרי (י"א ח') ואכחיד את שלושת הרועים בירח אחד, ובמס' תענית (דף ט') דריש לה על מרים משה ואהרן. ומקשה וכי בירח א' מתו והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב ומשה באדר אלא מלמד שנתבטלו ג' מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו בירח אחד (דכשמתה מרים הי' הבאר בזכות אהרן ומשה מת אהרן הי' הבאר והענן והמן בזכות משה וכשמת משה נסתלקו כולן כא') ובדרשות חת"ס (דף ש"פ) כי ויש להקשות דתי' הש"ס הוא דוחק גדול מכמה טעמים חדא דאכתי קשה וכי בירח א' והלא ביום א' מתו, ועוד וכי ג' רועים מתו והלא לא מת אלא רועה א' וג' פרנסות נסתלקו, נמצא תי' הש"ס הוא דוחק גדול עכ"ל עיי"ש. ולולא ד' חז"ל יל"פ לפמדי"א באבות דר' נתן (פ"ג ה"ו) חובה הוא לאדם שישמש ג' תי"ח כגון ר' אליעזר ור' יהושע ור' עקיבא, ופי' בהקדמת ספר אמרי יוסף, דר"א הי' המופלא שבדור בתורה כמ"ש (סנהדרין ס"ח) ב' זרועותי כב' ס"ת, ור' יהושע הי' המופלא שבדור בעבודה כמד"א ועבד הלוי, ור"ע הי' מופלא בעמוד גמ"ח שהרי הי' גבאי צדקה כדאי בקידושין (דף כ"ז) ועיי"כ הצריך לשמש שלשתן ללמוד מהם דרך בג' עמודי העולם תורה עבודה וגמ"ח.

וזקנים שבדור הדברי חיים זי"ע אמרו שחמסתופף בצל קדשו יוצא יד"ח אבדרי"נ הנ"ל שהי' גדול ומופלא שבדור בכל הג' עמודים אף אנו נאמר כן הגדול שבדור בכל הג' עמודים בדורינו הי' רבינו הקדוש זי"ע, מי לא ידע גדלותו בתורה ובהרבצת התורה ומי לא ראה ושמע מעבודתו הקדושה ועיי' נתעוררו אלפים ורבבות בימי השובבים כמו אצל צדיקים גדולים ביום הקדוש וכן בגמ"ח הפליא לעשות כנודע ועיי"ז יש לרמז ואכחיד ג' הרועים צדיק שהיה כמו ג' רועים כרועה בכל א' מהג' עמודים.

(ב) ולשון בירח א' י"ל לפמדי"א בב"ב (דף ט"ו) וימת שם משה עבד ה' אפשר משה חי וכותב וימת כו' ר"ש אומר כו' אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב מכאן ואילך משה כותב בדמע וק' איך אמר לקוח ספר התורה הא בדמע אין זה כתיבה ולא הוי ס"ת כשרה, וי"ל עפ"י מ"ש בקר"נ (סוף פסחים) ליישב קו' התוס' מנחות (דף ל') דאיך כ' י"ג ס"ת ביום שמת אם איתא שהי' בשבת וכמו שכי' בס' הזוהר, וי"ל עפ"י מ"ש האריז"ל דל' יום קודם מיתה סר צלו וזה הי' בעיי"ש וזה נקרא מיתה עיי"ש. אמנם קשה דביע"ד מיתתי מזוה"ק דהנשמה מסתלקת יום א' קודם המיתה ועיי"כ אמרו חז"ל (שבת קנ"ב) שוב יום א' לפני מיתתך כדי שגם חלק הנשמה ישוב, ושמעתי דבר נאה מהגה"צ ר' שאול בראך ז"ל אב"ד קאשוי לפרש עפ"י ד' הפייט דבמק"א אומר עד יום מותו תחכה לו וכו' ובמק"א או' עוד בו נשמתו יקו לתשובתו ולהנ"ל יתפרש דהקב"ה מקוה לתשובתו עוד בו נשמתו היינו קודם יום מיתתו וזהו עד יום מותו וכו'.

ויש לתרץ דידוע דצדיקים גמורים יש להם גם חלק יחידה חי'. ואפשר דרק חלק זה מסתלק ל"י קודם מיתת הצדיק וחלק הנשמה מסתלק יום א' לפני המיתה. ובאוה"ק (ריש פ' וילך) הביא מחז"ל דמ' יום קודם מיתתו מסתלק כדכתיב ונסו הצללים עיי"ש. ואפשר שי"ל דחילוק י' ימים הוא בין הסתלקות חלק הי' לחלק יחידה (אמר התלמיד המעתיק עיין באוה"ק (פ' ויחי פ' ויקרבו ימי וגו') שהביא מזוה"ק כי שלשים יום קודם מותו מעבירין ממנו הצלם עיי"כ ועיי"ש. ועפ"י ז"ל דזה כוונת האריז"ל הנ"ל דהיינו שסר הצלם, וראיתי בס' דברי תורה (ה"א אות ק"ט) הביא מעיי"ח (שערי המוחין פ"ה) ה"ל וא"כ יהי' ד' בחי' דיחידה מקיפים מ' דצלם ואח"כ ג' בחי' דחי' מקיפים ל' דצלם וכי' עכ"ל ועיי"ש. וזה מכאן להנ"ל דהאריז"ל כי דל' יום סר צלו והוא הצלם המוקף מחי' יחידה) **והשתא י"ל דמשו"ה משה כותב בדמע אחר שנסתלק ממנו חלקים הנ"ל שראה אולי לעתיד יהיו**

²⁷³ אבד"ק פריימאן, ר"מ דישיבה תו"י דרבינו יואל מסאטמאר, ברוקלין נ. י.

²⁷⁴ פורסם בירחון התורני עולת החודש, כסלו תש"מ, עמ' קנב-קנה, שדה בוכים, כט, לספוד לצר"ה ולבכותה. הסתלקות כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר הכ"מ זי"ע.

מנהיגים בלי כוחות אלו כלל. ולזה מרמז הקרא הנ"ל בירה א' דצדיק הדור בג' עמודים בודאי י"ל חלק חי' יחידה ובירה א' היינו ל' יום קודם מיתנו מסתלקת ממנו. **כן אנחנו היום שנסתלק מאתנו רבינו הקדוש ז"ל שכולהו איתנהו בי' אני מאמין באמונה שלמה שאתו הי' חלקי נשמה הנ"ל וכיון שנסתלק מאתנו יתומים היינו בעוה"ר.**

(ג) במלכים (בי' י"ב) כתיב ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו וגו'. ובמזמור (דף כ"ו) איתא אבי אבי זה אביו ואמו וצ"ב. גם הל' רכב ישראל ופרשיו צ"ב, ונר' **דרכב ישראל פירושו בעל מלחמה שהי' משפטיו עם ישראל לחם מלחמת ה' בכל פירצה ובכל פיתויי היצר, ולזה אמר ואלישע צעק לשון פועל יוצא שעשה שכל הכלל הי' צועק ובוכה אבי אבי, יען הי' בו בחינת אב ואם בחי' אב להדריך הכל בדרך התורה והקדושה שהי' כאב לבנו, ובחי' אם לרחם על כאו"א בכל הצטרפותו, ואף שהי' רכב ישראל ופרשיו ולחם עמהם הכירו גדולתו וכאב להם לפי שהי' כאו"א, כן ראינו אצל רבינו הקדוש דיל אף שלחם כמעט עם כל הדור על כל פירצה שהיצר מפתה לה (ובפרט שלחם נגד הציונות) ואעפ"כ הכירו צדקתו וקדושתו, כי הי' אב ואם לכל הכלל שהדריך כולם לתו"י, ומי לא ידע צדקת פזרונו לכאו"א, רחמנותו לכל העובר על פתח ביתו והתפלל בשביל כ"א מישראל כאב ואם. ומה כאן עומד ומשמש ומתפלל כן בעולם העליון יעמוד למליץ בצירוף כל הצדיקים לעורר רחמים על הכלל כולו שזכה לישועה אמיתית בב"א.**

(ד) כ' במשלי (ל' י"ח) שלשה המה נפלאו ממנו וארבעה לא ידעתים דרך הנשר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אני' בלב ים ודרך גבר בעלמה. יל"פ דמיתת צדיקים נקרא הפלאה כדאיתא בשבת (קל"ח ע"ב) ואם נסתלק מאתנו צדיק מופלג בדור בג' עמודי העולם אז ארבעה לא ידעתים לא אדע מה יהי' בד' דברים הנזכרים במקרא. וי"ל כל הד' דברים על רבינו ז"ל. דרך נשר בשמים, **דנשר י"ל היינו המעמיד תלמידים ע"ד הכתוב כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף, וכשנשר הגדול רבינו ז"ל שהעמיד תלמידים לאלפים ולרבבות והשגיח עליהם ודאג בעדם ברוחניות ובגשמיות בכל עניניהם עשה לו דרך בשמים מי ישגיח על כל הנ"ל.** דרך נחש עלי צור יל"פ דידוע דכוחות היצר הרע נקראים בשם נחש ע"ש נחש הקדמוני, וצדיק הדור משפיע להמסתופפים בצל קדשו להחליש כח יצר הרע אצלם וכשנסתלק נתחזק כח היצה"ר וזהו דרך נחש עלי צור שמתחזק כצור. דרך אני' בלב ים יל"פ עפ"י הגמ' (ב"ב צ"א) אותו היום שנפטר אברהם אבינו אמרו כל מלכי מזרח ומערב אוי לדור שאבדה מנהיגה ואוי לספינה שאבדה קברניטה. ופירושו המפורשים דמנהיג הוא שדואג בשביל העתיד שלא יבא שונא למדינה. אבל בספינה הדאגה הוא בהווה וצריך קברניט להנהיגה שלא תטבע בים כן אנו כהיום שכל עניני קיום תוה"ק והקדושה בכלל ישראל הוא בסכנה גדולה וקברניט הגדול הצדיק הזה ז"ל שבמסירת נפשו הנהיג את הכלל בכל צרה וסכנה שנתהווה ניטל מאתנו, או לנו כי האני' בלב ים והוא בסכנה.

דרך גבר בעלמה יל"פ עפ"י ש"ס (סוטה י"ג) כשמת משה רבינו מלאכי השרת אמרו צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל. יל"פ דמצד א' עשה צדקה וחסד עם כל נפש מישראל הן בפועל הן בתפלותיו והשתתף בצערו של כאו"א ומשפטיו עם ישראל מצד א' **שנשפט עם כל א' משום כבודו של הקב"ה ולא נשא פנים לשום אדם וכן היו מדותיו של רבינו זצ"ל.** והקב"ה אומר מי יקום לי עם מרעים וגו' יל"פ דידוע צדיק הדור משפיע לפי גודל קדושתו על חכמי הדור וכל מנהיגים שבדור שיוכלו להנהיג בדרך האמת וי"ל דמרעים נקראו אוהבים וידידים ע"ד ואחזת מרעהו, **והיינו מי יקום לי עם מרעים היינו אוהבים לה' הרוצים להדריך בדרך התורה להתיצב נגד פועלי און מי יקום בשבילי עמהם להדריכם ולהשפיע להם הדרך ילכו בה וא"כ איך יתיצבו לי נגד פועלי און.** וזהו דרך גבר היינו המשפיעים בעלמה תש כחם כעלמה ע"י הסתלקות צדיק הדור.

(ה) במס' סוכה (דף כ"ט) איתא על ד' דברים חמה לוקה על אב"ד שמת ולא נספד כהלכה ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה ועל משכב זכור ועל ב' אחין

שנשפך דמן כאי. וצ"ב קשר חד' דברים ועיין בדרשות חת"ס (דף שע"ד) פי' חמה לוקה היינו חמה עליונה אור התורה שמשם בא עיקר שפע הקדושה ועי"ש. ד"ל דעיקר ההספד ללמוד עכ"פ במקצת ממעשיו, ע"ד שאמר אלישע לאלי' (במלאכים ב' ב') דהי נא פי' שנים ברוחק אלי וא"ל אליהו אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן. והכוונה אם תראה אותי שתתבונן ללמוד ממני מדרכי כי יהי לך כן. וכן נמי כעת צריך התבוננות שלא לעבור ע"ז שלא יהי' נספד שלא כהלכה ואף שא"א לדמות לגודל נשמתו וקדושתו של רבינו זצ"ל אבל עכ"פ נקבל על עצמינו שמעשינו יהי' לש"ש כידוע שכל מעשיו היו אך ורק לש"ש.

ועל נערה המאורסה שצעקה וכו' פירושו על התורה שנקראה מאורסה וכמ"ש חז"ל תורה צוה לנו מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה שצועקת שידאגו עלי' ובשבילה שלא תתחלל ואין מושיע לה וגם זה נגרמה ע"י הסתלקות צדיק הדור כנ"ל וא"כ גם אנו צריכים לדאוג ע"ז להושיע עכ"פ במה שנוכל, שלא תלקה החמה חיו עי"ז. ועל משכב זכור י"ל ג"כ כנ"ל דזכר היינו כוחות המשפיעים שנחלשו כוחם ע"י הסתלקות הצדיק צריכים לדאוג שלא יהיו נשכבים לגמרי חיו. ועל ב' אחים שנשפך דמם כא', י"ל דתורה ותפלה הם כב' אחים ע"ד שפירשתי קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ואמת הוא התורה דמי שמתפלל בכח התורה תפלתו מתקבלת, וכן י"ל יפה ת"ת עם דרך ארץ ואיתא בספרי קודש דרך ארץ בגי' תפלה, וע"י

הסתלקות הצדיק נאבדו הרבה מב' הכוחות של תורה ותפלה ובפרט בהסתלקות רבינו ז"ל שתורתו ותפלותיו הי' בשביל כל הכלל ישראל בודאי יש לדאוג שלא יהי' נשפך דמם כא' לגמרי וכ"א צריך להתחזק בתורה ותפלה שלא ילקה ההשפעה וכנ"ל.

(ו) ושמעתי מהגה"צ מהרי"ץ דושינסקי ז"ל (אב"ד חוסט וירושלים) שכשהספידו המהר"ם שיק ז"ל אמר א' מגדולי המספידים שעיקר ההספד נעשה בעולם העליון שהח"ס מספיד תלמידו שנסתלק מן העולם מי שמסר נפשו בעד תורתו דרכו ומנהיגו הקדושים כן אנחנו היום נאמר קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים מרן הגה"ק בעל יש"מ ז"ל והגה"ק ר' אלעזר ניסן ז"ל והגה"ק בעל ייט"ל והגה"ק בעל קדויו"ט כולם עוסקים בהספד על הסתלקות רבינו הקדוש ז"ל שמסר נפשו על דברי תורתם ועל כל הגה היוצא מפיהם הק' שיעמדו דבריהם זכותם יגן עלינו.

וכדי לסיים בטוב, לחיבת הקודש אעתיק גם ממה שאמר מו"ר הגה"צ שליט"א לפני תלמידי הישיבה בסעודת הילולא של מרן בעל ייט"ל זצ"ל. לפרש המדרש (פ' תצא) אם קימת מצוה זו (שילוח הקן) אתה ממחר ביאת מלך המשיח. ויש לדקדק דעפ"י רוב מצינו במדרש שמזרז לקיים המצוה בשביל סגולתה כמו גבי מילה וביכורים ולמה שנה כאן ואמר אם קימת. וגם הלשון אם קימת ולא אמר אם שלחת הקן צ"ב. וי"ל לפמד"א בזה"ק ובתיקונים העיקר מצות שילוח הקן לעורר יללת אימא עילאה שכינה הקדושה שנפרדה מבני' בני ישראל זה זמן ארוך כ"כ ועי"י שילוח האם והיא מקוננת על פרידתה מבני' מתעוררת היללה דאמא עלאה ועי"ז מתקרב ביאת המשיח. וי"ל דבהסתלקות צדיק הדור עמוד העולם שהי' דואג בעד התורה והקדושה להרס כבוד השכינה וכלל ישראל בוכים על אבדן הצדיק מתעוררת יללת אימא עלאה ג"כ לתקן הכל ולאוקמא שכינתא מעפרא עי"י ביאת המשיח. וזה הרמז אם קימת מצוה זו היינו בתכליתה ובטעמה לעורר יללת אימא עלאה באיזה אופן שהוא, אתה ממחר ביאת המשיח. **ואנה מבקשים שרבינו אבינו רועינו בעולם העליון יעתיר בעדינו שתתקבל יללת אימא עילאה ויתקרב ביאת מלך המשיח בב"א.**

רבי יעקב קאפל שווארץ²⁷⁵ שליט"א, ויבכו אותו שלשים יום, דרוש הספד עם תום שלשים יום להסתלקות רב ישראל ופרשיו, רבינו הקדוש והטהור זצלה"ה הכ"מ. כ"ו אלול תשל"ט²⁷⁶

רבים ונכבדים השמיעו קול בכיתם לספוד על הסתלקות אבינו רוענו הנאמן, רבינו קדוש ישראל מרנא ורבנא יואל בן חנניה יום טוב זצ"ל הכ"מ, זכותו יגן עלינו.

גדולים וספונים ניסו לתאר ולהעריך לפני לבבות נשברים את גודל האבידה שאבד עם ישראל עם עלות רב ישראל ופרשיו, בסערה השמימה. כולם אמרו לתת לפני רבבות שומעי דבריהם, מושגים על גדלותו של איש האלקים, שחצה את המעבר בין העולמות ואותנו עזב לאנחות. - אך מי אנכי קטן ההשגה שאוכל ולו אף מעט מן זעיר לדבר ולספר משבחי מאן דדמי לבר אלהין. ברם זאת אדע נאמנה כי אף אם אמנם זכו מיוחדים ונבונים להבחין בקצת ערך מעלותיו ותרומת מדותיו, זה בכה וזה בכה, עדיין הרבה מאד מפריסת כנפי הנשר הגדול ארך האברה, נשארה בהעלם, וענני גובה יצפינוה בחיק מסתוריהם – דרגות אלוהיות אשר הן ממעל לשליטת עין אנוש הנטוע על הארץ, כחות נפשיות אשר לא יחזו בהם אף גדולי החזון שבדור – עין לא ראתה אלקים זולתך. רק יודע תעלומות יודע נפש צדיק, ונשמת קדוש - שדי תבינם. ועל המעריך - עם כל כוונתו הטובה והמעשה הרצויה גם יחד - קורא אני עליו את דברי המשורר (בשיר היחוד) אחרית פיהו - ראשית דרכו.

ראיתי בספר קול שמחה להר"ר בונם מפרשיסחא זצ"ל שביאר מאמר הכתוב (ירמי' יג יז) במסתרים תבכה נפשי, עפ"י משל - למלך שבנה לו לבנו יחידו ארמון מפואר בכל מיני הוד והדר עד שהי' יקר תפארת גדולתו לתמהון כל רואיו. במקום סתר בתוך ארמון זה הטמין המלך אוצר יקר ורב ערך בלי שיודע לאיש ממנו ומערכו. בדעת המלך הי' כי כאשר יראה לנכון לפניו - עפ"י דרכי התעלות הבן בחכמה ובתכסיסי מלוכה - יגלה את האוצר הטמון, וינחילהו באהבה למען יתענג בו בן המלך עד בלי מצרים. למרבה הצער והכאב נפלה דליקה בארמון נפלא זה ותאכל יסודותיה ולא נשאר מכל הפאר רק אפר ועשן, כל ששמע מאסון זה אפפו יגון ואבל על ארמון נהדר זה שעלה בלהבות. אולם למותר להזגיש שכל אנותם לא הי' אלא על חיצוניות תפארת הארמון, כי הרי לא ידעו כלל מהמטמון הספון בו. ולכן באמת לא בא ולא הגיע צערם לצער המלך ולא השיג קול בכיתם את בכית המלך בעצמו שידע מה היה טמון בתוך חביוני בית זה, ומה היא גודל האבידה שאבד בשריפתו. כן - מבאר הרבי ר' בונם זי"ע - היה גם כן עם חורבן בית מקדשנו ותפארתנו. כלל ישראל מקונן ובוכה רבות על חורבנו. אבל מה השגתנו לידע תוכנו ופנימיותו אשר עתיד הי' להתגלות לנו לולי חטאנו. ואפילו המלאכים, כתוב עליהם (ישעי' לג ז) הן אראלם צעקו חוצה, גם הם לא ידעו מהאוצר הגדול הכמוס בבירה זו ועל כן גם צעקתם לא היתה רק על דבר שהוא בחיצוני לגבי הפנימי הצפון בה. רק הקב"ה בכבודו ובעצמו הכתיב עליו כביכול: במסתרים תבכה נפשי, הוא לבד כביכול בוכה עבור המסתרים והמטמוניות הגדולים שהי' חבויים בבית הגדול והקדוש, ולא ישוב לנו עד שיעלה רצון לפניו יתברך לגאלנו אחרית כראשית. אלה דברי קדשו של הרבי ר' בונם זצ"ל בהרחבת ביאור.

רעיון יקר זה אפשר לדעתי לעטפו במעטפת דברי הפסוקים בסיומה של התורה: ולא קם עוד נביא בישראל כמשה אשר ידעו ד' פנים בפנים, לכל האותות והמופתים וגו' לעיני כל ישראל. בגדלותו של משה רבינו עליו השלום ידעו כל ישראל, כי הדי ראו עין בעין את כל האותות והמופתים אשר עשה, והכירו בו כי אכן לא קם עוד נביא כמוהו, אבל האמת הוא שעדיין הרבה מעומק ורוחב גדלותו של משה, נשאר בהעלם והסתר ולא ידעו רק השי"ת לבד, וכך יתבארו הכתובים על פי דרך זה: ולא קם עוד נביא בישראל כמשה – ואמיתות מדרגה זו, רק השי"ת ידעו ואין לזר אות בידיעה זו - אשר ידעו ד' פנים בפנים, וזה בנוסף - לכל האותות והמופתים וגו' אשר עשה משה לעיני כל

²⁷⁵ רבי יעקב קאפל שווארץ שליט"א - מתלמידי כ"ק האדמו"ר מסאטמר זיע"א. מתגורר בבארא-פארק, ניו-יארק.
²⁷⁶ בעה"מ של הספה"קים: יקב אפרים; אהלי יעקב.
פורסם בירחון התורני עולת החודש, חשון תש"מ, עמ' פג-פט, שדה בוכים, טז, לספוד לצר"ה ולבכותה.
הסתלקות כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר הכ"מ זי"ע.

ישראל - כי אמנם הרבה דברים ראו בני ישראל בעיניהם ממעלת משה ומגדלותו, אך אלו עדיין רחוקים מלכלול אמיתת שלמותו אשר רק הקב"ה ידעו.

ואם ינתן רשות, אעמיס רעיון זה גם בדברי הגמרא (מו"ק כה ב) כי נח נפשיה דר' יעקב אתחמיאו כוכביא ביממא, ויש להבין הרמז בתופעה זו. רשיז"ל כתב: שנשתנה העולם מרוב צער, ועדיין צריך ביאור כי איזה גילוי של צער מבטא שינוי זה. ונראה לומר דהנה בלשון חכמי התלמוד נקרא גם כדור השמש בשם "יום", כמו"ש: חרגא דיומא (יומא כ ב, נדרים ח ב), וכאשר נפטר רבי יעקב ועמדו המספידים להעריך את הוד קרני השמש בגבורתו, הוא האדם הגדול הלזה, מעידה לנו הגמרא כי לא עלה בידם, ביד המספידים, להעריכו ולתאר גדלותו, אלא כעין כוכבים וניצוצות זעירים מעוצם אור המאור הגדול לממשלת התורה, ואמרו במליצת לשונם הקודש כי אתחמיאו כוכביא ביממא, היינו כי אמנם רק כוכבים זעירים מאמיתת אור השמש, נתגלו לפני השומעים ויתר דרגות הסולם - מגיע השמימה, ואין בכח אנשי דורו לראות פסגתו.

ומעתה - אמיתת מעלה הצדיק רק השי"ת יודע, ומה שניתן לנו לראות גם לזה צריכים סייעתא דשמיא לזכות לכך, להשיג קצת משבחי הארי החי. ואף מה שנדמה שאכן השיג, ג"כ צריך להזהר במשנה זהירות איך לפרשו ואיך להציעו, שלא יעשנה באופן כזה שיאמר עליו שתקוותך יפה מדיבורך, ואם כן מן הראוי הי' להיות כאן מן המחרשים ושב ואל תעשה עדיף, אך מאילך עומד לנגדנו המאמר חחמור במסכת שבת (קה ב): אר"י אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם וכו' שנאמר (ביהושע בן נון) ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש, מלמד שרגש עליהן הר להורגן, ופרש"י: שלא הספידו כראוי (וכ' בתוספות: משום דלא אשכחן דכתיב ביה ויבכו אותו שלשים יום כמו במשה ואהרן). - ואיך נחשה.

אמנם יש להבין מה היתה הסיבה שהניאה את לב בני ישראל שבאותו הדור מלהספיד את רבם הגדול שעבר לפניו את הירדן והוריש להם את הארץ ועוד מעשים גדולים, ומה היה נימוקם במה שהפלו באופן בולט כזה בין משה ואהרן שהספידו כל בית ישראל שלשים יום, ובין יהושע שנתעצלו בהספדו. אף שודאי עשו שלא כהוגן, כעדות חז"ל הנ"ל, מכל מקום גם זה אי אפשר לומר שכלל ישראל עשו כדבר הזה בלי שום הסבר ונימוק.

ונראה לי דאדרבה, מחמת שראו והכירו גודל ערכו של מנהיגם הדגול שחנן אותם השי"ת בו, שינחלם אחר מות משה רבם - הוא שהביאם לזה שיתעצלו בהספדו, ולא יספידוהו כמספד משה ואהרן. כי כאשר נסתלקו שני המאורות הגדולים משה ואהרן, דימו בני ישראל כי אחר מות אלו האישים שאין להם אח וחבר במעלתם, אין מי שיקום אחריהם למלאות מקומם בהנהגת כלל ישראל, ועל כן בכו בכיה רבה על פטירתם. אולם כאשר ראו כי השי"ת לא עזב את עדת ד' כצאן בלי רועה, והעמיד להם את יהושע, וראו כל מפעלותיו הכבירים, ונתברר להם כי כן דרך השי"ת עם עמו שבבוא השמש יזרח שמש חדש בשמי ההנהגה, נתעצלו בהספדו, ביודעם מעתה אף כי אמנם בא שמשו של יהושע, עתיד לזרוח שמש חדש ולא ישרו בני ישראל באפילה ח"ו, כי כן טבע הקב"ה בעולמו "וזרח השמש ובא השמש".

אבל האמת הוא כי ודאי היה להם לספוד ולבכות על מיתתו של יהושע, כי אף שסדורה היא ההנהגה של בא השמש וזרח השמש, אין השמש העולה כשמש שכבר עמד להם לישראל. וזה גופא היה להם ללמוד ממשה ויהושע, כי אפילו יהושע שמשה סמך ידיו עליו, לא הי' אלא כפני לבנה לעומת פני חמה, וכמו כן העתידים לעמוד אחר יהושע, אין הבטחה כי יגיעו למעלת השמש שהאירה להם עד כה. ועל כן באה התביעה על שנתעצלו בהספדו ורגש עליהם ההר.

ומעתה כמה יש לנו לקונן על פטירת הרועה הנאמן אשר יצא לפנינו ויבא לפנינו בצדקותיו ובזכותיו, כי אמנם עומדת לנו הבטחת וזרח השמש, מ"מ כבר למדנו כי אין זה נימוק ולא חצי נימוק להתנצל מלהספיד, זאת ועוד, שידענו בו ברבינו הקדוש זי"ע כי הופעת אורו בשמי הדור השפל הזה, לא הי' כלל בגדר מנהגו של עולם שנאמר בו הכלל של ובא השמש תרח השמש. אמנם ודאי יקום ויעמוד לנו בעזרת השם יתברך שמש מאיר ללבבות בני ישראל והמה מאירה הדרך אשר נלך בה, אך אין זה כלל מגדר השמש ששקע, כי רבינו הקדוש, עוצם מדרגתו לא היה שייך כלל לערך הדור הזה, אלא שהקב"ה ברוב רחמיו ראה בעני עמו ובשפל מצבו, **ונטע בתוכנו**

אותו צדיק יסוד עולם להרים מאשפות דלותנו ולכוון את השאיר לתלמי יושר ואמת - והסתלקותו בעוה"ר היא אבידה שאין לה תמורה אפילו על ידי סבוב גלגל השמש כמנהגו של עולם.

ועל פי מה שאמרנו יוסר מעט בס"ד מהקושי שבמאמר מפורסם במדרש (ב"ר צא יא): כד דמך ר' סימון בר זביד עאל ר' אלעא ופתח עלוהי וכו' תלמיד חכם שמת אין אנו מוצאין תמורתו, א"ר לוי שבטים מציאה מצאו כתיב ויצא לבס, ואנו שאבדנו את ר' סימון על אחת כמה וכמה, ע"כ לשון המדרש הצריך ביאור. ולע"ד אפשר לומר דהנה אמרנו שאבידת צדיק ומנהיג ח"ו, היא דוגמת החמה השוקעת ושוב זורחת, כי עולח מחדש זריחת צדיק ומנהיג לדורו. והיא דוגמת אבידה הנאבדת מבעליה המצטער אחריה, אך כשלל רב היא למוצאה, כי אין היא אבודה רק לבעליה אבל מצויה היא לאיש אחר, וכמו כן היא אבידת צדיק ח"ו, אין זו אבידה מוחלטת כי יש באבידה זו גם חלק של מציאת, חלק של זרח השמש. אבל בצדיק כזה שאין ענקיותו מתאים למידת דורו, ולא הי' אלא כאת לבנון שניטע שלא במקומו להחיות חורש מקורח וממורט, אבידתו בעוה"ר, היא אבידה בלי חלק של מציאה כלל, כי שמש מאותה מהות שוב לא יזרח עפ"י הסדר של זרח השמש ובא וגו'. וכוונה זו הבלע ר' לוי בצחות לשונו, כי אחר שר' אלעא קונן על ת"ח שאין אנו מוצאים תמורתו, הוסיף ר"ל וביאר - כי בשאר דורות קוננו על פטירת צדיק אע"פ שהי' שם גם חלק של מציאה באבידה זו ואמר: שבטים מציאה מצאו, היינו שבטי ישראל במשך הדורות, בסילוק מהם צדיק ומנהיג, הי' להם גם חלק של מציאה, כוח של זרח השמש, ואעפ"כ ויצא לבס, אנו שאבדנו את ר' סימון, כי ר' סימון הי' (לפי כוונה זו במדרש) בבחינת אבידה שאין בה חלק של מציאה כלל, כי הי' מורס מעל לרמת דורות, בבחינת אבידה שאין לה תמורה אפי' ע"י זרח השמש - על אחת כמה וכמה.

* * *

ברם מאידך לא נוכל להתעלם מהנחמה שהרעיפה טל תחיה עלי נפשות דואבות - השמועה כי אכן רוח ד' צלחה על ראשי קהילתנו וזקני חסידינו - משאת כל נפש נבונה ולב נלבב - להושיב על כס קודש רבינו זי"ע, את בן אחיו, יורשו הנאמן הוא הגאון הצדיק הרב אב"ד דק"ק סיגעט שיחי' לאורך ימים טובים, כי לו נאה ולו יאה והולמתו בצדק עטרה זו. אמנם קטן אני מאד מכדי להלל ולשבח את גאונו ותפארתו, אך אי אפשר להמנע מלהביע את תודתנו להשי"ת שלא עזב חסדו ואמיתו מבית אדונו זי"ע, ואהובו כבנו ישב על כסאו. ואהבה שמילאה את חללי לבנו לרבנו הקדוש זי"ע לא תתמעט ולא תתגרע מבן אחיו כ"ק אדמו"ר שליט"א מסיגעט, תורתו ינהלנו צדקתו ידריכנו וחכמתו תעבור לפנינו בעזר השי"ת עד ביאת ינון.

אצל פטירת מרע"ה כתוב: ויבכו בני ישראל את משה וגו' ויתמו ימי בכי אבל משה, ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וגו'. ולכאורה מליאת חכמת יהושע אין לו קשר לכלות ימי אבל משה. ונ"ל שעור דברי הפסוקים, דהנה כל זמן שהארי דבי עלאי קיים, לעומתו קשה להעריך אל נכון חכמת וגדולת שאר חכמים וגדולים, ולא ניכרת באמת מדה אמיתית מעלתם ומדרגתם. וגם אחר פטירתו, כל ימי הבכי והאבל על הסתלקותו, עתיין הלב מכונס כולו בתוך עולמו של הצדיק שנסתלק, וקשה לקבל הכרה והבחנה נכונה במעלת הצדיק שהגיע שעתו לזרוח, אולם כאשר תמו ימי בכי ואבל משה, נפתח לפניהם פתח ההכרה בחכמת יורשו וממלא מקומו. ואמר הכתוב כי אז הכירו כל ישראל כי אכן יהושע בן נון מלא רוח חכמה וישמעו אליו בני ישראל.

ובאמת, הרוצה להכתיר הכתרה שלימה ונאמנה את רבו הנערץ והנקדש בסוד שיח שרפי קודש, ושרבו יכיר בו כתלמידו ומכתירו גם אחר שעלה לגן עדנו, חייב לקבל מרותו והנהגתו של יורשו ממשיך דרכו, הנבחר על פי מעשה צדקתו וחכמת תורתו, לרעות צאן עדתו. ולזה אפשר וכוונה המשנה החותמת את ששת הסדרים: עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, ועמדו, המפרשים על כפל מלת צדיק. ונותן לומר לע"ד, דהקב"ה הכתיר צדיקיו עושי רצונו שיהיו בישורון מלך, אבל הכתרה זו אינה מושלמת אלא ע"י הצדיק שבבית דין של מעלה ויורשו שבב"ד של מטה, ושניהם יחד זוכים לכת"ר ההנהגה להיות צדיק מושל ביראת אלקים. ועל זה אמרו ז"ל שהקב"ה מנחיל לכל אחד חצי כת"ר והיינו ש"י עולמות וע"י צרוף צדיק וצדיק, הצדיק שנתעלה ברכב וסוסי אש והצדיק שנבדל לחיים בעולם הזה, זוכים לכתר שלם. כי ע"י שניהם נתבסס העולם ותתעלה לתקונו במלכות ש-די.

בשיר של יום ר"ה: תקעו בחודש שופר וגוי' כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב. יש להבין, הלא חק שהוא גזירה בלי טעם, אינו משפט שהוא דבר שהשכל מבינו ושופטו: ומשפט אינו חק, ואיך קרא למצות תקיעה בר"ה גם חק וגם משפט. גם להבין שינוי שם העם מישראל ליעקב.

וני"ל עפ"י"מ שכתב החת"ס (תו"מ נצבים ס' ע"ד) לבאר הפסוק: בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ד'. הכתוב דייק לומר קול שופר ולא אמר שופר לחוד כמו חצוצרות. וכתב ז"ל, דידוע הוא שיש למצות תקיעת שופר בר"ה שני טעמים עיקריים, אחד הוא הטעם לזכור עקידת יצחק שנעקד ונשחט תמורו איל: והשני הוא להזכר מתן תורה ומעמד הנבחר שהי' בקולות וברקים וקול שופר הולך וחזק. והנה זכירת עקידת יצחק הוא בעצם לקיחת השופר וא"צ לזה קול שופר דבעקידה לא הי' קול שופר כלל, רק איל נאחז בסבך בקרניו. ומאידך זכירת מעמד הר סיני היא ע"י קולו של השופר, ושופר עצמו לא הי' שם כלל.

וממשיך החת"ס, דלפני ד', בבית מקדשו אשר בהר המוריה, אין צורך לזכור עקידת יצחק, שהרי שם הוא מקום מזבח ועקידתו, ואפרו מונח צבור שם לזכרון לפני ד' כביכול, ומה שתוקעים שם אינו אלא לזכירת זכות מן תורה. ולזכירה זו של מתן תורה, כבר אמרנו דעיקרו הוא קול השופר. וזה שאמר נעים זמירות ישראל: בחצוצרות וקול שופר [וא"צ לשופר עצמו] הריעו לפני המלך ד' [במקום המקדש], ע"כ דברי מרן החת"ס זצ"ל בתוספת ביאור, ודפח"ח.

ונראה דכמו כן ועוד יותר הוא צדיק אמת כמו רבינו הקדוש זי"ע. לא היו צריכים אצלו זצ"ל, לשופר כדי להזכיר זכות עקידת יצחק, שהרי הוא במסירת נפשו להקב"ה בכל יום ובכל שעה, ובפשיטת צוארו על דבר כבוד שמו יתברך, הי' בבחינת מזבח העקידה בעצמו - וכמו שידוע שאמד הרה"ק מצאנו זי"ע להרה"ג ר"ש סופר זצ"ל על הרה"ק מרוזשין זי"ע שהוא בבחינת הר המוריה ע"י שפושט בכל שעה צוארו לשחיטה למען השי"ת - והרי הוא בחינת "לפני ד"י" שא"צ לשופר להזכיר זכות העקידה.

ברם, ועוד יותר, שגם לקול השופר שבא להזכיר זכות מתן תורה שהי' בקול שופר הולך וחזק, לא הי' צתכים אצל רבינו הק' זי"ע. קול מדברותיו חוצב להבות אש, שיצא מפיו בקדושה ובטהרה בימים הקדושים האלו כמו בכל תקופת השנה, קול דברי אלקים חיים שהשמיע רבינו חקדוש בכל כחו ועוזו ועמד בין ד' ובינו להגיד לנו דבר ד' כמשה בסיני, הי' בזה די להזכיר מעמד מתן תורה. המעמד הקדוש לפני התקיעות בהשמיע רבינו חרדת דרשתו, הי' בלי ספק המשך ישר ממעמד הר סיני, ולמה לקול שופר להזכיר מעמד זה.

והנה כי כן ששני הטעמים לתקיעת שופר לא יכנו אצל קדוש אלקים כרבינו זי"ע, לגבי ידידי ודאי אין חובת התקיעה אלא חק בלי טעם, רחמנא אמר תקעו, אלא אצל אלו שלא הגיעו לדרגה זו, להם ודאי חובת התקיעה היא משפט בטעמים מובנים הני"ל. ועל כן אמר הכתוב ברוח הקודש: תקעו וגוי' כי חק לישראל הוא, לגבי בעלי המדרגה המכונים בשם ישראל, אצלם הוי שופר חק בלי טעם, כי אינם זקוקים לשופר ולקולו כדי לעורר זכרון עקדת יצחק וזכרון מתן תורה. משפט לאלוקי יעקב, לאותם המכונים בשם יעקב, להם ודאי צוה ד' אלקים מצוה זו בתורת משפט, בטעמים ונימוקים.

ועתה בעווננו אבדנו אותו צדיק שהי' לנו למזכרת זכות העקידה וזכות מתן תורה, אך תפלתנו ובקשתנו שהקב"ה יקבל תקיעותנו הפשוטות לעורר אותן זכויות, בבחינת משפט לאלוקי יעקב. ונצרך לקול תקיעתנו את מחשבותנו ורצוננו ללכת בדרכיו הקדושים, לצייר לפנינו דמות דיוקן קדשו כשהוא עומד ומוכיח באהבה מסותרת, שיהי' דבריו הקדושים נר לרגלנו ואור לנתיבתנו. והקב"ה ברוב רחמיו יקבל בזכות תפלותנו כתפלת אותו זקן וצדיק, לרחמים ולרצון.

לפני עלות אליהו בסערה השמימה (מלכים ב ב), ביקש אלישע מרבו: ויהיו נא פי שנים

ברוחך אלי, ופירש במצודות: שתשרה עלי רוח הנבואה במעלה כפולה על מה ששרתה עליך. והוא תמוה ומוזר שתלמיד יבקש מרבו לזכות למעלה כפולה ממנו. אליהו השיב לו: הקשות לשאול, אם תראה אותי לוקח מאתך, יהי לך כן, ואם אין - לא יהיה. וצתך הסבר איך תלוי תנאי בקשת אלישע - ויהיו נא פי שנים - בזה שיראה אותו, את רבו, לוקח מאתו (עייין מצודות, אך יש עוד מקום לומר בדרך דרוש).

ונראה ביאור הדברים, כי אלישע הכיר בגדולת רבו, ברום נשמתו וברוח לבבו, באש קודש לקנא קנאת ד' צבאות-שבסערה בו ברבו הקדוש וידע היטב כי כדי שיוכל להמשיך עקבות רבו, זקוק הוא לחלק כפול של אתערותא דלעילא, במנה כפולה של עזר ממעל בלבוש של דרגת נבואה פי שנים, ואז יוכל לבצע התפקיד הגדול שנפל עליו עם הסתלקות רבו הגדול.

ויען לו רבו אליהו: אם תראה אותי לוקח מאתך, יהי לך כן. כי אם גם אחר שלוקח ממנו עוד יראה את רבו עומד כנגדו, ותעמוד לפניו דמות דיוקנו להיות לו למורה דרך, דבר זה יהי לו לעזר וסעד שאכן יוכל לזכות ברוח הקודש ממעל, ובסייעתא דשמיא במדה כזו שאמנם יוכל להחזיק עצמו במעוז רבו ולדרוך בעקבות פעמיו.

ואכן כדי שנוכל להחזיק עצמנו בדרך קודש רבינו זי"ע, חובה עלינו לצייר לפנינו דמותו ודמות תורתו, ולא תמוש מנגד עינינו דיוקן עבודתו וצורת קדושתו, וע"י זה נזכה בעזר השם לאתערותא ממעל, שיערה עלינו רוח ממרום במעלה ומכופלת על אף מיעוט ערכנו, להרים קרן התורה והחסידות עד ביאת גואלנו במהרה.

* * *

עומדים אנחנו עתה לפני ימי הדין בפתוח ספרים, ומבקשים ומצלאין בזכות רבינו הקדוש שמסר נפשו למען ג' קטירין, קוב"ה, אורייתא וישראל - שנכתב ונחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים. בגמרא (ר"ה טז ב) אמרו: ג' ספרים נפתחים ברי"ה, אחד של רשעים גמורים אחד של צדיקים גמורים ואחד של בינונים. צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, רשעים וכו' בינונים וכו'. בעין יעקב (ראה בדק"ס שהביא עוד מקורות) מוסיף תיבת "של"אצל צדיקים ואצל רשעים, וכך לשונו: של צדיקים גמורים נו"נ לאחר לחיים, של רשעים וכו' ובינונים וכו'. והוספה זו תיבת "של" - כאן, אין לו הבנה. דהניחא אצל הספרים שייך לומר "של צדיקים ושל רשעים", אבל כאשר מדבר מהצדיקים עצמם שנו"נ לחיים, מה שייך לומר "של צדיקים".

ונראה דדבר גדול משמיענו בעל המאמר, דלא רק הצדיקים הגמורים בעצמם זוכים להכתב ולהחתם לאלתר לחיים, אלא כל הדבק בהם וכל המשתייך להם. כי ידוע דמלת "של" היא מלת יחס ושייכות, ועל כן אמר של צדיקים וכו' כי כל המשתייך לצדיק ג"כ בכלל ברכה זו, וכן להבדיל המתחבר לרשעים גמורים ומשתייך להם להיות כמותם, יש לו לחוש מקללתם (אבל בבינונים לא אמר "של בינונים", כי לא שייך אצל בינונים התחברות ושייכות להם לא לטוב ולא למוטב). והדבקים בצדיקים כאלו דבקים בו יתברך וחיים כולם היום. תה כפילות מלת צדיק בסיום המשניות - עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק וכו' כי לכל מה שזוכה הצדיק, זוכים כל אותם הדבקים בו, אף שאינם במדרגתו, וזה נרמז במלת "וצדיק" בוא"ו החיבור, היינו המחובר לצדיק ג"כ זוכה לש"י עולמות ולמלוי האוצרת בעוה"ז בכל מילי דמיטב בבני חיי ומזוני.

ועל כן בטוחים אנו בחסדי השי"ת שיוציא לאור דיננו ויכתבנו דחתמנו לאלתר לחיים בספרן של צדיקים גמורים, כי כל אחד מאתנו שייך לצדיק החי בשני עולמות, ועכ"פ רצוננו הי' להיות שייך אליו, לתורתו ולדרכיו הקדושים, ועל כן דיננו ומשפטנו כצדיקים גמורים להכתב ולהחתם לאלתר לחיים. וזכות רבינו הקדוש יעמוד לנו ולזרעינו שנזכה לשנה טובה ומבורכת, שנת נחת והרחבת הדעת. ומצלאין, אנו לחיי מרנא ורבנא הגאון הצדיק אב"ד שליט"א ויארץ ימים על ממלכתו בבריאות ואומץ, לנהל העדה הקדושה כרצונו וכרצון רבינו הגדול והקדוש זי"ע, ונזכה במהרה מאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלוקי ישראל מלך בהופע הדר מלכותו עלינו, אמן.

רבי מנשה פילאפ

רבי מנשה ב"ר יונה פילאפ²⁷⁷ שליט"א, פרשת הכסף, ביבש קצירה תשברנה, עמ' רלה-רלו

גם ע"י ההעברה על השבועות מסכנים את הכלל ישראל וכמו שאמרו חכז"ל (כתובות דף קי"א). דאמר הקב"ה אם אתם מקיימין את השבועה מוטב ואם לאו הריני מתיר את בשרכם כצבאות או כאילות השדה רח"ל, ולא נמצא בתנ"ך ובש"ס בשום עבירה עונש גדול ומר כזה, וכתב בעל העקידה (פי' וישלח שער כ"ו) עה"פ ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן שאם דוחקין את הקץ ולוקחין ממשלה קודם הזמן אז ח"ו יש חשש כלי' על הכלל ישראל ה' ישמרנו. וכתב באהבת יהונתן (בהפטרות פ' ואתחנן) שאם עוברין על השבועות ורוב ישראל עולין לארץ ישראל אפילו ברשות האומות הוא סכנה גדולה להכלל ישראל ה' ישמרנו, מ"ש. ונוסף על זה דעל ידי התגרותם עם כל האומות מסכנים בפועל ממש את חיי הכלל ישראל בכל מקומות מושבותיהם כידוע ומפורסם, וגם בארה"ק על ידי מלחמותיהם עם הערביים הפקירו נפשות ישראל בחנם כמבואר בספר על הגאולה ועל התמורה באריכות, וא"כ הכי מותר להוסיף להם כח שיוכלו להתקיים ולעמוד ברשתם לסכן את הכלל ישראל בגוף ונפש, ה' יציל את ישראל מכל מיני פורעניות ויבטל את מלכותם ברחמים וחסדים.

רבי מנשה ב"ר יונה פילאפ שליט"א, פרשת הכסף, פתיחה א, עמ' נט

ובר מן דין כיון שהמנהיגים הללו הם מסיתים ומדיחים את ישראל מה' ותורתו מאי נפקא מינה אי דינם כתינוקות שנשבו סוף סוף הם מסיתים ומדיחים ועלולים להמשיך אחריהם לילך בדרכיהם ודינם כרודף שניתן להצילו בנפשו, וכמו עובר שבמעי אמו שמסכן את אמו דקיי"ל בשו"ע (ח"מ סי' תכ"ח)²⁷⁸ דהורגין אותו דדינו כרודף אף שהוא אונס, ואם כן הרי גדול המחטיאו יותר מההורגו.

וכל שכן באלו שדרכן לילך ולהזיק ולהסית ולהדיח ועוברים להכעיס על חוקי התורה הקדושה ומבזין את התורה בשאט נפש ואינם אנוסים על זה וודאי דינם כמדפים ומוסרים. בפרט שגם בחיי הגוף הם מוסרים, **שמסכנים את הכלל ישראל על ידי התגרותם באומות ועבירותם על שבועות הגלות שיש על זה עונש מר של הריני מתיר את בשרכם וכו' ח"ו כמבואר בכתובות (דף קי"א), וא"כ וודאי דאלו המנהיגים המכניסים הכפירה בישראל דינם כמינים שמורידין ולא מעלין.**

²⁷⁷ רבי מנשה ב"ר יונה פילאפ שליט"א – חתנו של רבי יחזקאל שרגא וגשל זיע"א. מתלמידיו וממנחילי משנתו הק' כ"ק האדמו"ר מסאטמר, של רבי יואל טייטלבוים זיע"א. ראש כולל תורה ויראה דיסאטמר, מו"ץ בווייליאמסבורג יצ"ו, מחבר הספה"קים: **דבר השמיטה**; **פרשת הכסף**; ועוד ספ"קים ומאמרים ק'.
²⁷⁸ מרן רבי יוסף קארו זיע"א, שו"ע חושן משפט, סימן תכה, סעי' ג

לפיכך העוברת שהיא מקשה לילד, מותר לחתוך העובר במעיה, בין בסם בין ביד, מפני שהוא כרודף אחריה להרגה. ואם הוציא ראשו, אין נוגעים בו, שאין דוחים נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם:

וכי יבואו העמי הארצות למיניהם ויבואו ויאמרו שהציונות "הוציא ראשו" ו... "שאין דוחים נפש מפני נפש" נסביר שדוחים נפש מפני נר"נ ח"י. ודו"ק

מרן רבי יוסף קארו זיע"א, שו"ע חושן משפט, סימן תכה, סעי' ו'

אפיקורס מישראל, והם עובדי עבודת כוכבים או העושה עבירות להכעיס, אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס, (הרי זה) **אפיקורס**, **הכופרים בתורה ובנבואה, מישראל, מצוה להרגן**; אם יש בידו כח להרגן בפרהסיא, הורג; ואם לאו, יבא עליהם בעלילות עד שיסבב הריגתו. כיצד, ראה אחד מהם שנפל לבאר, והסולם בבאר, קודם ומסלקו ואומר: הריני טרוד להוריד בני מהגג ואחזירנו לך, וכיוצא בדברים אלו. **אבל העובדי כוכבים שאין ביניהם מלחמה, ורועה בהמה דקה מישראל במקום שהשדות הם של ישראל, וכיוצא בהם, אין מסבבים להם המיתה, ואסור להצילן.** בד"א, בישראל בעל עבירות והוא עומד ברשעו ושונה בו תמיד, כגון רועה בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באולתם; אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד, אלא עושה עבירות להנאת עצמו, כגון אוכל נבילות לתיאבון, מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמיו. (עיין ביורה דעה סימן קנ"ח):

רבי מנשה ב"ר יונה פילאפף שליט"א, פרשת הכסף, הרחק מעליה דרכך, פרק ז - בו יבואר מהות הכפירה הציונית ועד כמה נמשכין אחריה, עמ' פח-פט

והנה כהיום אין מן הצורך לברר שיש חשש אמשוכי אבתריהו, כי בעו"ה הנסיון העיד אשר אלו הנתמכים מהם כבר נמשכו אחרי דעותיהם הכפריים בכמה ענינים ובפרט ברעיון המדינה, **שכיון שמשוחדים להממשלה מחזיקים עמהם בשיטותיהם של החזקת המלוכה והשלטון לפני ביגוא"צ והתגרותם באו"ע, שנשבענו ע"ז בשלש שבועות חמורות כמבואר בכתובות (דף קי"א), והם ענינים הסותרים ליי"ג עיקרי האמונה**, ומביאה לרעיון הלאומיות שהוא הריסת ועקירת כל הדת והאמונה, וכמו שיתבאר בדברינו שאין עיקר הקילקול בהמדינה מה שמנהיגי המדינה הם כופרים ורשעים, רק עיקר שורש פורה ראש ולענה הוא גוף הרעיון של החזקת מלוכה ושלטון לפני ביאת משיח, שאפי' אם היו המנהיגים ח"ו צדיקים וקדושים, אעפ"כ עצם הדבר הוא מרידה במלכות שמים ובהנהגתו ובגזירותיו, ובזה נמשכים אחריהם באומרים שהמדינה נתייסדה ברצון הש"י ובהשגחתו, וז"ל מרן הה"ק מצעשינוב זי"ע במכתבים הנדפסים בסוף ספר דברי שמחה (מכתב ג'): **כי רעת הציונים איננה מפני שאנשים חטאים הם המחזיקים בה כי באמת היא להיפך כי הציונות מחלה ממארת היא בעצמותה כפירה והכחשה לדתנו עכל"ק**.

וכן כתב הה"ק מהרש"ב מליובאוויטש זי"ע במכתבו הנדפס בספר אור לישרים וז"ל: **הנה אם גם היו האנשים האלה שלמים עם ה' ותורתו וכו' אין לנו לשמוע להם לדבר הזה לעשות גאולתנו בכח עצמינו וכו' ולא בזה תהיה גאולתנו ופדות נפשינו**, ובפרט שהוא נגד תקוותינו האמתיות כי כל צפייתנו ותקוותנו הוא שיביא הקב"ה לנו משיח צדקנו בב"א ותהיה גאולתנו על ידי הקב"ה בעצמו וכו' יעו"ש בדבריו. ובקונטרס ומעין מבית ה' כתב וז"ל: ובפרט לקבל צורה כזו לצאת מן הגלות בחזקה ולגאול את עצמו בכח עצמם זאת לא יוכל כל המחזיק בתורה ומצוות לפעול בעצמו בשום אופן כי זה נגד תוקף אמונתם ותקותם של ישראל אשר המה מקוים ומצפים לישועה בביאת בן דוד בב"א ויגאלו גאולת הגוף וגאולת הנפש ויתעלו בעילוי מעלה העליונה אשר בתקוה זו דוקא המושרשת בנפש ימצאו מרגוע לנפשם ובזה דוקא הם חיים בחיי הגלות המר ומתחזקים בקיום תומ"צ עכלה"ק. ועיי"ש עוד שהאריך בזה בטוב טעם ודעת לבאר הכפירה העמוקה של רפיון הציונות ושהיא עוד מסוכנת מרעיון ההשכנה יעיי"ש.

רבי מנשה ב"ר יונה פילאפף שליט"א, פרשת הכסף, הרחק מעליה דרכך, פרק ז - בו יבואר מהות הכפירה הציונית ועד כמה נמשכין אחריה, עמ' צד-ד

וכדברים הללו מבואר להדיא במדרש שה"ש רבה (ב') שאמרו חז"ל על הבני אפרים שיצאו ממצרים קודם הקץ שטעו בחשבון **ודחקו את הקץ ונענשו ונהרגו כולם** לפי שלא האמינו באלקים ולא בטחו בישועתו שעברו על השבועות ועל הקץ ע"ש, **וביאר שם ביפה קול דאף שטעו בחשבון מ"מ כיון שלא המתינו על הוראה משמים ובטחו בזרוע בשרם על כן נאמר עליהם שלא האמינו באלקים ולא בטחו בישועתו**.

ובזה ביאר רבינו הקדוש זי"ע בויאל משה (ח"א סי' ע"ו) דברי המהר"ל מפראג ז"ל בספרו נצח ישראל שכתב שאפילו כופין בכפיית מיתה ולצאת מן הגלות אסור לצאת. והיינו לפי שהוא ענין של כפירה בהשגחת הש"י ובהנהגתו את עולמו ובהבטחותיו בתורתנו הקדושה כנ"ל, וכל מנין של כפירה בתורה הוא ביהרג ואל יעבור, כמו שכתב ברדב"ז (ח"ד סי' צ"ב), ע"כ.

וכן כתב רבינו הקדוש זי"ע בהרבה מקומות לבאר שחוץ מן האיסור של העברה על השבועות הרי גופי הענינים הם עניני כפירה בעיקרי ושורשי הדת וכמו שנתבאר. וגם הוא ענין של מרידה במלכות בהנהגת הש"י, והביא מספר